บทนำเสนอ

วรรณคดีเรื่อง จันทร์สมุทร์ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าท้าวกำพร้า , กำพร้าไก่แก้ว หรือไก่แก้วหอมฮู ปริวรรตจากอักษรไทยน้อย ที่อยู่ในหอพุทธศิลป์ วัดธาตุ(พระอารามหลวง) พระครูสุเทพสารคุณ ผู้ปริวรรต จากคัมภีร์ใบลานซึ่งมีอายุได้ประมาณ ๑๐๐ ปี

ตัวเอกในเรื่อง คือ

๑. ท้าวจันทร์สมุทร์ (ท้าวกำพร้า)
๒. พระยายมราช
๓. นางเกศไกสร (นางหอม)
๔. ยายเฒ่า (เมืองยมราช)
๕. พระราชา (พระบิดาของนางหอม)
๖. ช่างหล่อ
๗. นายปอม

มีเรื่องย่อว่า

มีเมืองแห่งหนึ่ง ครั้งหนึ่งชาวเมืองได้พบรูขนาดใหญ่ที่มีกลิ่นหอมออกมาจากรูนั้น ทำให้เป็นที่อยากรู้อยากเห็นของทุกคนดังนั้นพระราชาแห่งเมืองนั้นจึงประกาศหาอาสาสมัครที่จะลงไปในนั้นเพื่อจะดูว่ามีอะไรอยู่ข้างในแต่ก็ไม่มีใครอาสาไป ในขณะนั้นมีหนุ่มน้อยคนหนึ่งชื่อ เทศจันทสมุทร์ อาศัยอยู่กับย่าจำสวน (คนสวนของพระราชา) ท้าวเทศจันทร์นี้เห็นว่าไม่มีใครไปจึงรับอาสาจะไป พระราชาจึงให้ทำอู่เหล็ก และทำโซ่เหล็กแทนเชือกแล้วให้ท้าวเทศจันทรสมุทร์นั่งอยู่ในอู่นั้นแล้วหย่อนลงไปตามรูจนไปถึงเมืองแห่งหนึ่งเมื่อลงไปถึงนั้นไปลงตรงเกาะพอดี ขณะที่ท้าวเทศจันทสมุทร์ขึ้นกินหมากเดื่ออยู่ได้มีหมูตัวหนึ่งคาบแก้ววิเศษไต่น้ำมา ท้าวเทศจันทสมุทร์จึงโยนหมากเดื่อให้กินห่างออกไปเรื่อยๆ แล้วรีบมาขโมยเอาแก้วไป

เมื่อเดินต่อไปพบชายคนหนึ่ง ถือน้ำเต้าเหาะมาจึงขอเอาแก้วแลกกับน้ำเต้า เมื่อได้น้ำเต้าแล้วก็เดินต่อไป ส่วนแก้วได้เหาะกลับมาอยู่กับท้าวเทศจันทสมุทร์เหมือนเดิม เมื่อเดินต่อไปก็ได้พบกับคนถือขวาน ถือดาบ ถือขดหนังเหาะมาเช่นเดียวกัน และท้าวเทศจันทสมุทร์ก็ขอแลกเอาเหมือนครั้งก่อนแล้วแก้วก็กลับมาเช่นเดียวกัน

ดังนั้นท้าวเทศจันทสมุทร์จึงมีของดี ๕ อย่างคือ แก้ว , น้ำเต้า, ขวาน, ดาบ และขดหนัง แล้วเดินทางไปอาศัยอยู่กับย่าจำสวนแล้วสืบดูนะว่าใครนะที่หอมๆ นั้น เมื่อรู้แล้วจึงขอร้องให้ย่าจำสวนไปสู่ขอให้ แต่ย่าจำสวนว่าท้าวเทศจันทสมุทร์ไม่หล่อเหลา จึงพาไปหล่อใหม่แล้วจึงไปสู่ขอให้ เมื่อนางผมหอมเห็นท้าวเทศจันทสมุทร์แล้วก็เกิดรักใคร่กัน แต่พระราชาพ่อของนางไม่ยอม เพราะมีลูกเจ้าพระยา

มหากษัตริย์มาสู่ขอหลายคนแล้ว และบอกว่าถ้าอยากได้ให้มารบเอา ท้าวเทศจันทสมุทร์จึงไปรบชนะแล้วจึงได้อยู่กินกันเรื่อยมา

เมื่ออยู่มานานก็คิดจะกลับมาเยี่ยมบ้าน จึงพานางผมหอมมาที่เก่า พอขึ้นไปทั้งสองคนแล้วผ้าของนางผมหอมผืนหนึ่งตกลงท้าวเทศจันทสมุทร์จึงลงไปเอา ขณะเดียวกันนั้นคนที่อยู่ข้างบนก็ดึงเอานางขึ้นมาคนเดียว แล้วเอามาถวายพระราชา แต่พระราชาก็ไม่สามารถเข้าใกล้นางได้ ส่วนท้าวเทศจันทสมุทร์ก็เดินทางต่อไปเพื่อจะหาทางขึ้น

จนวันหนึ่งได้พบนกกระจอก๒ ตัวที่พระอินทร์แปลงกายลงมาเป็นนกกระจอก ได้ให้ท้าวขี่ขึ้นมาปล่อยไว้นอกเมืองใกล้แม่น้ำ ขณะนั้นมีพ่อค้านายสำเภามาพบเข้า ท้าวเทศจันทสมุทร์จึงขออาศัยไปด้วยแล้วไปอยู่กับย่าจำสวนเหมือนเดิม ส่วนนางผมหอมนั้นได้ยินว่าผัวของนางมาแล้วจึงออกมาอยู่ด้วย เมื่อพระราชารู้ดังนั้นจึงส่งคนมารับนางคืนไป แต่ท้าวเทศจันทสมุทร์ไม่ให้ พระราชาจึงส่งกองทัพมาชิงเอานางไป กองทัพก็แพ้เพราะของวิเศษเหล่านั้น พระราชาหมดปัญญาจึงยอมยกเมืองให้ครองครึ่งหนึ่ง แล้วท้าวเทศจันทสมุทร์ก็อยู่กับนางผมหอมที่ได้มาจากรูนั้นต่อมา

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

ตอนพระราชาเมืองยมราช

๑. บัดนี้ ข้าจักประนบนอบไหว้ พุทโธตนประเสริฐ
อย่าให้มีสรรพสิ่งสร้าง โภยฮ้ายอย่าให้มี แด่ถ้อน
๒. บัดนี้ข้าจักกล่าวเถิงเมืองเจ้า ยมราชาพระยาใหญ่
พระก็เสวยนคร สุขสำราญเหลือล้น
๓. เยียเงินล้น เยียคำแสนโกฏิ
สนมหนุ่มน้อย นางเหน้าแทบเทียม
๔. หัสสาได้ สองพันตัวประเสริฐ
ควาญแอบป้อน ปันหญ้าอยู่โฮง
๕. อัสสาม้า อาชะไนฮ้อยคู่
นายอยู่ป้อน ปันหญ้าคู่ตัว
๖. ยังมีทุคตะเฒ่า ผัวเมียทุกขมอด
สองก็อยู่จิ่มบ้าน เมืองท้าวนอกเวียง
๗. สองก็ประสงค์เลี้ยง สุนขาเป็นเพื่อน
เฒ่าก็พาหมาเข้า ดงดอนไปคั่ว
๘. เถิงเถื่อนถ้ำ ดงกว้างฮ่อมเหว
หมาก็เดินตามเฒ่า ไปมาเทียวคั่ว
๙. หมาก็ไปจวบพ้อ โพนนั้นเห่าหอน
หมาก็เวียน ๆ อ้อม ตีนโพนหอนเห่า
๑๐. เสียงมี่ก้อง นันเท่าทั่วไพร
เมื่อนั้น ตาผ้าขาวเฒ่าได้ ยินเสียงหมาเห่า
๑๑. เฒ่าก็คึดว่าหมาเห่าเนื้อ แลนเม่นเต่ฟาน
แต่นั้น เฒ่าก็มะเนมะนาฟ้าว ปบไปเฮวฮีบ
๑๒. ตีนต่อยต้อง ตอไม้ถ่าวหงาย
เฒ่าก็ลุกขึ้นได้ ฟ้าวแล่นเร็วพลัน
๑๓. ก็จั่งเห็นหมาหอน เห่าโพนดายดู้
ก็บ่เห็นสังแท้ มีแต่โพนดายเปล่า
๑๔. หมาขี้ฮ้าย มึงฮ้องเห่าหอน นี้เด๊
กูก็เยียวว่าแม่นสูเห่าเนื้อ แลนเต่า กวางฟาน
๑๕. กูก็ตึงตังปบ แล่นมาเทิงฟ้าว
บัดนี้ กูก็มาเถิงแล้ว เห็นโพนดายเปล่า สันนี้

๑๖. กูจักตีต่อยฆ่า ของเลี้ยงก็อี่ดู
ตาผ้าขาวเฒ่า เคียดจ่มยุม ๆ
๑๗. พุม ๆ เสียง ด่าหมาเฟือนฟัง
เมื่อนั้นเฒ่าก็บายเสียมแม้ง ตีหมาปบแล่น
๑๘. หมาแล่นเต้น ไปหน้าทีบตีน
เฒ่าก็ติแถลงเอิ้น เอาหมาฮ้องกล่าว
๑๙. เฒ่าก็เด่ย ๆ เอิ้น เสียงฮ้องเฮียกหมา
หมาก็เหลียวนำแท้ บ่ไปตามได้แต่เห่า สันนั้น
๒๐. ยังเล่าดันเห่าซ้ำ โพนนั้นก็บ่หนี
เมื่อนั้น เฒ่าผัดติแถลงเอิ้น เสียงโฮฟาดพุ่ม
๒๑. เฒ่าก็ฟาดพุ่มไม้ ดายดู้ก็หากฮุน
เมื่อนั้น เฒ่าก็เหลียวคืน เยี่ยมคอยหมาโตเห่า สันนั้น
๒๒. อันว่าหมาขี้ฮ้าย สูนี้ช่างเห่าดาย
เฒ่าก็ไปเห็นแล้ว บ่มีสังโพนเปล่า สันนั้น
๒๓. ก็จักคืนไปต่อยฆ่า สูนั้นให้มิ่งมรณ์ เถาะรือ
ตาผ้าขาวเฒ่า ฮ้ายจ่มยุม ๆ
๒๔. พุม ๆ เสียงให้ ต่าวคืนดูแม้ง
พอเมื่อไปเถิงแล้ว ตีหมาเต้นตื่น
๒๕. เฒ่าก็นาบฟัง ๆ สูนี้เห่าอี่หยัง นี้เด๊
ตั้งบ่มีสังแท้ เห็นโพนดายดอก อี่สังนี้
๒๖. จักว่าแลน ลิ่น เม่น กระแต กระเล็น เหน ห่าน อันใด๋เด๊
อันว่ากูหาสัง ก็บ่มีโพนเกลี้ยง
๒๗. จักว่ามีอันใด๋แท้ ในโพนหมาเห่า นี้รือ
จักว่าแลน เต่า เม่น กระเล็น แท้ก็บ่เห็น ดั่งนี้
๒๘. เมื่อนั้นเฒ่าก็บายเสียมแม้ง เต็มแฮงต้านก่น
ขุดก่นต้าน ไคค้าวเหงื่อไหล
๒๙. แต่นั้น เฒ่าก็ขุดเซาะไง้ ซ่งถึกฮูถ้ำใหญ่
เห็นแต่ฮูปั่นพื้น ลงใต้แผ่นดิน แท้ดาย
๓๐. ตั้งหากฮูหลวงแท้ สุดชั่วตาคอย
เป็นที่หนังหัวพอง เยือกกลัวเกรงย้าน
๓๑. เฒ่าก็หยืดหยึ่งยื้อ ยอคอเยี่ยมเบิ่ง
เห็นแต่เหมือยหมอกกั้ว ควันกุ้มมืดมัว

๓๒. เฒ่าก็เหลียวหลังย้าย ลาลงเฮวฮีบ
ก็หากคึดลักย้าน ก็ใจเฒ่าฮีบเปียง
๓๓. พอเมื่อลงเถิงแล้ว ตีนโพนหอม ฮ่วน
เฒ่าก็หอมฮ่วงเฮ้า มาแท้แต่โพน แท้แหล้ว
๓๔. เฒ่าก็ก้มหน้าสูด ไปมาดมกลิ่น
ก็หากหอมกลิ่นกั้ว มาแท้แต่ฮู บ่อย่าแหล้ว
๓๕. จักว่ามีอันใด๋แท้ ในฮูหอมออก มานี้
กูก็หลิงล่ำเยี่ยม ลงพื้นมืดมัว
๓๖. พอว่าหมาเห่าหอน เอิ้นเฮียกสิไป แท้นอ
เหลือกูตูมตามเตาะ ต่อยตีเฟือยไม้
๓๗. กูก็ว่าหมาขี้ฮ้าย มากุมหอนเห่า สันนี้
กูก็ไล่ตีต่อยฆ่า เวียนอ้อมฮอบโพน แท้แหล้ว
๓๘. บัดนี้กูจักขุดก่นแม้ง เห็นฮูหอมออก ดั่งนี้
จักว่าหอมกลิ่นนั้น อันใด๋แท้ก็บ่เห็น แลนอ
๓๙. ค่อมว่าแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
เฒ่าก็เอิ้นเฮียกฮ้อง หมาพร้อมซู่โต
๔๐. เมื่อนั้น ตาผ้าขาวเฒ่า คนิงใจจงมาก
เฒ่าบ่ช้า เลยฟ้าวฮีบเมือ
๔๑. เมือเถิงห้อง เฮือนตนเนานั่ง
แต่นั้น เมียแล่นต้อน พาข้าวสู่ผัว
๔๒. สองก็กินแลงแล้ว เย็นใจสงัดอยู่
ผัวฮีบเว้า เมียเฒ่าซู่อัน
๔๓. วันนี้ข้อยก็ไปเดินด้าว พาหมาไปคั่ว
หมาก็ไปจวบพ้อ โพนนั้นเห่าหอน
๔๔. ข้อยก็เยียวว่าหมาเห่าเนื้อ แลน เต่า กวาง ฟาน ว่าดาย
ข้อยก็โตนเต้นปบ แล่นมาเทิงฟ้าว
๔๕. เหลือข้อยซูนสะดุดล้ม เซหงายเจ็บปวด
ข้อยก็ไปฮอดแล้วเลย บ่พ้อหมู่อี่สัง นี้เด๊
๔๖. เห็นแต่โพนดายเกลี้ยง บ่มีสังจักสิ่ง
ข้อยก็ขุดก่นต้าน เลยพ้อฮอดฮู
๔๗. ตั้งหากฮูหลวงแท้เหลียว ลงพอพอมพ่อ
ตั้งหากสุดผ่อเยี่ยม เสมอฟ้าห่อคลุม

๔๘. ข้อยก็ถอยหลังฟ้าว ลงโพนเฮวฮีบ
พอแต่ลงอยู่ยั้ง คราวน้อยหนึ่งกะหอม
๔๙. ตั้งว่าหอมฮ่วงเฮ้า เท่าทั่วตีนโพน เจ้าเอ๊ย
อันแต่ของหอมในเมืองคน ก็บ่ปูนปานได้
๕๐. เมื่อนั้นเมียก็ฟังผัวเว้า เป็นคำดูหลาก
เป็นที่ของใหญ่แท้ ดีนั้นท่อกัน แลนอ
๕๑. เฮาเฒ่ามาปานดั่งนี้ ฮ้อยเซ่นสองผม
ก็บ่หอนมีไผเห็น กล่าวมาพอฮู้
๕๒. จักว่าหอมอันใด๋แท้ ในฮูหอมออก มานอ
หรือว่าหอมอยู่พื้น อันใด๋แท้ออกมา แลนอ
๕๓. ผัวเมียเฒ่า จากันซับซีบ
พอเมื่อเด็กซักไซ้ สองเฒ่าก็เล่านอน
๕๔. เถิงเมื่อลมฟาดพร้าว สวนตาลซีซั่ว พุ้นเยอ
เหมือยหยาดย้อย เป็นถ้องถ่ายยาม
๕๕. ฟังยินครื่น ๆ ก้อง พาดลั่นพระยาเมือง พุ้นเยอ
ตึง ๆ เสียง เผี่ยนยามพระยาตั้ง
๕๖. คับคาค้าย เถิงแถแล้วฮุ่ง
แสงพุ่งพ้น พะโยมฟ้าส่องใส
๕๗. เมื่อนั้นชาวเมืองพร้อม ทั้งหลายลุกตื่น
ไผก็ว่าหอมกลิ่นคู้ แซวเว้าซู่คน
๕๘. เขาก็แซว ๆ ท้วง หอมอันใด๋ซีซั่ว พุ้นเยอ
เขาก็แซวซั่วท้วง หอมเอ้าทั่วเมือง
๕๙. บางพ่องได้กลิ่นกั้ว ตามหาดูกลิ่น ก็มี
บางพ่องแกะกาบไม้ มาได้ก็เล่าดม
๖๐. บางพ่องดมเสื้อผ้า ในตนหากลิ่น ก็มี
ผากฏหอมกลิ่นกั้ว ไปเท้าซู่คน แท้แหล้ว
๖๑. เมื่อนั้นหอมเถิงเท้า ไปโฮงพระยาใหญ่ พุ้นเยอ
พระยาก็หอมกลิ่นท้วง ในห้องทั่วโฮง
๖๒. ฝูงหมู่นางสนมน้อย ในโฮงหอมหื่น
เหมือนดั่งหอมกลิ่นคู้ เขาท้วงซู่นาง
๖๓. ผากฏหอมติดกั้ว เสาโฮงทุกแห่ง
พระยาบ่ช้า จำใช้เที่ยวดม แท้แหล้ว

๖๔. แต่นั้นเขาก็แซว ๆ เว้า เสาะหาดมกลิ่น
เขาก็ว่าบ่หอมที่นี้ หอมแท้ที่ใด๋ บ่ฮู้
๖๕. ก็บ่หอมที่นี้ หอมแต่ที่ใด๋มา บ่ฮู้
เหมือนดั่งหอมจันทน์มัน กลิ่นเสน่ห์จันทน์คู้
๖๖. อันแต่เฮาเคยฮู้ ของหอมในโลก เฮานี้
ก็บ่ปูนเปรียบได้ หอมนี้กลิ่นเดียว แท้นอ
๖๗. เมื่อนั้นพระยาหลวงเจ้า คนิงใจจงมาก
พระยาด่วนใช้ จำให้เที่ยวถาม
๖๘. จักว่าอันใด๋แท้ หอมเข้ามาโฮงราช เฮานี้
จักว่าหอมแต่นี้ เขานั้นบ่หอม แท้รือ
๖๙. สูก็ไปถามแท้ ชาวเมืองทุกที่ ดูถ้อน
เขาสิหอมสิ่งนี้ รือแท้สิ่งใด๋ นั้นเด๊
๗๐. เมื่อนั้น ฝูงเลขน้อย ไทยในข้ามหาด
เขาบ่ช้า เร็วฟ้าวเที่ยวถาม
๗๑. บัดนี้ พระบาทมราชเจ้า ใช้เที่ยวมาถาม เจ้าเอ๊ย
สูยังหอมอันใด๋ ดั่งรือใด๋แท้
๗๒. เมื่อนั้น เขาก็แซว ๆ เว้า ทั้งหญิงชายน้อยใหญ่
เขาก็แซวชั่วเว้า ซู่คนแท้กะว่าหอม แท้แหล้ว
๗๓. จักว่าอันใด๋แท้ กวนดมหากลิ่น เจ้าเอ๊ย
กูก็ว่าหอมต้นไม้ กูก็พร้อมเที่ยวดม เจ้าเอ๊ย
๗๔. กูก็ว่าหอมเสื้อผ้า กวนดมหากลิ่น เจ้าเอ๊ย
ก็บ่หอมที่ใด๋แท้ นาเจ้าก็บ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๗๕. เมื่อนั้นไทยบังเจ้า เมือทูลเกล้าเกศ
ข้าก็ไปเที่ยวถ้อง ถามแท้ทั่วเมือง เจ้าเอ๊ย
๗๖. เขาก็ว่ายังหอมแท้ ในเมืองเท้าทั่ว เจ้าเอ๊ย
ก็หากหอมทั่วเท้า เมืองกว้างซู่คน ว่าดาย

ตอนพระราชาเกณฑ์ชาวเมืองค้นหากลิ่นหอม

๗๗. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า คนิงใจจงมาก
คึดอยากได้ ทันท้าวสู่ขุน
๗๘. จักว่าอินตาเจ้า ภายสวรรค์ลงโผด ก็มีรือ
เอาที่หอมฮดเฮ้า มาไว้เขตเมือง นี้รือ

๗๙. จักว่าลูกท่านท้าว มาเที่ยวในเมือง นี้รือ
มีอันคือ กลิ่นหอมสันนี้
๘๐. สูก็ไปคั่วบ้าน หาซอกในเมือง นั้นเนอ
หลอนว่าอินทร์พรหมผาย โผดเฮาปางนี้
๘๑. เมื่อนั้น หื่น ๆ พร้อม ฝูงหมู่เสนา
เขาก็เตินกันมา ซู่คนมวลพร้อม
๘๒. ครื่น ๆ ก้อง ฆ้องป่าวชาวเมือง
ให้สูไปหาดวงหอม ซู่คนวันนี้
๘๓. ครั้นว่าสูหาได้ รางวัลกูสิแจก
พระยาราชเจ้า สิปลงให้ราชทาน
๘๔. เมื่อนั้น ครื่น ๆ ก้อง ฝูงหมู่ชาวเมือง
เขาก็หาดวงหอม ซู่คนเฟือนพื้น
๘๕. บางพ่องหาซอกไซ้ ในไพรทุกที่
ลางพ่องเข้าป่ากล้วย หาแท้เลียบสวน
๘๖. บ่มีไผจวบพ้อ ในที่ทางใด๋
เขาก็คืนเมือทูล อาชญาพระเมืองเจ้า
๘๗. บัดนี้ ฝูงข้าไปป่าวฆ้อง ซอกเที่ยวในเมือง เจ้าเอ๊ย
ก็บ่เห็นดวงหอม ที่ใด๋นาเจ้า
๘๘. ก็จักหอมอันใด๋แท้ ในเมืองพระราช เฮานี้
ก็บ่ฮู้ที่ต้น กกเค้าอยู่ที่ใด๋ เจ้าเอ๊ย
๘๙. เมื่อนั้น พระยาหลวง เจ้าคนิงใจพออกแตก พุดโทนอ
พระยาก็คิดอยากได้ หอมนั้นอยากเห็น แท้แหล้ว
๙๐. บัดนี้ ข้าจักกล่าวเถิงตาผ้าขาวเฒ่า ชาวนิคมบ้านนอก
เฒ่าก็เห็นที่ต้น ทันเค้าที่หอม หั้นแหล้ว
๙๑. เมื่อนั้น เฒ่าก็เมือเฝ้าเจ้า พระราชเล็งโญ
ทูลทันยำ กล่าวแหมหมายถ้อย
๙๒. ข้อยเฒ่าทูลบาทพื้น ขอเพิ่งชีวิต เจ้าเอ๊ย
ขอทานคำสุข เพิ่งบุญจอมเจ้า
๙๓. ข้อยเฒ่าเดินไพรกว้าง พาหมาไปคั่ว วันนั้น
หมาก็ไปจวบพ้อ โพนนั้นเห่าหอน เจ้าเอ๊ย
๙๔. ข้อยเฒ่าเยียวว่าหมาเห่าเนื้อ แลน เต่า กวาง ฟาน เจ้าเอ๊ย
ข้อยเฒ่าโตนเต้น ปบแล่นไปทั้งฟ้าว

๙๕. เหลือข้อยเฒ่าซูนสะดุดล้ม เซหงายคลานแล่น เจ้าเอ๊ย
พอเมื่อไปฮอดแล้ว บ่เห็นได้อี่สัง เจ้าเอ๊ย
๙๖. ก็ท่อเห็นแต่โพนขาวเกลี้ยง บ่มีสังสักสิ่ง เจ้าเอ๊ย
ข้อยเฒ่าคิดว่าหมาเห่าเนื้อ กวางฟ้าว สะแหม่งตาย เจ้าเอ๊ย
๙๗. ข้อยก็คึดเคียดค้อย ค้อนต่อยตีหมา เจ้าเอ๊ย
หมาก็ยังเวียนปบ เห่าหาเวียนอ้อม
๙๘. ข้อยเฒ่าติตั๋วเอิ้น เอาเสียมฟาดพุ่ม ก็ดายแหล้ว
กับทั้งตีนทีบหญ้า ฮุนแล้วก็บ่ไป เจ้าเอ๊ย
๙๙. เหมิดกระบวนเฒ่า ลวงหมาหนีจาก โพนนั้น
หมาหากยังดันเห่าอ้อม โพนนั้นก็บ่หนี เจ้าเอ๊ย
๑๐๐. เฒ่าก็เหลียวตะหลบแม้ง คืนดูสองเทื่อ
ก็จึ่งหลิงล่ำเยี่ยมค นิงแท้ซู่อัน พระเอ๊ย
๑๐๑. ก็บ่เห็นอี่สังแท้ เห็นแต่โพนดายดอก เจ้าเอ๊ย
เฒ่าก็จั่งขุดก่นต้าน เลยล้ำฮอดฮู
๑๐๒. เฒ่าจึ่งเซาะซอกซ้ง ลงฮอดฮูหลวง
ข้อยเฒ่าจึ่งดูคอย ปั่นลงเมือพื้น
๑๐๓. ข้อยเฒ่าก็จึ่งหลิงคอย เยี่ยมฮูหลวงสุดผ่อ เจ้าเอ๊ย
ตั้งหากสุดผ่อเยี่ยม เป็นฝ้ามืดมัว เจ้าเอ๊ย
๑๐๔. ข้อยเฒ่าก็ลักย้าน หนังหัวเยือกพองกลัว เจ้าเอ๊ย
ข้อยเฒ่าก็ถอยหลังปบ ฮีบลงโพนนั้น
๑๐๕. พอเมื่อลงโพนแล้ว เซาแฮงน้อยหนึ่ง
ก็จึ่งหอมกลิ่นกั้ว ออกมาแท้แต่ฮู แท้ดาย
๑๐๖. บัดนี้หอมฮ่วงเฮ้า เถิงราชจอมหัว ที่พี้
ตั้งหากโฮยฮวย หอมแต่ฮูมาแท้
๑๐๗. บัดนี้ข้อยจักทูลบาทพื้น พระราชจอมเมือง
ตามตาเห็น กล่าวถวายจอมเจ้า
๑๐๘. เมื่อนั้นพระยาหลวงเจ้า มีใจชมชื่น
คึดว่าตัวสิได้ หอมนั้นชื่นชม
๑๐๙. พระบอกให้ป่าวฆ้อง เตินหมู่เสนา
ให้สูไปเดาดาตก แต่งพังพลายช้าง
๑๑๐. บัดนี้กูจักไปดูแท้ ดูหอมถ้ำใหญ่ ภายพุ้น
บัดนี้เฒ่ากอกซอก มาเว้าแก่กู นี้แหล้ว

๑๑๑. อันหนึ่งให้สูตกแต่งห้าง คาดเครื่องอาชะไน นั้นเนอ
กับทั้งพังพลายงาม ชื่อดาวประกายแก้ว
๑๑๒. เมื่อนั้นครื่นๆ ก้อง ฝูงหมู่เสนา
เดาดาตก แต่งพังพลายช้าง
๑๑๓. เขาก็ดาเดาห้าง อาชะไนคาดเครื่อง
ทุกเยื่องพร้อม อานแก้วแต่งดี
๑๑๔. เมื่อนั้น เสิน ๆ ช้าง ตัวงามคาดเครื่อง
ชัดแทบใกล้ เถิงถ้ำงากเงย
๑๑๕. เมื่อนั้น ผู้ผ่านพื้น ท้าวอาจพระยายม
เสด็จทรงพลายสาร ชื่อดาวประกายแก้ว
๑๑๖. ฝูงหมู่นางสนมพร้อม นางฮามน้อยหนุ่ม
หน้าชื่นช้อย ทรงช้างฮ่วมพระองค์
๑๑๗. เมื่อนั้น ชวดๆ ช้าง ตัวอาจดาวประกาย พุ้นเยอ
เสิน ๆ ยก ย่องซำเชิงย้าย
๑๑๘. ครื่นๆ ก้อง พลหลวงเสนาศ
แหนแห่ท้าว พระยาเจ้าออกเมือง
๑๑๙. เมื่อนั้น ฝูงหมู่ไทยพาดฆ้อง ตีเสพสวนไล พุ้นเยอ
นันเนืองเสียง เสพพระองค์ยวงย้าย
๑๒๐. เมื่อนั้น ตาผ้าขาวเฒ่า อวนทางไปก่อน
เถิงที่โคกใหญ่กว้าง ลงห้วยฮ่อมเหว
๑๒๑. ฝูงหมู่ชะนีฮอกเต้น ตามป่าไพรพนอม พุ้นเยอ
เขาก็เห็นพลหลวง ตื่นโตนเฮียวไม้
๑๒๒. เมื่อนั้น พระยาก็รัดเร่งเข้า เถิงฮูถ้ำใหญ่ พุ้นเยอ
พักจอดยั้ง พลท้าวมี่นัน
๑๒๓. พระยาก็เดินเข้าพร้อม ปุกผามเซาจอด
ทับใหญ่กว้าง ทั้งค่ายแวดฮู
๑๒๔. บระบวนแล้ว เสนาขุนหมื่น
เขาก็ไปเฝ้าเจ้า ยมท้าวซู่คน
๑๒๕. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า มีคำต้านกล่าว
เฮาก็คึดอยากได้ หอมนี้สิ่งใด๋ นี้เด๊
๑๒๖. บัดนี้ เฮาก็มาเถิงแล้ว ดวงหอมถ้ำใหญ่ ภายพี้
จักว่าหอมอยู่พื้น สิใด๋แท้ก็บ่เห็น แท้นอ

๑๒๗. เมื่อนั้น พระยาก็จากล่าวต้าน ขุนหนุ่มทั้งหลาย
ไผจักขันอาสา ต่อลงไปได้
๑๒๘. ไผผู้อาสาได้ ดวงหอมเมืองลุ่ม ภายพุ้น
ฮาจักปันแบ่งให้ เมืองบ้านเกิ่งกู แท้แหล้ว
๑๒๙. แม่นว่าข้อยหญ้าช้าง ฝูงหมู่คนเฮือน ก็ดี
ไผจักขันอาสา ต่อลงเอาได้
๑๓๐. แม่นว่าคนขมอดไฮ้ เขินขาดจองจอย ก็ดี
ไผจักขันอาสา ก็ว่ามาจริงแจ้ง
๑๓๑. แม่นว่าเศรษฐีผู้ เงินคำแสนโกฏิ์ ก็ดี
หากจักขันต่อตั้ง เอาได้ก็ว่ามา เถาะเนอ
๑๓๒. กูจักปูนปันให้ เสวยเมืองยูแต่ง
บ่กว่าเสเนตเจ้า ทั้งค่ายป่าวดู เถาะเนอ
๑๓๓. เมื่อนั้น ครื่น ๆ ก้อง เสเนตทั้งหลาย
ยอมือนบ ซู่คนมวลพร้อม
๑๓๔. ฝูงหมู่ตามเสด็จเจ้า เสนาขุนหมื่น
ไผบ่ออกปากได้ ขันแท้ต่อลัว
๑๓๕. เขาก็โยมการเจ้า ราชาภูวนาถ
เขาก็ขันบ่ได้ โยมเจ้าซู่คน
๑๓๖. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า คนิงไปหุยฮุ่ง
คึดอยากได้ หอมนั้นอยู่ดอม
๑๓๗. เมื่อนั้น หื่น ๆ พร้อม ฝูงหมู่เสนา
เขาก็ทูลกลอนถวาย พระยอดเมืองจอมเจ้า
๑๓๘. อันหนึ่ง เขาก็ลือว่าอ้ายกำพร้า อยู่นำย่าจำสวน เจ้าเอ๊ย
ควรที่เฮาไปถาม ก็ดั่งรือทูลเจ้า
๑๓๙. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า ได้ยินคำขุนกล่าว
พระก็มีอาชญ์ให้ คำแจ้งซู่คน
๑๔๐. ให้สูใช้ล่วงม้า ไปฮีบถามดู
ไผจักอาสาขัน ก็ให้เห็นจริงแจ้ง
๑๔๑. เมื่อนั้น ขุนใช้ผู้ ตางใจภูวนาถ
สิกขึ้นม้า พลันฟ้าวฮีบเร็ว
๑๔๒. ไปเถิงห้อง เคหังนายย่า
พักจอดม้า เซายั้งฮีบถาม

๑๔๓. บัดนี้ พระราชเจ้า ใช้เที่ยวมาถาม เจ้าเอ๊ย
หลานชายยัง อยู่เฮือนรือเจ้า
๑๔๔. เมื่อนั้น นายย่าเฒ่า ตกใจดังป้าบ
นายก็ขานรับฟ้าว โดยเจ้ากล่าวแถลง
๑๔๕. อันว่าหลานข้อยเฒ่า ย่าอยู่ในเฮือน เจ้าเอ๊ย
แต่นั้นบาคานเลย ออกมาแถลงต้าน
๑๔๖. บัดนี้ การมีใช้ เถิงอวนด้วยเหตุ ใด๋เด๊
รือว่าเป็นเหตุฮ้อน การเจ้าสิ่งใด๋ เจ้าเอ๊ย
๑๔๗. รือว่าผิดบ่ชอบเจ้า ใช้ด่วนมาเถิง พี้รือ
หลานก็กลัวเกรงจิต หวั่งเวนาเจ้า
๑๔๘. เมื่อนั้น ขุนใช้ผู้ ผญาดีต้านกล่าว
บัดนี้ พระยายมราชเจ้า จำให้เที่ยวถาม ว่าดาย
๑๔๙. ไผจักขันอาสาได้ เอาหอมเมืองลุ่ม มานั้น
พระยาจึ่งปลูกแต่งตั้ง ปันให้นั่งเมือง ว่าดาย
๑๕๐. เมื่อนั้น อ้ายกำพร้า อาสาขันต่อ
ข้าสิขันต่อตั้ง เอาได้มอบถวาย เจ้าเอ๊ย
๑๕๑. ท่อว่าหาให้ได้ สายทองเชือกหย่อน ลงนั้น
กับทั้งยนต์อู่แก้ว ก็โดยได้พร่ำมวล เถาะเนอ
๑๕๒. อันแต่ทางยาวสั้น พันวาแปดหมื่น
เชือกสอดเกี้ยว กันมั่นอย่าให้มาย เจ้าเอ๊ย
๑๕๓. เมื่อนั้น ขุนใช้ผู้ ตางตนภูวนาถ
ฮู้ข่าวแล้ว ใจท้าวชื่นชม
๑๕๔. ขุนก็สิกขึ้นม้า คืนครอบพระยาเมือง
แถมลัวพร ฟาดมณีคะโยงย้าย
๑๕๕. เมื่อนั้น ขุนกะชำๆ ม้า ผันลัวเฮวฮอด
เถิงแจ่มเจ้า ยมท้าวขาบทูล
๑๕๖. บัดนี้ อ้ายกำพร้า ขันต่ออาสา เจ้าเอ๊ย
มันก็ขออาสา ต่อลงเอาได้
๑๕๗. มันว่าหามาให้ สายทองเชือกหย่อน
กับทั้งยนต์อู่แก้ว มวลพร้อมหย่อนลง ว่าดาย
๑๕๘. มันว่าทางยาวสั้น พันวาแปดหมื่น
เผือสอดเกี้ยว เป็นมั่นอย่าให้มาย ว่าดาย

ตอนท้าวกำพร้าอาสาลงรูเพื่อสืบหานางหอม

๑๕๙. เมื่อนั้น ยมราชเจ้า ใจดีชมชื่น
ฮู้ข่าวอ้ายกำพร้า ขันต่ออาสา
๑๖๐. ว่าสิลงนำฮู เพื่อสิเอาหอมนั้น
เมื่อนั้น พระก็มีอาชญ์ให้ จัดช่างหาทอง
๑๖๑. ให้สูตีทองสาว เร่งเร็ววันนี้
ให้สูตีสาวได้ พันวาแปดหมื่น
๑๖๒. กับทั้งช่างยนต์อู่แก้ว วันนี้พร่ำมวล
เมื่อนั้น ช่างทองเจ้า โดยคำยมราช
๑๖๓. จัดแจ่งตั้งสูบขึ้น คืมพร้อมฮีบตี
เมื่อนั้น ทั้งหลายพร้อม เนืองนันตีต่อย พุ้นเยอ
๑๖๔. บางพ่องสาวออกได้ เขาฝั้นสอดเผือ
สังขยาได้ พันวาแปดหมื่น
๑๖๕. กับทั้งช่างหล่อแก้ว ก็โดยได้อู่แขวน
บรบวนแล้ว เอาถวายภูวนาถ
๑๖๖. พระยาฮีบใช้ ไปทันอ้ายกำพลอย
เมื่อนั้น ขุนใช้ผู้ ตางตนภูวนาถ
๑๖๗. สิกขึ้นม้า พลันฟ้าวฮีบเถิง
พอเมื่อไปเถิงห้อง เคหังนายย่า
๑๖๘. ขุนกล่าวต้าน พระยาใช้เที่ยวเปียง
เมื่อนั้น อ้ายกำพร้า เฮวฮีบเถิงขุน
๑๖๙. โดยราชา สั่งนายจีจ้อย
ค่อยอยู่ดีเยอบุญชูข้อย สายใจเจ้าย่า กูเอ๊ย
๑๗๐. ข้อยจักไปเที่ยวหลิ้น เถิงพื้นที่คน ก่อนแหล้ว
บัดนี้ ราชาเจ้า จอมเมืองยมราช ภายพุ้น
๑๗๑. การเจ้ามีหมื่นชั้น เถิงใช้ฮอดเฮา ย่าเอ๊ย
ข้อยจักทำคุณไว้ คราวหลังหลายชาติ อี่ย่าเอ๊ย
๑๗๒. เพิ่นจักจำเข้าถ้ำ ฮูแท้ก็บ่ขืน เจ้าเอ๊ย
ข้อยจักไปการเจ้า ตามบุญชูช่อย อี่ย่าเอ๊ย
๑๗๓. ขอให้บุญย่าหุ้ม หลานเจ้าเทื่อเดียว เถาะเนอ
เมื่อนั้น นางก็ย่าว ๆ น้ำ ตาหลั่งไหลตก

๑๗๔. ก็เพื่อหลานเดียว ไปพร่ำนานมาแท้
ขอให้อยู่ดีแท้ มีชัยโชคเกิด ท้าวเอ๊ย
๑๗๕. ขอให้ได้หนุ่มเหน้า นางแก้วกลิ่นหอม แม่เนอ
บัดนี้ การมีใช้ หลานเดียวพรากย่า ไปนอ
๑๗๖. หลานกำพร้า ไกลข้างอี่ย่านาย แลนอ
ค่อยไปดีเยอหลานเดียวน้อย ตองตอยเจ้าย่า นายเอ๊ย
๑๗๗. เจ้าจงไปให้ได้ นางแก้วฮีบมา แม่เนอ
ขอให้ลุโชคได้ โดยดั่งปรารถนา แม่เนอ
๑๗๘. ขอให้คนลือชา ซ่าเซ็งทั้งค่าย
ค่อมว่านายสั่งแล้ว ท้าวแต่งดาดี
๑๗๙. บาก็ลงเฮือนไป สั่งสาวจีไจ้
ค่อยอยู่ดีเยอสาวฮามน้อย เคยเทียวทางค่ำ อี่เฮียมเอ๊ย
๑๘๐. เฮียมจักไปต่างบ้าน ไกลเจ้าพรากเมือง พี่แหล้ว
ค่อยอยู่ดีเยอ อั้วเคี่ยมน้อย นางสาวเจ้าพี่ แพงเอ๊ย
๑๘๑. ให้เจ้าไปแสวงหา อย่าลืมนายเจ้า
น้องหากได้กินของต้อน อย่าลืมนายย่า เฮียมเนอ
๑๘๒. พี่ก็ฝืนฝากไว้ นำเจ้าซู่คน พี่แหล้ว
อ้ายจักไปนานช้า สามปีทัดเที่ยง อวนเอ๊ย
๑๘๓. น้องอย่าได้หลงแปลกหน้า ลืมอ้ายกำพลอย พี่เนอ
เมื่อนั้น สาวส่ำน้อย กลอยเสียงแถลงตอบ
๑๘๔. น้องเจ้าอยู่บ้าน สิคองถ้าชื่นชม นี้แหล้ว
ค่อยไปดีเยอท้าวกำพร้าน้อย หลงพรากไกลเมือง ข้อยเอ๊ย
๑๘๕. เจ้าจงไปมีชัย ก็อย่าลืมตูข้อย
อันว่ามารดาเฒ่า สายใจตนย่า อวนนั้น
๑๘๖. เจ้าอย่าได้เคืองห่วงท้าย พะอวนน้องเจ้าหากยัง อ้ายเอ๊ย
ข้อยจักขนขวายเลี้ยง ซามอวนทบต่าว มานั้น
๑๘๗. เจ้าจงไปให้ได้แก่นแก้ว นางน้อยเกศหอม นั้นเนอ
ค่อมว่าสาวสั่งแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
๑๘๘. บาก็ซำลัวไป ฮอดพระยายมท้าว
เมื่อนั้น ท้าวก็ลาลงม้า ขึ้นสู่พระยาเมือง
๑๘๙. ทูลกลอนถวาย ซู่อันเขาไหว้
บัดนี้ การมีเจ้าสิขอตาย ตางราชพระองค์นี้

๑๙๐. ข้าจักลงปั่นพื้น หาแก้วยอดหอม เจ้าเอ๊ย
ท่อว่าขอฝากไว้ สายใจเจ้าย่า นายนั้น
๑๙๑. นายก็อึดข้าวน้ำ พงศ์เชื้อก็บ่มี เจ้าเอ๊ย
ข้อยก็ผลัดหมายไว้ เจ็ดปีเป็นเขต เจ้าเอ๊ย
๑๙๒. อันว่านานและช้า เมือหน้าสิ่งใด๋ บ่ฮู้
อันว่าบุญหลายได้ คืนมาในเขต
๑๙๓. บุญเจ้ายังเหลื่อมหุ้ม กวมเกล้าหากสิเห็น เจ้าเอ๊ย
ท่อว่าสายทองแก้ว โยงลงสุดเชือก เมื่อใด๋
๑๙๔. ผูกมัดไว้ ฮิงมั่นให้อยู่คง เถาะเนอ
ครั้นว่าเถิงฤดูแท้ เจ็ดปีเถิงขวบ มานั้น
๑๙๕. ข้าจักชักจ่องทื้น ทางนี้ฮีบดึง เถาะเนอ
พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว ทุกสิ่งบรบวน
๑๙๖. เขาก็หามสายทอง กึ่งมาพอล้าน
เมื่อนั้น เขาก็ทม ๆ ห้าง สายยนต์เชือกอู่ พุ้นเยอ
๑๙๗. เขาก็ตักสอดช้วน ฮิงมั่นผูกอย่างดี
เมื่อนั้น อ้ายกำพร้า ก้มขาบลาลง
๑๙๘. เถิงฮูหลวง เข้าสู่ยนต์ยานแก้ว
แต่นั้น โฉมเฉลาท้าว บาบุญเลยขี่
๑๙๙. เขาก็จับอู่แก้ว บาท้าวหย่อนลง
แต่นั้นแซว ๆ เจ้า แสนขุนฝูงใหญ่
๒๐๐. เขาก็งึดแจ่มเจ้า บาท้าวซู่คน
เมื่อนั้น เจ็ดวันแท้ เจ็ดคืนเชือกหย่อน
๒๐๑. โทด ๆ ก้อง เสมอฟ้าล่วงบน
ทม ๆ พร้อม เสียงโฮฮ้องโห่ พุ้นเยอ
๒๐๒. เขาก็โฮโห่ฮ้อง เสียงก้องครื่นเครง
พอเมื่อสุดก็ใจเสี้ยง สายยนต์เชือกหย่อน
๒๐๓. สุดเชือกแล้ว ฮิงมั่นผูกอย่างดี
เมื่อนั้น พระยาก็เตินเขาพร้อม รักษาสายเชือก ยนต์นั้น
๒๐๔. อันว่าฮุ่งค่ำเช้า รักษาแท้เผี่ยนกัน
เขาก็คองอยู่ถ้า ทุกค่ำวันคืน
๒๐๕. ก็หากหลายวันคืน อยู่คองกันนั้น
มันหากเหลือแฮงอ้าย ปัญญาคึดบ่ถึก ผู้สาวเอ๊ย

๒๐๖. บัดนี้ จักกล่าวเถิงอ้ายกำพร้า ขึ้นอู่ยานคำ พุ้นเยอ
บาก็ลงไปเถิง ที่คนภายพื้น
๒๐๗. แต่นั้น ท้าวก็ผูกอู่แก้ว ดาดีเมี้ยนแจบ
ท้าวก็นบนอบไหว้ ประนมเจ้าเทพดา หั้นแหล้ว
๒๐๘. บาก็น้อมเทศท้าว ทั้งแปดอธิษฐาน
เทพาหลาย เถื่อนดอยดงไม้
๒๐๙. ธรณีเจ้าผู้ เพิ่นถือศาลโลก ก็ดี
พื้นแหล่งหล้า จักรวาลพร้อมขอบเขา
๒๑๐. ข้าก็ยื่นฝากไว้ เชือกอู่ยนต์ทอง เจ้าเอ๊ย
ขออย่ามีโภยภัย เบียดเบียนตนข้า เจ้าเอ๊ย
๒๑๑. อันหนึ่ง ขอให้ลุโชคได้ โดยดั่งปรารถนา นั้นเนอ
ขอให้เทพาผาย ช่อยชูปางนี้
๒๑๒. เมื่อนั้น ท้าวก็อำลาไหว้ บาทีพรากที่
ข้ามเถื่อนห้วย ดงไม้อเนกนอง
๒๑๓. มีทั้งตัวฮอกเต้น โตนฮ่ามเฮียวไฮ พุ้นเยอ
ชะนีเนืองหลาย หุ่ยหาผัวแก้ว
๒๑๔. บางพ่องออยอิ่นอ้อย อ้อยอิ่นชมรัก ก็มี
ลางตัวโตนเต้นปบ ชื่นชมกะโยงเต้น
๒๑๕. บาก็เห็นทั้งนกกะเต็นเต้น หนีปลากลางป่า พุ้นเยอ
ลางพ่องสับตอดได้ คะโยงเต้นตอดกะเต็น
๒๑๖. ลางตัวกินอิ่มแล้ว งอยคอนเยี่ยมอยู่ ก็มี
ลางพ่องหลบสอดแส้ว ชมชู้ช่างชู
๒๑๗. ชู้ชูดเข้า ได้ส่องสมสอง
สองสมสอง ฮ่วมฮังแฮมฮ้าง
๒๑๘. ซ้อนฮักซ้อน ถนอมชมเปื้องปิ่น
เปื้องปิ่นผ้าย ผายล้ำเผ่นผยอง
๒๑๙. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว บาบุญเห็นหลาก
อันว่าต่างประเทศนี้ เห็นถ้วนชู่อัน แท้นอ
๒๒๐. ท้าวก็เห็นหมู่เนื้อ เต้นตื่นกวางฟาน พุ้นเยอ
ทะยานโตนปบ ป่าวไปฟีฟ้ง
๒๒๑. ท้าวก็เดินดงข้าม คีรีฮาวเถื่อน พุ้นเยอ
เถิงเมื่อวันค่ำค้อย บาท้าวพักนอน

๒๒๒. ท้าวก็หักฟดไม้ แล้วเล่าปูนอน
บาก็คอน ๆ คึด หุ่งอี่นายอยู่ทางบ้าน
๒๒๓. ปานนี้มารดาเฒ่า สายใจเจ้าย่า กูพุ้น
นายก็อึดข้าวน้ำ รือแท้สิ่งใด๋ นั้นเด๊
๒๒๔. บัดนี้ กูก็มาต่างบ้าน เมืองลุ่มไกลนาย แลนอ
ในไพรเขียว ผู้เดียวกูแท้
๒๒๕. ก็บ่มีไผผู้ พอสองเป็นเพื่อน กันนอ
ท่อแต่เดินดุ่งดั้น เมือหน้าก็แต่กู แลนอ
๒๒๖. บาคานท้าว คนิงไปแล้วจ่ม
ผ้าห่มเนื้อ ดีแล้วเล่านอน
๒๒๗. บาก็คอน ๆ คิด มากมายหลายเรื่อง
สมควรแล้ว เลยนอนสงัดอยู่
๒๒๘. เหมือยหยาดย้อย เฮียวไม้กิ่งใบ
พอเมื่อเดิ้ก ๆ ข้อน ออนชอนแล้วฮุ่ง
๒๒๙. แสงพุ่งพ้น โพยมฟ้าส่องใส
เมื่อนั้น ท้าวก็ลุกส่วยหน้า สีฟันล้างลูบ
๒๓๐. น้ำลูบนิ้ว มือแล้วลวดงาย
บาก็กินงายแล้ว ดาดีตกแต่ง
๒๓๑. ท้าวก็ตกแต่งห้าง ดีแล้วด่วนไป
ท้าวก็วอย ๆ ข้าม ดงเลาหลายเล่า พุ้นเยอ
๒๓๒. ถัวอ่านท้วง ขันท้านกกระทา
นกเลื่อนอ้อม บินต่าวใบตาว พุ้นเยอ
๒๓๓. ชะนีเนืองนอง ก่องบนปลายไม้
แต่นั้น คับคาค่าย เถิงเมืองปลายด่าน
๒๓๔. ท้าวก็เห็นหมู่ไทเลี้ยงช้าง ควายพร้อมอเนกนอง
แต่นั้น ท้าวก็ยอง ๆ เข้า ไปถามเด็กหนุ่ม
๒๓๕. สูนี้อยู่แห่งห้อง เมืองบ้านที่ใด๋ นี้เด๊
เมื่อนั้น เขาก็บนบอกท้าว คำซื่อมีอำ
๒๓๖. ตูนี้ชาวลังกา ทีปคนเมืองกว้าง
อันนี้ตูข้อยมาเลี้ยงช้าง ฝูงหมู่งัวควาย เจ้าเอ๊ย
๒๓๗. เจ้าสิไปทางใด๋ เล่าถามฝูงข้อย นี้เด๊
เมื่อนั้น บาคานท้าว ขานเขาเด็กหนุ่ม

๒๓๘. กูนี้มาเที่ยวเล่น หาซื้อสิ่งของ แท้ดาย
กูนี้อยู่แห่งห้อง เมืองไกลประเทศต่าง แท้แหล้ว
๒๓๙. กูก็หาที่ซ้อน เมียแก้วกล่อมแฝง ว่าดาย
ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว เลยเล่ากลายไป
๒๔๐. บาก็เห็นศาลา จอดเซาตีนบ้าน
บาก็เซาแฮงน้อย เสงียมตนนั่งอยู่
๒๔๑. แต่นั้น สาวแม่ฮ้าง มาพ้อกล่าวแถลง
เจ้าผู้มาเซายั้ง ศาลาซ้นฮ่มเย็น
๒๔๒. โฉมเผ่าเจ้าปูนแปลกหน้า คือท้าวต่างเมือง แท้นอ
เจ้าสังมาคั่วหลงจอดยั้ง คนเดียวบ่มีคู่ อ้ายพี่ผู้เดียวเอ๊ย
๒๔๓. หรือว่าเมียอยู่บ้าน เหิงเจ้าพรากมา นี้เด๊
เมื่อนั้น สาวก็แซว ๆ ต้าน ถามบาซีซั่ว
๒๔๔. บาบ่าวท้าว เลยต้านตอบผู้สาว
โอนอ พี่นี้ตั้งหากตนเดียวอ้าย บ่มีไผเป็นเพื่อน อวนเอ๊ย
๒๔๕. เมียบ่ได้พ่างข้าง ทางชู้กะบ่มี พี่นา
พี่ก็เดินทางฮ้อน หลงมาเซาจอด อวนเอ๊ย
๒๔๖. น้องอย่าได้หลงแปลกหน้า ลืมอ้ายกำพลอย พี่แม
พี่จักอาศัยย้อน แลงงายแกงแจ่ว พะอวนนั้น
๒๔๗. อันว่าข้าวและน้ำ ขอน้องโผดผาย แด่ถ้อน
พี่จักไปยามน้อง เถิงเฮือนฮอดที่ ภายพุ้น
๒๔๘. น้องอย่าได้เบอะเบิดเบื้อง หลงหน้าต่าวลืม แด่ถ้อน
แต่นั้น สาวก็แซว ๆ เอิ้น ตอแยทั้งย่าง ไปนั้น
๒๔๙. เชิญที่บาบ่าวเจ้า ไปหน้าแล้วต่าวคืน แหน่เด๊อ
อ้ายหากสิมานำแท้ บ่มีขืนแหนงว่า ใด๋นั้น
๒๕๐. ตามแต่ใจแจ่มเจ้า ถูขึ้นฮอดคาง เถาะเนอ
เมื่อนั้น บาคานท้าว ลงศาลาเฮวฮีบ
๒๕๑. ติดต่อก้น ตามส้นผู้สาว
ค่อมว่ามาเถิงแล้ว มือซวงโซมกอด
๒๕๒. ฮัดแนบน้าว ถลาขึ้นฮอดคาง
แต่นั้น สาวก็ปากบ่ได้ แค้นอยู่ในอก
๒๕๓. บาคานหัว ต่อสาวยีแย้ม
เมื่อนั้น สองก็เฝือฝักฝั้น ชมกันอ้อยอิ่น

๒๕๔. ท้าวก็ฮักอิ่นอ้อย ชมน้องบ่อิ่มใจ เจ้าเอ๊ย
แต่นั้น สองก็พากันเข้า เมือเฮือนเซาจอด
๒๕๕. บาบ่าวท้าว เซายั้งพักนอน
บาก็ไปแสวงเล่น สาวฮามน้อยหนุ่ม
๒๕๖. หลายพร่ำมื้อ บาท้าวจั่งค่อยไป
บาก็ลาล่วงเข้า ไปเถิงตัวเมืองใหญ่
๒๕๗. ท้าวก็ไปเที่ยวเล่น เถิงค้อยค่ำแลง

ตนชีวิตยายขอทาน

๒๕๘. แต่นั้น ยังมีนายย่าเฒ่า ผมขาวคนหนึ่ง
นายก็ไปลาดต้อน ขอข้าวลาศแลง
๒๕๙. พอเมื่อนายจ่มแล้ว เลยค่ำอรชร
นายก็ขอทานเลย ต่าวคืนเมือบ้าน
๒๖๐. นายก็เมือเถิงห้อง เคหังเนานั่ง
นายก็กินข้าวแล้ว ดาห้างแต่งที่นอน
๒๖๑. บรบวนแล้ว นายก็นอนสงัดอยู่
เถิงเมื่อลมล่วงต้อง ตาลพร้าวมี่นัน พุ้นเยอ
๒๖๒. พอเมื่อเดิ้กซักไซ้ ล้ำไก่ขานขัน พุ้นเยอ
นายก็ไสยานอน ก็เล่าฝันจริงแจ้ง
๒๖๓. ฝันว่าได้ดอกไม้ ดวงอาจเย็นหอม
นายก็ยอแยงทูน ใส่หัวเทิงเกล้า
๒๖๔. คิดว่าหวังดีได้ ของหอมดูอาจ
นายก็ชมชื่นได้ ดวงแก้วว่าดี
๒๖๕. ภายลุนแล้ว หนีหายแหนงหน่าย
นายก็ฝันว่าคึดนำดวงดอกไม้ ทรวงกลั้นขาดใจ แท้แหล้ว
๒๖๖. ค่อมว่านายฝันแล้ว ไสยาสะดุ้งตื่น
นายก็คึดหุ่งเข้า ใจไว้บ่ลืม
๒๖๗. กูก็เฒ่ามาปานนี้ ก็บ่ห่อนเคยฝัน
ฝันดั่งนี้จักสิเป็นสันใด เหตุการณ์ดีฮ้าย
๒๖๘. แต่นั้น คับคาค่าย เถิงแถแล้วฮุ่ง
แสงพุ่งพ้น โพยมฟ้าส่องใส
๒๖๙. เมื่อนั้น นายก็ลุกนึ่งข้าว ดังไฟเฮืองฮุ่ง

สุกส่ายแล้ว นายเจ้าก็ลวดงาย
๒๗๐. นายก็กินงายแล้ว เย็นใจสงัดอยู่
เถิงเมื่อวันค่ำค้อย หวนต้อนลาดแลง
๒๗๑. แต่นั้น นายก็พายช้าน้อย เดินด้าวคั่วขอ
บาบุญเห็น ก็ไต่ตามนำก้น นายนั้น
๒๗๒. แต่นั้น นายก็ขอได้แล้ว เลยฟ้าวต่าวเมือ
นายก็เมือเถิงห้อง เคหังเนานั่ง
๒๗๓. ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวก็เล่าตาม
เมื่อนั้น นายก็เหลียวเห็นท้าว ไปนำตกขะมะ
๒๗๔. นายก็คิดว่าขะโมยข้าฮ้าย สินำฆ่าแห่งตน
นายก็คึดค่ามคึ้ม หนังหัวเยือกพองกลัว
๒๗๕. ก็เพื่อคนิงใจคิด ฮอดฝันวันนั้น
เมื่อนั้น นายก็หอมจิตได้ ฮอมใจมาน้อยหนึ่ง
๒๗๖. นายก็จึ่งทักกล่าวต้าน จาท้าวต่างเมือง
นายก็ปากกล่าวต้าน เว้าม่วนนวลหู
๒๗๗. จาคำควร กล่าวถามบาท้าว
ว่าดูราศรีสะอาดท้าว ลุกแต่ใด๋มา หลานเอ๊ย
๒๗๘. เคืองใจหลาน ดั่งใด๋เถิงเฒ่า นี้เด๊
จักว่าการมีใช้ เถิงนายโดยเหตุ ใด๋เด๊
๒๗๙. หรือว่าผิดบ่ชอบถ้อย เถิงใช้ฮอดนาย นี้รือ
ค่อมว่านายถามแล้ว ท้าวเล่าเลยจา
๒๘๐. บาก็ไขคำดี ต่ออี่นายจีจ้อย
บาบุญเจ้า มีอำไขบอก
๒๘๑. ข้อยนี้อยู่แห่งห้อง เมืองบ้านอยู่ไกล เจ้าเอ๊ย
ข้อยนี้บ่ใช่คนเมืองนี้ ลุกแต่ไกลมา เจ้าเอ๊ย
๒๘๒. ข้อยก็ขออาศัย อยู่ดอมนายเจ้า
ข้อยก็เดินไพรข้าม คีรีหลายลั่น เจ้าเอ๊ย
๒๘๓. ก็หากหลายพร่ำมื้อ จั่งเถิงเท้าฮอดเมือง
ข้อยก็เข้าจอดยั้ง ตีนท่าวันแลง
๒๘๔. ข้อยก็เห็นนายไป คั่วแสวงตามนั้น
ข้อยก็สงสารล้ำ นำตนนายย่า จริงดาย
๒๘๕. ข้อยจึ่งติดไต่ส้น นำก้นอีย่ามา นี้แหล้ว

เจ้านี้เหมือนดั่งมารดาข้อย เมืองหลังบ้านเก่า ภายพุ้น
๒๘๖. นายก็หากทุกข์ยากไฮ้ เหมือนเจ้าเที่ยวขอ นี้แหล้ว
อันนี้คำทุกข์เจ้า สองนายปูนเปรียบ กันนอ
๒๘๗. โฉมเผ่าปูนแปลกหน้า เสมอเพี้ยงก็ดั่งเดียว นี้นอ
ข้อยก็มาเห็นเจ้า สายใจตนย่า นายนี้
๒๘๘. ข้อยก็ขออยู่ห้อง นำเจ้าอีย่านาย เถาะนอ
ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว นายเล่าเลยจา
๒๘๙. นายก็จาคำหวาน ต่อบาบุญกว้าง
นายนี้ทุกข์ยากไฮ้ ตกต่ำตองตอย หลานเอ๊ย
๒๙๐. ก็บ่มีไผคอย ก็แต่ตนเดียวเฒ่า
ขอทานได้ จั่งมีกินเช้าค่ำ หลานเอ๊ย
๒๙๑. ก็เพื่อขอได้แล้ว มาต้มใส่แลง เจ้าเอ๊ย
ลางเทื่อกินแลงแล้ว ผัดยังงายอึดอยู่ หลานเอ๊ย
๒๙๒. ลางมื้ออึดเปล่าแห้ง นอนแล้งเปล่าดาย ท้าวเอ๊ย
ลางเทื่อกินแลงแล้ว ก็เหมิดงายนอนเปล่า หลานเอ๊ย
๒๙๓. ลางวันเหมิด ผัดเที่ยวขอเวียนเช้า
อันนี้ไผสิมาเลี้ยงเจ้า ท้าวหนุ่มสันใด๋ นี้เด๊
๒๙๔. นายหากจนพอนาย แต่บ่ตายทะลอนเยื้อน
ค่อมว่านายกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยจา
๒๙๕. บาก็จาคำดี ต่ออี่นายใจกว้าง
อันว่าคำทุกข์นี้ ตาเห็นล้ำยิ่ง นายเอ๊ย
๒๙๖. แนมท่อได้อยู่ห้อง ดอมเจ้าก็บ่ขืน เจ้าเอ๊ย
บัดนี้ ข้อยจักขนขวายเลี้ยง สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
๒๙๗. แสนว่าทุกข์หมื่นชั้น หลานเจ้าบ่ให้เคือง ย่าเอ๊ย
ท่อว่าคำฮักคำประสงค์ข้อย กะยังมีน้อยหนึ่ง อี่นายเอ๊ย
๒๙๘. ข้อยจักถามแจ่มเจ้า นายนี้ก็อย่าอำ แด่เนอ
อันว่าหอมเลิศล้ำ ยวดยิ่งในเมือง นี้นา
๒๙๙. จักว่าหอมอันใด๋ อี่ย่านายก็ยังฮู้ นั้นบ๊ออี่นายเอ๊ย
ตั้งว่าหอมเถิงเท้า เมืองเทิงฮดฮ่วง อี่นายเอ๊ย
๓๐๐. ข้อยจั่งติดไต่ถ้อยเจ้าเอ๊ย มาแท้เพื่อหอม
เมื่อนั้น นายก็ไขคำต้าน ใจดีชมชื่น
๓๐๑. อันว่าหลานสิอดอยู่ได้ นายเจ้าบ่ว่าสัง

อันว่าภายเฮือนเฒ่า บ่มีสังจักสิ่ง หลานเอ๊ย
๓๐๒. มีแต่หม้อข้าวน้อย กระบุงเหี้ยนหน่วยเดียว แม่นา
บัดนี้ หลานก็ว่ายังประสงค์แม้ง นำหอมพรากที่ มานอ
๓๐๓. อันว่าหอมฮ่วงเฮ้า เมืองนี้ก็แม่นนาง
นางนั้นเป็นลูกพระราชเจ้า องค์ประเสริฐเสวยเมือง ท้าวเอ๊ย
๓๐๔. คืงนางหอม ชั่วพันวาได้
ชื่อว่าองค์นาถน้อย นางเกศไกรสร ท้าวเอ๊ย
๓๐๕. ผากฏในเมืองลังกา ก็ช่าลือทั้งค่าย
อันแต่คนในทีปนี้ บ่มีไผปูนเปรียบ นางแหล้ว
๓๐๖. เหมือนดั่งนางฟากฟ้า พระอินทร์แต้มแต่งลง เจ้าเอ๊ย
ค่อมว่านายบอกแล้ว ท้าวเล่าเลยกระสันต์
๓๐๗. บาก็คนิงใจคืด อยากเห็นแดดิ้น
ทำสันใด๋แท้ จั่งสิเห็นนางนงถ่าว นายเอ๊ย
๓๐๘. ข้อยอยากเห็นฮูปหน้า นางน้อยกลิ่นหอม นั้นเด๊
ข้อยก็ยังประสงค์แม้ง นำนางแสนยิ่ง อี่นายเอ๊ย
๓๐๙. ข้อยเลยพลัดพรากบ้าน มานี้ก็เพื่อนาง ย่าเอ๊ย

ตอนท้ากำพร้ำหลอมหล่อตัว

๓๑๐. เมื่อนั้น นายก็ปากกล่าวต้าน นำหลานชมชื่น
นายก็บอกข่าวให้ บาท้าวซู่อัน แท้แหล้ว
๓๑๑. อันว่าท้าวหากยังประสงค์แก้ว นางหอมแสนยิ่ง สันนี้
ท่อว่าให้เจ้าเสียฮูปเจ้า อันนี้จั่งสิเห็น เจ้าเอ๊ย
๓๑๒. ครั้นว่าหายฮูปเจ้า อันเก่าเมือหลัง แลนา
หากจักเห็นนางงาม ดั่งประสงค์ใจเจ้า
๓๑๓. ค่อมว่านายกล่าวแล้ว ท้าวเล่าคนิงเถิง แลเยอ
ทำสันใด๋ จึ่งสิเสียตนได้
๓๑๔. ชีวิตยังไป่ทันพอเสี้ยง เสียตนตายเปล่า นี้รือ
บ่ใช่คราบโอบไว้ สิเสียได้ดั่งใด๋ นี้เด๊
๓๑๕. บ่ใช่ตายมื้อนี้แล้ว ไปเกิดวันลุน นี้นอ
บ่ใช่วันเดียวสูง ใหญ่เป็นคนได้
๓๑๖. เมื่อนั้น ท้าวก็คืดอัดโธอัดธังโอ้ คนิงใจถามย่า
อันว่าเสียฮูปนี้ ยังสิได้ดั่งใด๋ อีย่าเอ๊ย

๓๑๗. บ่ใช่สักโกแก้ว ศพตนเอาออก เป็นรือ
บ่ใช่ถอดคราบได้ สิเสียได้ก็ดั่งใด๋ อี่ย่าเอ๊ย
๓๑๘. เมื่อนั้น ท้าวก็ถามยั้น ๆ นายก็บอกคำดี
ให้เจ้าไปแสวงหา ช่างคำภายพุ้น
๓๑๙. เพิ่นนั้นเป็นขุนเฒ่า ปฐมมาหลายเซ่น หลานเอ๊ย
ไผผู้เป็นบาปฮ้าย เลยไหม้เผ่าผง ท้าวเอ๊ย
๓๒๐. ค่อมว่าสองกล่าวแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
ตะวันตกต่ำแล้ว สองเจ้าลวดแลง
๓๒๑. สองก็กินแลงแล้ว เลยนอนสงัดอยู่
เถิงเมื่อลมปิ่นเบื้อง ตาลพร้าวนี่นัน
๓๒๒. พอเมื่อเดิ้ก ๆ ข้อน อรชรฟ้าลั่น
เสาะแสะใสส่องแจ้ง ควงฟ้าฮุ่งจวน
๓๒๓. เมื่อนั้น นายก็ลุกนึ่งข้าว ดังไฟเฮืองเฮื่อ
สุกส่ายแล้ว สองเจ้าลวดงาย
๓๒๔. สองก็กินงายแล้ว ใจดีชมชื่น
ท้าวก็ชมชื่นต้าน ดอมเฒ่าอี่ย่านาย
๓๒๕. เมื่อนั้น ท้าวก็เอาคำให้ นายตนฮ้อยหนึ่ง
ตัดจ่ายซื้อ ก็ตามเฒ่าช่างขาย เถาะเนอ
๓๒๖. ค่อมว่าท้าวให้แล้ว ท้าวสั่งอำลา
ข้อยจักไปแสวงหา ช่างทองภายพุ้น
๓๒๗. หลอนว่าบุญมีได้ เสียตนฮูปใหม่ อี่นายเอ๊ย
ครั้นว่าได้หล่อแล้ว หลานเจ้าจั่งสิมา อี่ย่าเอ๊ย
๓๒๘. เจ้าอย่าคิดยากฮ้อน นำสิ่งสันใด๋ นั้นเนอ
ข้อยจักไปตามบุญ หากสิเห็นเมือหน้า
๓๒๙. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
บาก็วอย ๆ ไกล อี่ย่านายคราวนี้
๓๓๐. เมื่อนั้น นายก็ตัดคำได้ ไปขายแลกจ่าย
นายก็ได้หมู่ข้าว ของพร้อมพร่ำมวล
๓๓๑. นายก็แสวงหาข้าว กกขาวกินอ่อน
นายก็ขนใส่ห้อง เฮือนน้อยอี่ย่านาย
๓๓๒. เมื่อนั้น นายก็แสวงหาซื้อ ของกินทุกสิ่ง
ฝูงหมู่ซิ่นและผ้า นายเจ้าก็พร่ำมวล มากแหล้ว

๓๓๓. แต่นั้น นายก็บ่ได้คิดยากไฮ้ บ่ได้คั่วเทียวขอ
นายก็สบายใจกิน อยู่เฮือนอี่นายเจ้า
๓๓๔. แต่นั้น ฝูงหมู่สาวฮามน้อย ฝูงย่าเคยขอ
เขาก็ถามหานาย ซู่คนแซวเว้า
๓๓๕. วันนี้นายบ่มาขอข้าว แลงงายเช้าค่ำ
ตั้งบ่เห็นหน้าเฒ่า วันนี้เที่ยวขอ แลนอ
๓๓๖. เฮาก็ขายของแล้ว ไปถามให้ฮู้ข่าว ดูนอ
หรือว่านายหากเจ็บป่วยไข้ อันใด๋แท้ให้ฮุ่งเห็น เถาะนอ
๓๓๗. เมื่อนั้น เขาก็ขายของพร้อม ชมแซวชีชั่ว พุ้นเยอ
บางพ่องขายจ่ายซื้อ พอได้ล่วงมา
๓๓๘. แต่นั้น เขาก็ขายของแล้ว ชวนกันพร้อมพร่ำ
เขาก็ไปเบิ่งเฒ่า นายเจ้าซู่คน
๓๓๙. พอเมื่อไปเถิงห้อง เฮือนของนายย่า
สาวก็เอิ้นเฮียกฮ้อง หาเฒ่ากล่าวกลอน
๓๔๐. นาย ๆ เฒ่า สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
ตูข้อยก็บ่เห็นหน้าเจ้า วันนี้เที่ยวขอ อี่ย่าเอ๊ย
๓๔๑. หรือว่าเป็นป่วยไข้ พ้นสิ่งสันใด๋ นั้นเด๋
เจ้าก็ฮามแลงงาย ก็บ่มาเห็นหน้า
๓๔๒. ค่อมว่าเขาถามแล้ว นายก็ฮีบเฮวขาน
นายก็จาคำดี ต่อเขาจีจ้อย
๓๔๓. นายบ่ได้เจ็บป่วยไข้ พ้นที่สันใด๋ หลานเอ๊ย
ท่อว่ายังเคืองใจ แต่หลานเดียวข้อย
๓๔๔. หลานก็เดินประเทศห้อง หลงต่างเมืองมา เจ้าเอ๊ย
หลานก็หลงมาพบ อีเฒ่านายปางนี้
๓๔๕. หลานก็พลัดแต่น้อย ๆ พอเฮียนสอนย่าง พุ้นแหล้ว
ตั้งหากมึนนานเหิง ก็จั่งเห็นเดียวนี้
๓๔๖. ท้าวก็อี่ดูเฒ่า เห็นนายทุกข์ยาก สันนี้
บาก็หาข้าวน้ำ มาไว้ฝากอี่นาย นี้แหล้ว
๓๔๗. อันว่าสุกสารนี้ พอประสงค์สิเลี้ยงปาก นี้แหล้ว
ท้าวก็ขนขวายให้ พอได้แต่ใส่พา เจ้าเอ๊ย
๓๔๘. อันว่าพอประสมได้ กินดอมบาบ่าว หลานเอ๊ย
ย่าจึ่งบ่ได้ไปเที่ยวฮ้อง ขอเจ้าเคิกวัน นี้แหล้ว

๓๔๙. ค่อมว่านายกล่าวแล้ว สาวเล่าเลยถาม
เขาก็จาความงาม โจทย์ถามอี่นายเฒ่า
๓๕๐. ว่าย่าเอ๊ยหลานเจ้าอยู่ต่างบ้าน ลุกประเทศใด๋มา นั้นเด๊
ตูข้าอยากเห็น หลานชายฮูปใด๋ เด๊เจ้า
๓๕๑. หรือว่ายังอยู่ห้อง ในเฮือนลื้อยู่ นั้นรือ
นายสังบ่ไถหลังปบ ออกมาให้หลิงเยี่ยม
๓๕๒. ลาตูยังหลายเล่ม พอประสมรับอยู่ อี่นายเอ๊ย
ตูข้อยก็บ่เห็นฮูปหน้า หลานเจ้าต่างเมือง แท้นา
๓๕๓. เมื่อนั้น นายก็แข ๆ ต้าน หัวขวนฟันไข่ พุดโทนอ
บ่ใช่เศิกต่างบ้าน สิมาเว้าฮ่องลา นี้นอ
๓๕๔. อันว่าลาเจ้ายังหลายเล่ม ทวนเดียวสิรับถึก รือนอ
ท้าวก็ประสงค์ใส่ยองห้าฮ้าน แพงไว้ถ้าพ่อลา นี้แหล้ว
๓๕๕. แต่นั้น นายก็โกกเกกเล่น นำสาวหัวแห่น
สาวก็เลยหยอกเล่น นำเจ้าอี่ย่านาย
๓๕๖. อันว่าลาหลายเล่ม ทวนเดียวมันสิรับยาก อี่นายเอ๊ย
ตกหล่มหลุมยวดฮ้าย ยองสิฟู้ฟอกฟุย อี่ย่าเอ๊ย
๓๕๗. เมื่อนั้น สาวก็โกกเกกเล่น นายก็หัวเตอะเติ่น
แต่นั้น นายก็แก้หลูดไว้ ซามท้าวต่าวมา ว่าเนอ
๓๕๘. เมื่อนั้น เขาก็ถามนายแล้ว เลยเมือทุกหมู่
เขาก็แซวซั่วย่อง นายเฒ่าซู่คน
๓๕๙. บัดนี้ บุญนายเฒ่า มีหลานมาโผด นายนอ
นายก็บ่ได้มาเที่ยวบ้าน ขอข้าวใส่แลง แลนอ
๓๖๐. พอเมื่อหลายวันแล้ว สาวผัดเล่ามาถาม
ย่าเอ๊ย อันว่าหลานแจ่มเจ้า มาแท้หรือว่ายัง อี่ย่าเอ๊ย
๓๖๑. เมื่อนั้น นายก็ปากกล่าวต้าน นำเขาชมชื่น
หลานก็ไปอยู่ค้าง หลายมื้ออี่ย่านาย
๓๖๒. ท้าวก็ไปเที่ยวเล่น หลายวันค้างอยู่
ก็บ่ฮู้ที่มื้อ บาท้าวว่าสิมา แลนา
๓๖๓. บัดนี้ จักกล่าวเถิงท้าวกำพร้า นามชื่อจันทร์สมุทร
บาก็เดินไปหา ช่างคำก็เลยพ้อ
๓๖๔. ท้าวก็วอย ๆ ขึ้น เมือเฮือนหาช่างหล่อ
บาก็นั่งจ้อก้อ ทูลเจ้าช่างคำ

๓๖๕. เมื่อนั้น ช่างหล่อเฒ่า เห็นบานงถ่าว
ช่างก็ปากกล่าวต้าน ถามท้าวชื่นชม
๓๖๖. ดูราหลานราษฎร์ท้าว ลุกประเทศใด๋มา พ่อเด๊
เคืองใจหลาน ก็สิ่งใด๋เถิงเฒ่า
๓๖๗. จักว่าการมีใช้ หลานมาเถิงพ่อ จริงรือ
พ่อก็หลิงฮูปเจ้า คือท้าวต่างเมือง พ่อเด๊
๓๖๘. พอเมื่อเฒ่าถามแล้ว ท้าวเล่าพลอยจา
บาก็มีคำไขต่อ ช่างคำคีค่อย
๓๖๙. ท่อว่ามีการข้อย มานอนค้างอยู่ พ่อเอ๊ย
บัดนี้ ข้อยจึ่งฮู้ข่าวเจ้า เป็นเฒ่าช่างคำ พ่อเอ๊ย
๓๗๐. บัดนี้ ข้อยก็ฮู้ข่าวเฒ่า ช่างหล่อคนดี ว่าดาย
ข้อยจึ่งมีใจคิด เพื่อประสงค์นำเจ้า
๓๗๑. บัดนี้ ขอแก่พ่อช่างเจ้า เสียฮูปอวนประสงค์
ข้าก็คิดใคร่เอาโฉมผิว ใหม่มาเทียมเนื้อ
๓๗๒. ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว เจ้าช่างเลยจา
ขัว ๆ เสียง ชื่นชมนำท้าว
๓๗๓. บัดนี้ ท้าวก็คิดอยากม้าง เสียฮูปอวนประสงค์ ว่ารือ
ว่าให้เพิงใจจิต ซู่อันแวนแม้ง
๓๗๔. พ่อจักพิจารณ์ให้ หลานเดียวฮู้ฮ่าง นั้นเนอ
เจ้าจักคึดใคร่ม้าง จริงแท้ก็บ่ขืน ท้าวเอ๊ย
๓๗๕. อันว่าไผผู้มีบุญแม้ง สมภารยศยิ่ง
หากจักลุลาภได้ เป็นท้าวผู้ดี หลานเอ๊ย
๓๗๖. ไผผู้มีบาปฮ้าย ใจหนาสาโหด สันนั้น
หากจักผงเผ่าไหม้ บ่หวังได้ฮ่างเป็น
๓๗๗. ค่อมว่าพ่อกล่าวแล้ว ท้าวเล่าพิจารณ์
เอาแต่สมภารไผ หากสิเห็นเมือหน้า
๓๗๘. คำมักคำปรารถนาข้อย อวนประสงค์แสนยิ่ง จริงดาย
จึ่งได้เดินดุ่งดั้น มาแท้เพื่อประสงค์ พ่อเอ๊ย
๓๗๙. เมื่อนั้น พ่อช่างเฒ่า ได้ยินคำท้าวกล่าว
พ่อจักหลอมหล่อเจ้า บาท้าวก็บ่ขืน พ่อแหล้ว
๓๘๐. เมื่อนั้น พ่อก็มีอาชญ์ให้ ท้าวแห่งบาปอม
ให้สูพากันตก แต่งเตาวันนี้

๓๘๑. ให้สูฟันเอาไม้ จวงจันทน์เผาถ่าน นั้นเนอ
เตาแต่งพร้อม แคมน้ำอย่าห่างไกล พ่อเนอ
๓๘๒. เมื่อนั้น บักปอมได้ ยินคำพ่อกล่าว
มันก็ตกแต่งห้าง ขวานพร้อมซู่อัน
๓๘๓. แต่นั้น สองก็พากันพร้อม เลยไปวีไว่ พุ้นเยอ
เถิงที่สระบ่แก้ว ก็มีไม้ถิ่นจวง มากแล้ว
๓๘๔. แต่นั้น สองก็เซาจอดยั้ง แคมท่าสะพังเพียง
สองก็เดาดาตก แต่งเตาแคมน้ำ
๓๘๕. พอเมื่อบรบวนแล้ว ทั้งสองสิเผาถ่าน
เขาก็ฟันเกลื่อนกลิ้ง ลำไม้ถี่ถัน
๓๘๖. เขาก็ตัดทอนได้ กองใหญ่ไฟเผา
ผงธุลีควัน มืดมัวไฟกุ้ม
๓๘๗. พอพะเหียรไหม้ ผงธุลีเป็นถ่าน
เขาก็สรงส่วยแล้ว เอาน้ำมอดหาย
๓๘๘. เขาก็เกาะกวาดเข้า โฮมกันกองใหญ่ พุดโทนอ
เขาก็กองกวาดแล้ว สองท้าวต่าวเมือ แท้แหล้ว
๓๘๙. พอเมื่อสองเถิงห้อง เฮือนตนเว้าพ่อ
บัดนี้ เผือข้อยไปแต่งตั้ง เตาแล้วซู่อัน พ่อเอ๊ย
๓๙๐. บรบวนได้ กองฟืนเป็นถ่าน พ่อเอ๊ย
บัดนี้ เชิญพ่อเจ้า ไปเยี่ยมล่ำดู พ่อเอ๊ย
๓๙๑. ผิดบ่ชอบแท้ ขอพรพ่อสิโผด เอาเนอ
ลูกหากตกแต่งห้าง เตาแล้วก็ว่าดี พ่อเอ๊ย
๓๙๒. เมื่อนั้น พ่อก็มะเนมะนาฟ้าว หาฮางเบ้าหล่อ
กับทั้งคีมคีบพร้อม ทั้งง้องกวาดเตา แท้แหล้ว
๓๙๓. กับทั้งสูบพร่ำพร้อม ลูกหล่อแวนดี
สองคนเขือ หาบเอาไปพร้อม
๓๙๔. เมื่อนั้น สองเขือท้าว พอดีแฮงหาบ
ไย่ ๆ ข้าม แถวไม้ก็จั่งเถิง แท้แหล้ว
๓๙๕. เถิงที่สระบ่แก้ว ท้าวแต่งเตาดี
เขาทั้งสาม จอดเซาแฮงท้าว
๓๙๖. เมื่อนั้น พ่อก็หลิงล่ำเยี่ยม เตาดีทุกที่
เฒ่าก็จับเหล้าได้ ฟายด้ามหิ่งหอ แท้แหล้ว

๓๙๗. แต่นั้น เฒ่าก็ฟายฟาดก้ำ บ้านเก่าเมืองหลัง ท้าวนั้น
ขอให้นำมาคูณ ปู่หลานปางนี้
๓๙๘. บัดนี้ ท้าวหากจมใจตั้ง หลอมตัวอันใหม่ จริงดาย
ขอให้พระปู่เจ้า ชูท้าวอย่าไล แหน่เด๊อ
๓๙๙. ขอให้ได้ฮูปท้าว อันเกิดแวนดี นั้นเนอ
ขอให้มีฤทธีงาม กว่าคนทั้งค่าย
๔๐๐. เมื่อนั้น เฒ่าก็ฟายหิ่งกั้ง ทุกที่แดนเมือง
ข้อยก็ยังเคืองใจ หล่อหลอมบาท้าว
๔๐๑. ขอให้มาชูค้ำ หลานเดียวพระปู่ กูเอ๊ย
อย่าให้ตกต่ำต้อย อายหน้าต่างเมือง แท้เนอ
๔๐๒. อันหนึ่ง ขอให้ได้ฮูปท้าว อันใหม่แวนดี นั้นเนอ
ขอให้มีฤทธีโฉม ฮูปงามเสมอแต้ม
๔๐๓. ค่อมว่าลาวหมายแล้ว บรบวนทุกแห่ง
ช่างจึ่งตกแต่งห้าง เตาตั้งซู่อัน
๔๐๔. สูบแต่งตั้ง ลูกหล่อฟอยประสงค์
ดาดีตก แต่งปูนเขิงไว้
๔๐๕. บรบวนแล้ว ดาดีทุกที่
เฒ่าจึ่งสาสูดให้ มนต์แก้วเป่าผุย

ตอนเฒ่าช่างหล่อสูบจิตอกจากร่างท้าวกำพร้า

๔๐๖. เมื่อนั้น เฒ่าจึงฮวยมนต์แก้ว คาถาฮ้อยซ่อ
สูบเอาจิตบ่าวท้าว เหลือไว้ตั้งแต่คีง
๔๐๗. เจ้าก็สูบจิตออกแล้ว ในตนดายดอก
แล้วจั่งยอใส่เบ้า ยอตั้งใส่เตา
๔๐๘. แต่นั้น เจ้าก็ซักแยกฟ้าว เอาถ่านมาเฮียง
เทถมปก ปากเตาถมเบ้า
๔๐๙. ไฟสุมพร้อม แล้วเล่าแวนตี
แต่นั้น บักปอมเลย ฮีบเฮวพลันฟ้าว
๔๑๐. บักปอมมันก็สองมือแม้ง กำฟอยฮัดสูบ
มันก็สองไหล่เหลื่อ แอวพร้อมโยกฮัน
๔๑๑. มันก็ฮัน ๆ เข้า สองหัวเข่านวยนาย
มันก็ทวยทายแขน โยกโยนเสมอฟ้อน

๔๑๒. แต่นั้น โทด ๆ ก้อง ลมทั่งเตาไฟ พุ้นเยอ
ทม ๆ ดัง ดั่งลมเชยไม้
๔๑๓. เมื่อนั้น ผงธุลีไหม้ เป็นควันมัวมืด
ผงเผ่าไหม้ เป็นน้ำส่องใส แท้แหล้ว
๔๑๔. แต่นั้น พ่อก็มะเนมะนาฟ้าว จับคีมเฮวฮีบ
เฒ่าก็คีบปากเบ้า เอาง้องกวาดไฟ
๔๑๕. ตั้งหากฮง ๆ เหลื้อม ในเตาใสส่อง
เหมือนดั่งคำอยู่เบ้า เฮืองเหลื้อมส่องใส
๔๑๖. เมื่อนั้น บักปอมมันบ่ช้า หาคานพลันสอด
พ่อก็จับฝ่ายก้ำ สองเจ้าสอดหาม
๔๑๗. สองก็หามออกตั้ง เถิงปากเตาไฟ
พอดีสอง ถอกลงฮางแก้ว
๔๑๘. เมื่อนั้น ชวด ๆ น้ำ ฟดฟอกในฮาง แลเยอ
ทม ๆ ฟด ฟอกในฮางแก้ว
๔๑๙. พอดีแล้ว บรบวนง้างกึ่ง
สองก็จับกึ่งง้าง ฮางท้าวกึ่งลง
๔๒๐. ถอกลงสระบ่แก้ว ล้างส่วยบาคาน
บักปอมเลยชัก ฮีบโซมเอาท้าว
๔๒๑. เมื่อนั้น พ่อก็โซมเอาท้าว มาดูหลิงล่ำ
สองฝ่ายแก้ม งามล้วนเกิ่งกัน
๔๒๒. เมื่อนั้น เฒ่าก็ฮวยมนต์แก้ว คาถาฮ้อยซ่อ
สับใส่น้ำ ยาเจ้าเป่าผุย
๔๒๓. แต่นั้น พ่อก็สูบจิตเข้า ในคึงบาบ่าว
ท้าวก็คึดฮุ่งฮู้ ใจเจ้าชื่นชม
๔๒๔. เมื่อนั้น พ่อช่างเฒ่า เลยเล่าลาเตา
สามนงแพง ต่าวคืนเมือบ้าน
๔๒๕. พอเมื่อสองเถิงห้อง หอสูงหลังใหญ่
แต่นั้น พ่อแจ่มเจ้า จาต้านต่อบา หั้นแหล้ว
๔๒๖. พ่อก็มีอาชญ๊ให้ ท้าวแห่งบาปอม
มึงจงพาอวน ไปสู่เมืองวันนี้
๔๒๗. หวลว่าตาวันค้อย เมือแลงลวดค่ำ เมื่อใด
หวลว่าราชใหญ่ตั้ง ก็พาท้าวม่ายสาว พ่อเนอ

๔๒๘. ครั้นว่าเขาหากติฮูปแจ่มเจ้า ฮูปสิ่งสันใด๋
เขาจักติบาคาน บ่อนใด๋พลอยฮู้
๔๒๙. เมื่อนั้น เถิงเมื่อตาวันค้าย พอแลงลาดค่ำ
บักปอมมันบ่ช้า พาท้าวเที่ยวไป หั้นแหล้ว
๔๓๐. เมื่อนั้น ท้าวก็วอย ๆ เข้า ในเมืองราชใหญ่ พุ้นเยอ
เถิงที่ราชใหญ่ตั้ง สองท้าวย่างกลาย
๔๓๑. แต่นั้น สาวก็แซว ๆ ท้วง นำหลังบาบ่าว
ฮูปเจ้าหากงามบ่แพ้แหล้ว ตาหน้าหากบ่สม แท้นอ
๔๓๒. ตั้งว่าเลาคีงดั้ว กลมงามใสส่อง พุดโทนอ
ติว่าหน้าหากเฟื้อย บ่สมเนื้อฮ่างคีง ท้าวนอ
๔๓๓. โอนอ ผิว่าหน้าบ่เฟื้อย ทั้งคิ้วก็บ่ลา ดั่งนั้น
หากจักพอตายนำ เกลื่อนกระแดดอมท้าว
๔๓๔. เมื่อนั้น บักปอมได้ ยินคำสาวกล่าว
มันบ่ช้า พาท้าวต่าวคืน
๔๓๕. พอเมื่อสองเถิงห้อง เฮือนจาเว้าพ่อ
เขาก็ติฮูปท้าว ตาหน้าบ่ดี พ่อเอ๊ย
๔๓๖. อันว่าเลาคีงท้าว เขาว่างามเสมอ พ่อเอ๊ย
เขาก็ติแต่หน้าหากเฟื้อย ทั้งคิ้วลวดลา ว่าดาย
๔๓๗. ผิว่าบ่ติท่อนั้น พอสะเดิดทางขวาง ว่าดาย
เขาก็ติว่าตาหากกว้าง บ่สมเนื้อฮ่างคีง พ่อเอ๊ย
๔๓๘. พอเมื่อลูกกล่าวแล้ว เจ้าช่างเลยจา
กูจักเอาทีลุน ให้ผู้หญิงตายม้อย
๔๓๙. ให้เขาควด ๆ ไห้ น้ำตาไหลย้อยยั่ง
เอาให้ขี้มูกย้อย ฮำแก้มอาบนม บ่อย่าแหล้ว
๔๔๐. ค่อมว่าแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
สามแจ่มเจ้ากินแลงแล้ว เข้าบ่นนอน หั้นแหล้ว
๔๔๑. เดิ้กข้อน ๆ เถิงแถแล้วเที่ยง
ล้ำตุดตั้ง เงาซ้ายไก่ขัน
๔๔๒. มาบ ๆ เหลื้อม ดาวแสงใสส่อง พุ้นเยอ
ดวงบนใส ส่องดาวเงาซ้าย
๔๔๓. คับคาค้าย เถิงยามแล้วฮุ่ง
แสงพุ่งพ้น โพยมฟ้าส่องใส

๔๔๔. เมื่อนั้น พ่อช่างเฒ่า ลุกส่วยสีฟัน
บรบวนเลย ลวดงายพอแล้ว
๔๔๕. ค่อมว่าแล้ว ดาดีตกแต่ง
สามก็ตกแต่งห้าง ดีแล้วเล่าไป
๔๔๖. วอย ๆ เข้า เถิงดงจวงใหญ่ พุ้นเยอ
เถิงที่สระบ่แก้ว เลยตั้งแต่งเตา
๔๔๗. สูบใหญ่ตั้ง ลูกหล่อเตาไฟ
พอดีตก แต่งเตาเขิงไว้
๔๔๘. เมื่อนั้น เฒ่าจึงฟายหิ่งก้ำ ทุกที่ไปมา
ขอให้เทพาผาย ช่อยชูบาท้าว
๔๔๙. ขอให้งามเพิงเพี้ยง เพียงพรหมเหลาหล่อ ลงเนอ
ขอให้โฉมฮูปท้าว งามล้วนกว่าคน เถาะเนอ
๔๕๐. เมื่อนั้น เฒ่าก็ฟายเหล้าแล้ว ทั้งเล่าอธิษฐาน
เฒ่าจึ่งฮวยมนต์ผาย สูบเอาใจท้าว
๔๕๑. เฒ่าจึงฮวยมนต์แก้ว คาถาฮ้อยซ่อ
สูบเอาจิตออกไว้ เหลือแท้แต่ฮ่างคึง
๔๕๒. เมื่อนั้น ช่างก็สูบจิตออกแล้ว คึงบาดายดอก
แล้วจึงเอาคราบแจ่มเจ้า ประสงค์ใส่ในเตา แท้แหล้ว
๔๕๓. เมื่อนั้น ช่างก็เทถ่านถม ใส่เต็มเตากว้าง
แต่นั้น บักปอมเลย ฮีบเร็วพลันฟ้าว
๔๕๔. แต่นั้น บักปอมมันก็เอาสองมือแม้ง กำฟอยฮัดสูบ
มันก็สองไหล่เหลื้อ แอวพร้อมโยกฮัน
๔๕๕. มันก็ฮัน ๆ เข้า สองหัวเข่านวยนาย
ทวยทายแขนโยก โยนเสมอฟ้อน
๔๕๖. เมื่อนั้น โทดๆ ก้อง ลมล่วงเตาไฟ พุ้นเยอ
ทมๆ ดัง ดั่งลมเชยไม้
๔๕๗. เมื่อนั้น ชวด ๆ ไหม้ ในเตาผงเผ่า
ไฟก็ผงเผ่าไหม้ เป็นน้ำเฮื่อเฮือง
๔๕๘. แต่นั้น พ่อช่างเจ้า เอาคีมคีบหนีบ
เฒ่าก็คีบปากเบ้า เอาง้องกวาดดู
๔๕๙. ตั้งหากฮง ๆ เหลื้อม ในเตาใสส่อง
เหมือนดั่งคำอยู่เบ้า เฮืองเหลื้อมส่องใส

๔๖๐. แต่นั้น บักปอมฟ้าว เอาคานมาสอด
พ่อก็จับฝ่ายก้ำ หามเบ้าออกเตา
๔๖๑. แต่นั้น สองก็ยอยกตั้ง ใกล้พ่างฮางคำ
พอดีเลย ถอกลงฮางแก้ว
๔๖๒. เมื่อนั้น ชวด ๆ น้ำ ฟดฟอกในฮาง พุ้นเยอ
พอดีสอง กึ่งบาลงน้ำ
๔๖๓. แต่นั้น สัว ๆ ล้าง ผงเผ่าในฮาง
อุทกังผัดเฟือด ฟาดฟายเลยแล้ว
๔๖๔. เมื่อนั้น บักปอมฟ้าว โซมเอาบาบ่าว
มันก็สาส่วยแล้ว โซมท้าวออกมา หั้นแหล้ว
๔๖๕. เมื่อนั้น พ่อช่างเฒ่า ผายมนต์ฮวยเป่า
เฒ่าก็สูบจิตเข้า คืงท้าวชื่นชม
๔๖๖. พ่อก็หลิงฮูปเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
ตั้งหากสอยวอยสุด สิ่งอินทร์ลงแต้ม
๔๖๗. คืงกลมส้วย ธนูทองคิ้วก่อง
สองฝ่ายแก้ม คือสิย้อยหยาดลง
๔๖๘. อันนี้เป็นแต่บุญแจ่มเจ้า หลายชาตินำมา แท้แหล้ว
กับทั้งเทพาผาย ช่อยชูบาท้าว
๔๖๙. เมื่อนั้น พ่อก็ยอมือไหว้ เทพาเจ้าที่
บัดนี้ พ่อก็หลอมหล่อท้าว ดีได้ซู่อัน นี้แหล้ว
๔๗๐. บัดนี้ เผือจักลาสถานไหว้ ดอยดงเจ้าที่
ขอให้ลุลาภได้ เมือหน้าซู่อัน แด่ถ้อน
๔๗๑. ค่อมว่าพ่อสั่งแล้ว เลยเลิกลาเมือ
เถิงเคหัง แห่งตนเซายั้ง
๔๗๒. แต่นั้น สาวก็ฮู้ข่าวท้าว ลูกเจ้าช่างแวนดี ว่าดาย
เขาก็ชิงกันมา เบิ่งบาบุญกว้าง
๔๗๓. แต่นั้น สาวก็ไปหาท้าว ชิงจายาดปาก ดอมนั้น
บางพ่องขันเป็นลูกสะใภ้ หล้าดอมเจ้าช่างคำ
๔๗๔. บางพ่องขันเป็นแม่น้อย ท้าวเทศจันทร์สมุทร ก็มี
บางพ่องขันอาสา ส่วยตีนบาท้าว
๔๗๕. แต่นั้น สาวอยากได้ ชิงกันหัวแตก ก็มี
บางพ่องหลงเขี่ยนเนื้อ ก็ทั้งซ้ำคูดทรวง แท้นา

๔๗๖. แต่นั้น สาวชาวบ้าน เขาก็มาหลิงล่ำ ซู่คนนั้น
เขาก็แจะปากดิ้น นำท้าวซู่คน แท้แหล้ว
๔๗๗. อันว่าฝูงหมู่เป็นหม้ายฮ้าง สีเล็งเต็งเข็งเขบ
เขาก็เห็นแจ่มเจ้า ใจหล้มหลูดดอม
๔๗๘. แต่นั้น เถิงเมื่อตาวันค้าย หวลแลงลวดค่ำ
บักปอมมันบ่ช้า พาท้าวเที่ยวไป
๔๗๙. แต่นั้น บาก็วอย ๆ ข้าม ในเมืองไว่ ๆ พุ้นเยอ
เถิงที่ราชใหญ่ตั้ง สองท้าวก็เล่ากลาย
๔๘๐. เมื่อนั้น สาวก็แซว ๆ เอิ้น นำหลังสองบ่าว
เขาก็แดดั่นดิ้น ดอมท้าวซู่คน
๔๘๑. โอนอ เจ้าผู้สองชายท้าว กลายไปไว่ ๆ อี่เฮียมเอย
เจ้าอดพอเปื้องปิ่นหน้า หาน้องล่ำแยง แด่แม
๔๘๒. โอนอ เจ้าผู้โฉมงามเหลื้อม แสนแวนคือสิแม่น มะโนเด๊
เจ้าอดคืนมากินแต่น้ำ นำน้องจั่งค่อยไป อ้ายเอ๊ย
๔๘๓. โอนอ เจ้าอดคืนมาเอาผืนผ้า สะไบเฮียมไปตุ้มห่ม แดแม
สาวก็จีบหมากเอิ้น บาท้าวก็บ่เหลียว
๔๘๔. เมื่อนั้น สาวก็หลงใจดิ้น เกาทรวงคูดเขี่ยน นำนั้น
หัวนมเล่ากุดขาดวิ่น เลยบ่ฮู้เมื่อคีง แท้แหล้ว
๔๘๕. แต่นั้น เขาก็หยันมันซ้ำ อีเวรเอ๊ยตั้งหากมาคูดเขี่ยน พุดโทนอ
หัวนมมึงหากกุดขาดแล้ว มึงสิเลี้ยงลูกเป็น นี้รือ
๔๘๖. ตั้งให้ตายเสียถ้อน ใจเป็นอัดฮ่า อี่เวรเอ๊ย
ใจตูยังพออดอยู่ได้ ก็จาต้านแต่ความ นี้เด๊
๔๘๗. ตูนี้ก็หากหลงใจน้อย พอบ่ตายเป็นอัดฮ่า อี่เวรเอ๊ย
กูก็หลงแต่พ้อไว้ สิตายฮ้ายตั้งแต่มึง นี้เด๊
๔๘๘. เมื่อนั้น บักปอมมันได้ ยินคำผู้สาวกล่าว
มันบ่ช้า ก็พาท้าวต่าวคืน
๔๘๙. พอเมื่อสองเถิงห้อง เฮือนตนเว้าพ่อ
ข้อยก็พาแจ่มเจ้า อวนน้องเที่ยวไป พ่อเอ๊ย
๔๙๐. ข้อยก็พาอวนเข้า ในเมืองราชใหญ่ ภายพุ้น
เถิงที่ราชใหญ่ตั้ง เขาท้วงซู่คน พ่อเอ๊ย
๔๙๑. เขาก็เห็นฮูปท้าว อันประเสริฐเพิงใจ พ่อเอ๊ย
เขาก็จาตายดอม ซู่คนนำท้าว

๔๙๒. เขาบ่ติฮูปท้าว อันใด๋จักสิ่ง พ่อเอ๊ย
เขาว่างามเกิ่งล้วน ตาหน้าซู่อัน ว่าดาย
๔๙๓. สาวก็แซว ๆ ท้วง นำหลังซีซั่ว พ่อเอ๊ย
บางพ่องยอยกเอิ้น ให้เอาผ้าแผ่นสะไบ พ่อเอ๊ย
๔๙๔. บางพ่องพันพลูได้ เอานำไปส่ง ก็มี
บางพ่องหลงเขี่ยนเนื้อ เกาคุ้ยคูดทรวง พ่อเอ๊ย
๔๙๕. บางพ่องหลงเขี่ยนเนื้อ เกาคูดทรวงสะอาง
บางพ่องตีตูมอก ลูบทรวงนำท้าว
๔๙๖. บางคนหลงใจฮ้าย เกาทรวงคูดเขี่ยน นำนั้น
หัวนมคุงว่าขาดหวิ่น ตายบ่ฮู้เมื่อคีง พ่อเอ๊ย
๔๙๗. เมื่อนั้น พ่อช่างเฒ่า เลยหัวเสียงใหญ่ พุดโทนอ
เพราะเพื่อลูกแจ่มเจ้า มาเว้าซู่อัน
๔๙๘. บัดนี้ พ่อก็หลอมหล่อท้าว ได้ดั่งใจประสงค์ แลนอ
เป็นที่คนลือซา ซ่าเซ็งทั้งค่าย
๔๙๙. เมื่อนั้น ท้าวก็วอนวานไหว้ ไขกลอนกลอยกล่าว
บัดนี้ ข้อยก็หลงชาติเกิดได้ เถิงเจ้าต่างเมือง พ่อเอ๊ย
๕๐๐. อันว่าคำมักคำปรารถนาข้อย เหลือทรวงล้นที่ อี่พ่อเอ๊ย
ข้อยจั่งได้หลงพรากบ้าน มาได้เพื่อประสงค์ พ่อเอ๊ย
๕๐๑. อันว่านางหอมน้อย ไกรสอนองค์ยิ่ง
ตั้งหากหอมฮ่วงเฮ้า เถิงเท้าฝ่ายสวรรค์ พ่อเอ๊ย
๕๐๒. บัดนี้ ข้อยได้พลัดพรากบ้าน มาพี้เพื่อพระนาง พ่อเอ๊ย
ข้อยจักไปในเมือง เที่ยวดูตางเล่น
๕๐๓. หลอนว่าบุญมีได้ นางหอมยศยิ่ง บ่ฮู้
ข้อยจักเอาพ่อเจ้า นำสร้างแต่งตาง พ่อเอ๊ย
๕๐๔. ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว ท้าวก็สั่งอำลา
พ่อก็โมทนานำ แม่นบ่ขืนบาท้าว
๕๐๕. แต่นั้น พ่อก็พลอยคำต้าน แถลงกลอนเว้าสั่ง
เจ้าหากได้กงท้าว เมือหน้าก็อย่าลืม พ่อเนอ
๕๐๖. ไปดีเยอหลานน้อย โฉมงามท้าวต่าง เมืองเอ๊ย
ขอให้ได้แก่นแก้ว นางน้อยผู้หอม พ่อเนอ
๕๐๗. ค่อมว่าพ่อสั่งแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
เสิน ๆ เถิง อี่เฒ่านายบ่มีช้า

๕๐๘. เมื่อนั้น นายก็เห็นโฉมท้าว หลานเดียวมาฮอด
นายก็ปากกล่าวต้าน นำท้าวชื่นชม
๕๐๙. นายก็คองนานแท้ แลงงายแล้วค่ำ หลานเอ๊ย
หลานก็ไปอยู่ค้าง หลายมื้อพร่ำนาน แท้นอ
๕๑๐. นายก็บ่ฮู้ข่าวท้าว นั้นสิ่งสันใด๋ ท้าวเอ๊ย
นายก็นอนคืนคึด บ่ลืมยามน้อย
๕๑๑. เถิงเมื่อยามแลงค้อย นายก็นอนสงัดอยู่
นายก็หลับบ่ได้ คนิงท้าวอ่าวเถิง แม่นา
๕๑๒. บัดนี้ หลานเดียวน้อย ก็มาเถิงอี่นายย่า แลนอ
อันว่าโฉมฮูปหน้า หลานน้อยเกิ่งอินทร์ แม่นอ
๕๑๓. แม่ก็หลิงดูหน้า หูตาคิ้วก่อง งามนอ
เหมือนดั่งอินทร์อยู่ฟ้า ทะยานล้ำล่วงลง แม่นอ
๕๑๔. เป็นที่สาวดั่นดิ้น หลงเพศตายนำ ย่านอ
สาวก็ยังมาถาม ซู่วันแลงเช้า
๕๑๕. พอเมื่อนายกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยจา
ข้อยก็ไปแสวงหา ช่างคำก็เลยพ้อ
๕๑๖. ข้อยก็เมือเถิงห้อง เฮือนหลวงช่างหล่อ ภายพุ้น
ข้อยก็นบนอบไหว้ วอนเจ้าช่างคำ อี่ย่าเอ๊ย
๕๑๗. เพิ่นจึ่งผายโผดให้ เสียฮูปองค์อวน อี่ย่าเอ๊ย
สองเทื่อเสีย ก็จั่งเป็นตัวได้
๕๑๘. ทีหนึ่งนั้น เป็นคนอันบ่ค่อง นายเอ๊ย
ซ้ำทีเล่าถ้วน สองนี้ก็จั่งดี เจ้าเอ๊ย
๕๑๙. ตั้งว่าเป็นการช้า ไกลนายเหิงเหนื่อย นายเอ๊ย
อันว่าการบ่แล้ว มาได้ก็บ่ดี อี่ย่าเอ๊ย
๕๒๐. ตั้งหากการมีช้า สามเดือนทัดเที่ยง นายเอ๊ย
ข้อยก็คึดฮอดแท้ นายเจ้าซู่วัน หั้นแหล้ว
๕๒๑. เพิ่นก็ผายโผดให้ หลอมหล่อสามที
ดีงามสุด ก็จั่งมาถึงเจ้า
๕๒๒. พอเมื่อสองจาแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
ตาวันตกต่ำแล้ว สองเจ้าลวดแลง
๕๒๓. สองก็กินแลงแล้ว ใจดีชมชื่น
บาบ่าวท้าว ใจกว้างชื่นชม

ตอนท้าวกำพร้าอ้อนย่าเฒ่าเพื่อเที่ยวสนุก

๕๒๔. เมื่อนั้น ท้าวก็ออด ๆ ต้าน นำนายเว้าสั่ง
ข้อยอยากไปเที่ยวเล่น วันนี้ส่วงก็ใจ อี่ย่าเอ๊ย
๕๒๕. ข้อยจักไปเที่ยวเล่น ในเมืองให้หายส่วง นายเอ๊ย
ครั้นว่าหายส่วงแล้ว หลานแก้วจั่งสิมา ย่าเอ๊ย
๕๒๖. เมื่อนั้น นายบ่ขืนคำท้าว หลานเดียวน้อยหนุ่ม
ตามแต่ใจแจ่มเจ้า ไปเล่นย่าบ่ขืน
๕๒๗. ท่อว่าอย่าให้สาวยาดทื้น ล้าวหมีดดึงผม เจ้าเนอ
เขาสิชิงกันชม ยาดดึงบาท้าว
๕๒๘. เมื่อนั้น บาคานท้าว เลยหัวซีบสิ่ง
นายมาคั่วหยุดหย่อนย้าน สาวล้าวลากดึง นี้เด๊
๕๒๙. ข้อยก็ปรารถนาแท้ สาวชมชิงยาด นั้นแหล้ว
อันว่าสองฝ่ายข้าง เมียซ้อนแฮ่งว่าดี ดอกนา อี่ย่าเอ๊ย
๕๓๐. ค่อมว่าแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
เถิงในเมือง ข่วงสาวสำน้อย
๕๓๑. ท้าวก็เหลียวภายใต้ แลเหนือหลิงล่ำ
ท้าวก็เห็นแต่ไฟเฮื่อแจ้ง สาวตั้งข่วงเข็น
๕๓๒. ยาบ ๆ เหลื้อม สาวแกว่งไกวหลา พุ้นเยอ
บางพ่องจาเสียงใส เสียดชายพลอยต้าน
๕๓๓. แต่นั้น สาวก็แลเห็นท้าว บาบุญตนประเสริฐ
เขาก็ซับซิบน้อย จาต้านต่อกัน
๕๓๔. อันนี้เป็นแต่บุญบาสร้าง นำมาหลายชาติ จริงแหล้ว
ตั้งหากงามเลิศล้ำ คือสิย้อยหยาดลง แท้นอ
๕๓๕. แต่นั้น สาวก็แผ ๆ ต้าน คำเสน่ห์สวยเสียด บานั้น
ท้าวก็รับพากย์ถ้อย จาต้านต่อสาว
๕๓๖. โอนอ เจ้าผู้ขาวเขียวเหลื้อม นิลบลบานแบ่ง อี่เฮียมเอ๊ย
ให้อี่พี่ชมสน่อยแม้ ยามน้อยอุ่นทรวง พี่แม
๕๓๗. แต่นั้น สาวก็แซว ๆ ต้าน หัวดอมชมชื่น
เขาก็ชมชื่นย้อน บาท้าวซู่คน
๕๓๘. แต่นั้น เขาก็วางหลาไว้ ปบนำไปเบิ่ง
สาวก็จับแยกท้าว คืนเข้าข่วงเขา
๕๓๙. เจ้าสังมาว่าสิกลายไปหน้า หนีไปวังใหม่ อวนเอ๊ย

ตูข้อยเอาะอ่อมถ้า แพงไว้แต่มื้อแลง ท้าวเอ๊ย
๕๔๐. กับทั้งกกแก่นหล้อน ประสงค์แพงจ้ำอ่อม อวนเอ๊ย
เจ้าสังมาละล่วงล้ำ กลายน้ำบ่อยากกิน ท้าวเอ๊ย
๕๔๑. เจ้าก็อดพอยืนแจะจ้ำ คำเดียวลองเบิ่ง ดูเยอ
ครั้นว่ามันหากจางจืดฮ้าย เมือหน้าก็จั่งไป ท้าวเอ๊ย
๕๔๒. เมื่อนั้น ท้าวก็หนีบ่ได้ สาวจ่องเฟือแขน
บาก็ถอยหลังคืน อยู่ดอมสาวน้อย
๕๔๓. แต่นั้น สาวก็ซอซิงเว้า นำบาอ้อยอิ่น
เขาก็ชิงยาดเว้า เป็นซู้ชู่คน
๕๔๔. แต่นั้น สาวก็วางหลาฝ้าย บ่มีเข็นปะไป่ เสียแหล้ว
มีแต่ชิงยาดเว้า วางฝ้ายไป่หลา หั้นแหล้ว
๕๔๕. สาวก็หลงใจหล้ม นำบาเห็นฮูป อวนนั้น
สาวก็ถักเถี่ยเข้า จับท้าวแทบเฮียง
๕๔๖. แต่นั้นท้าวก็คิดว่าสิทรงกระบวนไว้ เสงียมตนนิ่งอยู่
สาวก็จับแยกล้าว มือท้าวใส่นม
๕๔๗. เมื่อนั้น สาวก็อดบ่ได้ ตามแดดลมฝน
บาก็เลยตามลม เพิ่งเย็นเสียฮ้อน
๕๔๘. เมื่อนั้น สาวก็เฟือบาขึ้น เมือเฮือนเถิงบ่อน
สาวก็นอนอยู่อ้อม บาท้าวอยู่สลอน
๕๔๙. แต่นั้น ท้าวก็สนุกเล่น เทิงคืนเท้าฮุ่ง
เถิงเมื่อแสงพุ่งพ้น บาท้าวก็จั่งลา
๕๕๐. ลงจากห้อง เฮือนสาวเถิงย่า
แดดส่องแจ้ง สองเจ้าลวดงาย
๕๕๑. สองก็กินงายแล้ว ใจดีชมชื่น
นายก็ทักกล่าวต้าน ถามท้าวชื่นชม
๕๕๒. วันนี้หลานก็ไปเที่ยวเล่น เทิงคืนเท้าฮุ่ง
หลานก็ไปจวบพ้อ อันใด๋แท้บ่มา บ่เด๊
๕๕๓. นายก็เยียวว่าไปถึกบ้วง สาวปะก่างทางเสีย นั้นรือ
นายก็หลับบ่ได้ คนิงท้าวฮุ่งดาย ท้าวเอ๊ย
๕๕๔. แต่นั้น ท้าวก็แข ๆ ต้าน หัวจานำย่า
นายหากบอกข่าวข้อย วานนี้ก็แม่นความ อี่ย่าเอ๊ย
๕๕๕. ข้อยก็แสวงบ่ทันเห็นหน้า สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย

สาวก็จับลวดอ้อม คืนนี้แสม่งตาย อี่ย่าเอ๊ย
๕๕๖. ข้อยก็คึดว่าเหล็กเหลือเสี้ยม ประสงค์ตีเป็นหอก อี่นายเอ๊ย
ข้อยก็ประสงค์ใส่ยอง ๕ ฮ้าน ฝนไว้ว่าดี ย่าเอ๊ย
๕๕๗. บัดนี้ หอกข้อยคุงว่าหักเป้หย้อ ยองก็ฟุยฟอกหล่น อี่นายเอ๊ย
ข้อยก็ตกหล่มพลอยโพดฮ้าย เขาอ้อมแสม่งเสีย อี่ย่าเอ๊ย
๕๕๘. เมื่อนั้น นายก็ฟังคำท้าว หัวขวนชมชื่น
อันว่าหลายพร่ำมื้อ บาท้าวก็อย่าไป แม่เนอ
๕๕๙. แต่นั้น สองจาเว้า นายหลายอิกอแก
เป็นแต่บุญแจ่มเจ้า บาท้าวแต่หลัง
๕๖๐. เมื่อนั้น สาวฮามน้อย ฝูงเคยถามย่า
วันนั้น เขาก็แซว ๆ เสียงเว้า ไปพร้อมซู่คน
๕๖๑. แต่นั้น ท้าวก็เหลียวเห็นหน้า สาวไปซีซั่ว พุ้นเยอ
ท้าวก็ติลอบลี้ เอาผ้าห่มตน
๕๖๒. พอเมื่อเขาเถิงแล้ว สาวเล่าเลยถาม
อันว่าหลานนายมา หรือว่ายังเด๊เจ้า
๕๖๓. แต่นั้น นางก็ลวงพรางถ้อย จาสาวต้านกล่าว
อันว่าหลานก็ไปอยู่ช้า นานแท้ก็ไป่มา
๕๖๔. อี่ย่านายก็คองถ้าท้าว แลงงายเช้าค่ำ หลานเอ๊ย
บ่ฮู้ข่าวท้าว ดีฮ้ายเยื่องใด๋ แม่นา
๕๖๕. แต่นั้น สาวก็ยังถิ้มถ้อย จะมะจีถามถี่
ตาหนึ่งเหลียวเหลือดเยี่ยม เห็นผ้าหลากก็ตา แท้แหล้ว
๕๖๖. โอนอ นาย ๆ เอ๊ยเจ้า สังมาพรางตัวะล่าย เด๊นอ
อันว่าผ้าเฮือนเจ้า สังมาตีงเป็นอัดฮ่า นายเอ๊ย
๕๖๗. อันว่าผ้าห่มนอนอยู่หุ้ม หูตาข้อยก็หากเห็น นั้นเด๊
แต่นั้น นายก็หัวยีย่าม นายผัดเล่าเลยพราง
๕๖๘. อันนั้นบุงเฌอของ อี่เฒ่านายแพงไว้
เมื่อนั้น ท้าวก็อดบ่ได้ เลยหัวอิกแอก
๕๖๙. บาก็เลยปืดผ้า แลเยี่ยมล่ำสาว
แต่นั้น สาวก็เหลียวเห็นท้าว คนิงใจหุยฮุ่ง
๕๗๐. ก็เพื่อโฉมฮูปหน้า งามย้อยยิ่งเขียน
อันว่าโฉมฮูปหน้า งามย้อยเกิ่งอินทร์ แท้นอ
๕๗๑. อันแต่คนในเมืองลังกา ก็ไป่ปูนปานท้าว

อันให้สมกระบวนท้าว นางหอมองค์ยิ่ง ภายพุ้น
๕๗๒. นางนั้นโฉมเผ่าผู้ บาท้าวจั่งสิสม แท้แหล้ว
อันว่าเฮานี้ตั้งหาสมกระบวนข้อย ทาสาใช้ช่วง อวนนั้น
๕๗๓. ท่อแต่หลัวและน้ำ ตำข้าวก็หากสม แลนา
โอนอ เฮานี้เหมือนดั่งกาตัวฮ้าย เทียมหงส์ยินยาก
๕๗๔. อันว่าแสงหิ่งห้อย บ่เทียมเท่าหน่วยพระจันทร์
เฮานี้ตั้งหากยศต่ำน้อย บ่สมสวกคำพะไม พะขินนั้น
๕๗๕. อันว่าโฉมเผ่านามราหู บ่อาจเทียมพระจันทร์ได้
แต่นั้น ท้าวก็ฟังสาวต้าน หนาวทรวงท้นอั่ง
๕๗๖. ท้าวก็อดบ่ได้ จาต้านเสียดผู้สาว
พี่นี้ก็ท่อสุขย้อน สมภารยั้งขม่อม อวนเอ๊ย
๕๗๗. เจ้าสังมาพลอยพากย์ต้าน ไกลอ้ายสิ่งใด๋ นี้เด๊
พี่ก็หากกลัวเกรงย้าน ดวงคมยั้งขม่อม มีนั้น
๕๗๘. อันว่าผัวและชู้ พระอวนน้องพ่างเพลา แลเด๊
พี้นี้ตั้งหากทุกข์ยากไฮ้ หลงต่างเมืองมา น้องเอ๊ย
๕๗๙. หลอนว่ามีทางเคือง ส่วนสิวายพะอวนอ้าย
แต่นั้น สาวก็แซว ๆ ต้าน นำบาซีซั่ว พุ้นเยอ
๕๘๐. เขาก็ขันส่วยล้าง ตีนท้าวซู่คน
บางพ่องขันเป็นข้อย ปัดเสื่อปูหมอน ก็มี
๕๘๑. ลางคนขันพันพลู จีบสลาถวายท้าว
แนมท่อจอมหัวเจ้า กูณาผายโผด
๕๘๒. เป็นข้อยพระย่ำเกล้า เมือหน้าก็บ่แหนง ท้าวเอ๊ย
แต่นั้น สาวก็อาสาต้าน ขันนำภูวนาถ
๕๘๓. เขาก็ขันเป็นลูกสะใภ้ นายเฒ่าซู่คน
อันว่าข้าวและน้ำ นายย่าอย่าหนักใจ นั้นเนอ
๕๘๔. เขาก็ขันสิทำแลงงาย บ่ให้เคืองนายเจ้า
แต่นั้น สาวก็เทียว ๆ เช้า เทียวแลงเทียวค่ำ
๕๘๕. อันว่าเฮือนอี่ย่าเฒ่า ปางนั้นบ่เหือดสาว ได้แหล้ว
อันว่าหนทางเข้า หาเฮือนนายย่า ปางนั้น
๕๘๖. คุงว่าหล่มหลุบปานบวกน้ำ เอาไม้ก่ายไป หั้นแหล้ว
บางพ่องได้ อาหารหลายสิ่ง
๕๘๗. เขาก็มามอบให้ นายเจ้าอยู่กิน

ลางคนได้ สารขาวกกแก่น ก็มี
๕๘๘. บางพ่องตักน้ำได้ มาให้อี่ย่านาย แลนา
ก็บ่ทุกข์ยากไฮ้ อนตายสิ่งสันใด๋
๕๘๙. ยูสบายกิน ก็บ่เคืองคำไฮ้
เป็นแต่บุญสองเจ้า บาคานมาโผด
๕๙๐. นายก็บ่ทุกข์ยากไฮ้ อันใด๋แท้อยู่สบาย แลนอ

ตอนท้าวกำพร้ำปรารถนาอยากเห็นนางหอม

๕๙๑. เมื่อนั้น หลายวันล้ำ หลายคืนเถิงขวบ
ท้าวก็คึดอ่าวโอ้ คนิงแก้วยอดหอม แท้แหล้ว
๕๙๒. ท้าวก็คิดอั่งแค้น คนิงอ่าวคำกระสันต์
บาจึ่งมีคำจา ต่ออี่นายจี่จ้อย
๕๙๓. ว่านายเอ๊ยสายใจเจ้า สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
ข้อยก็อยากเห็นฮูปหน้า นางน้อยเกศหอม นั้นเด๊
๕๙๔. ทำสันใด๋แท้ จั่งสิเห็นนางนงถ่าว อี่นายเอ๊ย
อดเจ้าบนบอกข้อย หลานเจ้าเทื่อเดียว เถาะเนอ
๕๙๕. เมื่อนั้น ท้าวก็ถามจ้อย ๆ นายบอกคำดี
นายก็จาคำดี บอกหลานจริงแจ้ง
๕๙๖. ท่อว่าให้ท้าวไปแสวงหาไม้ มาแปงกล้องเป่า
ให้เจ้าแปงพุน้อย ปืนกล้องใส่ดี แม่เนอ
๕๙๗. ครั้นว่าเถิงยามแลงแล้ว หลานก็ไปแสวงเที่ยว นายเนอ
ท้าวจึ่งลักลอบเข้า ในคุ้มล่ำดู แม่เนอ
๕๙๘. ยังมีไทรฮ่มกว้าง ปลายชานนางนาถ
ฝูงหมู่นกฮอกเต้น มุมเปล้าเที่ยวกิน
๕๙๙. ท้าวจึงไปอยู่เค้า โคนไทรคอยเบิ่ง นั้นเนอ
นางหากเสด็จยาตรย้าย คอยเยี่ยมอยู่ชาน หั้นแหล้ว
๖๐๐. ค่อมว่านายกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยหัว
บาก็มะเนมะนาแปง แต่งดีดาถ้วน
๖๐๑. บรบวนห้าง ดาดีทุกสิ่ง
เถิงเมื่อยามค่ำค้อย บาท้าวเที่ยวไป
๖๐๒. เมื่อนั้น ท้าวก็ลักลอบเข้า คุ้มข่วงนางงาม
เถิงโพธิ์ไทร ก็อยู่คอยโคนเค้า

๖๐๓. ท้าวก็ หลิงแลเยี่ยม ไปมาทุกแห่ง
ฝูงหมู่นกฮอกเต้น มุมเปล้าเที่ยวกิน
๖๐๔. เขาก็จอแจฮ้อง พึงคณานกป่า
ลางพ่องกินอิ่มแล้ว บินแส้วสอดหนี
๖๐๕. บางพ่องบินหนีแล้ว ผัดบินมาเป็นหมู่ ก็มี
เขาก็จับกิ่งไม้ เฮฮ้องมี่นัน
๖๐๖. เมื่อนั้น โฉมเฉลาน้อง นางหอมเสด็จออก
นางก็เซาจอดยั้ง ซานแก้วล่ำดู
๖๐๗. นางก็หลิงล่ำเยี่ยม เห็นหมู่พึงคณา
ตาซอนเหลียว สอดลงโคนเค้า
๖๐๘. นางก็เห็นโฉมท้าว บางามนั่งอยู่
ท้าวก็เหลียวเหลือดขึ้น เลยพ้อจวบกัน
๖๐๙. ท้าวก็เห็นฮูปน้อง คือสิ่งกินรี
นางก็เห็นบาคาน สิ่งอินทร์ลงแต้ม
๖๑๐. แต่นั้น นางสาวใช้ เอาสลายอยื่น พระนางนั้น
นางก็เบื้องปิ่นหน้า หาใช้ยื่นสลา
๖๑๑. แต่นั้น ท้าวก็เกาะก่อมก้อย ถอยออกพลันหนี
นางก็เหลียวคืนมา ก็บ่เห็นบาท้าว
๖๑๒. นางก็เหลียวล่ำเยี่ยม ไปมาทุกแห่ง
ก็บ่เห็นแจ่มเจ้า บาท้าวที่ใด๋ นี้เด๊
๖๑๓. เมื่อนั้น นางก็ถามสาวใช้ ทั้งหลายเหมิดหมู่
สูก็เห็นฮูปท้าว อันใด๋แท้สิ่งกู บ่เด๊
๖๑๔. กูก็เห็นฮูปท้าว นั่งอยู่โคนไทร นั้นเด๊
สูยังเห็นบาคาน สิ่งกูรือแท
๖๑๕. เมื่อนั้น นางสาวใช้ ทั้งหลายเหมิดหมู่
เขาก็ทูลแจ่มเจ้า นางน้อยว่าบ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๖๑๖. ก็บ่คึดฮุ่งฮู้ เหลียวล่ำลงดู
ข้อยบ่เห็นบาคาน สิ่งนางเด๊เจ้า
๖๑๗. กลัวว่าจอมพระนางเจ้า ลายตาเห็นบ่แม่น นางเอ๊ย
นางก็เห็นฮากไม้ ตาฝ้าก็ว่าคน
๖๑๘. เมื่อนั้น นางก็จากล่าวต้าน เว้าต่อทาสา
สูว่ากูตาลาย สิ่งใด๋เด๊เจ้า

๖๑๙. กูนี้บใช่คนเถิงเฒ่า ลายตาเห็นบ่แม่น สูเอ๊ย
กูก็เห็นฮูปหน้า คือท้าวต่างเมือง บ่อย่าแหล้ว
๖๒๐. สูว่ากูบ่เห็นแท้ ให้สูลองไปเบิ่ง ดูเยอ
หากจักเห็นบ่อนศรีแจ่มเจ้า งอยเค้าฮากไทร หั้นแหล้ว
๖๒๑. แต่นั้น นางสาวใช้ เขาเลยไปหลิงล่ำ
เขาก็เห็นบ่อนฮอยแจ่มเจ้า งอยเค้าง่าไทร หั้นแหล้ว
๖๒๒. ฮอยที่เคี้ยวหมากแล้ว ถ่มน้ำหมากแดง ๆ นี้เด๊
ตั้งหากแม่นความนาง บ่สงสัยแท้
๖๒๓. เมื่อนั้น นางสาวใช้ คืนเมือทูลเกศ
ตั้งหากแม่นความแจ่มเจ้า นางเว้าซู่อัน
๖๒๔. เขาก็เห็นฮอยท้าว เคี้ยวหมากถ่มแดง ๆ เจ้าเอ๊ย
ตั้งหากแม่นความจริง ซู่อันนางเว้า
๖๒๕. ค่อมว่าแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
นางก็เสด็จสู่ห้อง โฮงกว้างอ่าวกระสันต์
๖๒๖. เมื่อนั้น นางสาวใช้ เขาแต่งพาแลง
เขาก็ยอแยงถวาย พระยอดนางองค์ล้ำ
๖๒๗. นางก็เสวยแลงแล้ว เลยนอนสงัดอยู่
นางก็คิดฮอดเจ้า บาท้าวบ่ลืม มากแหล้ว
๖๒๘. นางก็คิดซู่ชั้น เท่าทั่วไปมา
จักว่าเทวดาลองกู สิ่งใด๋เด๊เจ้า
๖๒๙. จักว่าเทพาเจ้า โพธิ์ไทรไม้ใหญ่ ลองรือ
นีระมิตให้ เสมอท้าวฮูปงาม นี้รือ
๖๓๐. หรือว่าอารักษ์เจ้าผีเชื้อ แดนเมืองเจ้าพ่อ ลองรือ
นิระมิตเป็นฮูปท้าว ลองน้องให้ส่องเห็น นี้รือ
๖๓๑. จักว่าอินทาธิราชไท้ ในสวรรค์บ่นคนซ่า มาลองรือ
นิระมิตมาอยู่หั้น ลองให้โอ้อ่าวกระสันต์ นั้นรือ
๖๓๒. นางก็คึดบ่แล้ว แค้นคลั่งคาอก อยู่นั้น
นางก็นอนคืนคึด อ่าวกระสันต์ทรวงม้าง
๖๓๓. โอนอ เหลียวเห็นหน้า บ่พอคราวหนีจาก อวนนอ
มาบ่มิบเหมือนดั่งฟ้าเหลื้อมแล้ง คราวน้อยหนึ่งบ่เห็น แท้นา
๖๓๔. โอนอ ตั้งหากเห็นแต่ฮอยบาท้าว งอยกกไทรเยี่ยมเบิ่ง พะอวนนอ
อันว่าคนแจ่มเจ้า บาท้าวก็บ่เห็น นี้เด๊

๖๓๕. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทรท้าว เมือเถิงนายย่า ก่อนแหล้ว
ท้าวก็ออด ๆ ต้าน ดอมเฒ่าอี่ย่านาย
๖๓๖. บัดนี้ ข้อยก็ฟังคำเจ้า ไปเถิงเห็นฮูป นางนั้น
ข้อยก็เห็นฮูปหน้า นางน้อยกลิ่นหอม อี่ย่าเอ๊ย
๖๓๗. ตั้งหากงามยิ่งย้อย มนุษย์โลกเมืองคน
อันว่างามใสสุด สิ่งอินทร์ลงแต้ม
๖๓๘. บัดนี้ ข้อยก็คึดอยากได้ นางเกศไกศร แม่เอ๊ย
เจ้าจงลองไปโอม กล่าวดอมพระยาเจ้า
๖๓๙. เพิ่นจักผายโผดให้ นายย่าสันใด ก็ดี
เฮาจักขอตามบุญ ฮีตครองพระองค์เจ้า
๖๔๐. เมื่อนั้น นายก็ปากกล่าวต้าน อ้อยอิ่นนำหลาน
นายก็ลองใจหลาน หลอกความตางเล่น
๖๔๑. แม่ก็ขอใจเจ้า หลานเดียวเจ้าย่า
แม่ก็ขอห้ามเจ้า หลานน้อยอย่าเอา เถาะนา
๖๔๒. เพิ่นก็มาโอมแล้ว สามพระยาดายเปล่า หลานเอ๊ย
เพิ่นก็คาดค่ากว้าง พระยานั้นบ่เอา ท้าวเอ๊ย
๖๔๓. เขาก็งำเงือกถ้อย จากล่าวมาเรว ว่าดาย
นายก็เห็นลายความ แต่พระยาคราวนั้น
๖๔๔. เยียวว่าหลานหากมีฤทธีแท้ กว่าสามพระยาคราวก่อน วันนั้น
ผิว์บ่ดีกว่านั้น บาท้าวก็อย่าหวัง ท้าวเอ๊ย
๖๔๕. ครั้นว่าหลานหากดีกว่านั้น นายย่าสิไปโอม หลานเอ๊ย
นายว่าหาสาวฮาม แต่พอสิเอาได้ เถาะนอ
๖๔๖. เฮานี้ทุกข์ยากไฮ้ ตกต่ำตองตอย หลานเอ๊ย
อันว่าเงินคำสัง ก็บ่มีพอสิได้
๖๔๗. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทรกลอยกล่าว
เจ้าก็อย่าได้ฮ้อน ดอมข้อยสิ่งของ อี่ย่าเอ๊ย
๖๔๘. แนมท่อพระโผดให้ บ่มีขืนแข็งหลีก นายเอ๊ย
ข้อยจักขันต่อตั้ง เอาให้ก็บ่ขืน ย่าเอ๊ย
๖๔๙. อันว่าเอาเป็นนี้ แวนประสงค์หายาก นายเอ๊ย
อันว่าเอาตายสม สิ่งก็ใจโดยได้
๖๕๐. นายก็ไปกล่าวให้ เห็นความดูก่อน นายเอ๊ย
ผิดบ่ชอบ อันใด๋แท้ให้ฮุ่งเห็น เจ้าเอ๊ย

๖๕๑. ครั้นว่าพระโผดให้ โดยใจด้วยง่าย สันนั้น
เฮาจักเขาะขอดขี้ถงเป้ง ตามได้ก็จั่งสม ย่าเอ๊ย
๖๕๒. ครั้นว่าพระยาหากแข็งขัดข้อง เป็นคำอันหลาก มานั้น
ข้อยจักสิแก้ง่าเค้า เอาท้ายเมื่อลุน เถาะนอ
๖๕๓. ข้อยจักอัดป่องช้าง ม้างใส่กะแจแมว
เอาหนูมากัด ฝ่ายหูสองก้ำ
๖๕๔. เมื่อนั้น นายก็เห็นคำท้าว หลานเดียวเว้าใหญ่
นายก็ไสสวกเล่น นำท้าวชื่นชม
๖๕๕. นายว่าหาแต่พอประสมด้าม เอามาเลี้ยงย่า
ย้านบ่เป็นดั่งคำปากท้าว เสียหน้าอี่ย่านาย บุเด๊
๖๕๖. ครั้นว่าหากเป็นดั่งคำปากท้าว บาคานต้านกล่าว มานี้
เจ้าสิได้อยู่ห้อง นางน้อยกล่อมสอง หั้นแหล้ว
๖๕๗. ค่อมว่านายกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยจา
เจ้าจงไปตามบุญ หากสิเห็นเมือหน้า
๖๕๘. เมื่อนั้น นายบ่ขืนคำท้าว เลยไปตามเหตุ
นายก็เข้าข่วงคุ้ม เลยขึ้นสู่โฮง
๖๕๙. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า เห็นนายเฒ่าย่า
พระยาก็คิดว่านายย่าเฒ่า มาขอข้าวดั่งหลัง หั้นแหล้ว
๖๖๐. พระยาก็บอกเด็กใช้ นงฮามข้ามะหาด
สูฮีบเอาข้าวน้ำ มาให้อี่เฒ่านาย เถาะเนอ
๖๖๑. เมื่อนั้น นายก็ทูลกลอนไหว้ ราชาภูวนาถ
บัดนี้ กิจการมีหนึ่งน้อย ทูลเจ้าอยู่หัว เจ้าเอ๊ย
๖๖๒. ยังมีหลานกำพร้า ทุกข์ยากพลอยมา เจ้าเอ๊ย
หลานจักขอคำสุข เพิ่งบุญจอมเจ้า
๖๖๓. หลานจักขอเป็นลูกพระราชเจ้า ขอเพิ่งชีวิต เจ้าเอ๊ย
หลานก็ขอไกสร พระยอดนางองค์ล้ำ
๖๖๔. ตามแต่จอมหัวเจ้า ทรงกูณาผายโผด
อนุญาตให้ หลานสิได้เพิ่งบุญ เจ้าเอ๊ย
๖๖๕. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า มีพระทัยชมชื่น
กูก็เยียวว่านายย่าเฒ่า เดินดั้นเที่ยวขอ ดอกเด๊
๖๖๖. กูก็จำเขาเอาข้าวให้ ทานนายเฮวฮีบ
กูก็บ่ฮู้เรื่องเฒ่า มาเว้าเรื่องหลาน ดั่งนี้

๖๖๗. การมีเฒ่า หลานนายใช้เที่ยว มานอ
อันว่าหลานแจ่มเจ้า นายเฒ่าชื่อใด๋ นั้นเด๊
๖๖๘. อันหนึ่งเฮาอยากเห็นฮูปท้าว หลานย่านายประสงค์ ดั่งนั้น
อันหนึ่ง เฮาอยากเห็น ฤทธีชู่อันแวนแม้ง
๖๖๙. อันว่าพอประสมได้ นางแพงแก้วเกศ เฮานี้
เฮาจักตกแต่งให้ แปงบ้านนั่งเมือง นี้แหล้ว
๖๗๐. หลอนว่าชายชั่วช้า ขี้โหดสามาน ดั่งนั้น
เฮาจักขับหัวหนี อย่าให้กินเปลืองข้าว
๖๗๑. ค่อมว่าพระกล่าวแล้ว นายย่าโดยคำ
นายก็ทูลราชา กล่าวแหมหมายถ้อย
๖๗๒. อันว่าหลานข้อยเฒ่า ท้าวเทศจันทร์สมุทร เจ้าเฮ๊ย
ตั้งหากงามใสสุด สิ่งอินทร์ลงแต้ม
๖๗๓. อันว่าเชิงฤทธีท้าว นายบ่เห็นการหลาก อี่สังนั้น
อันว่าดีและฮ้าย นายเฒ่าก็บ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๖๗๔. อันว่าฮูปแจ่มเจ้า งามยิ่งวรรณคำ เจ้าเอ๊ย
อันแต่คนในโลกา ก็ไป่ปูนปานท้าว
๖๗๕. ค่อมว่านายทูลแล้วพระยาหลวเจ้า พระทัยดีชมชื่น
พระยาก็คิดอยากทอดพระเนตรฮูปหน้า หลานท้าวแห่งสวรรค์ นั้นเด

ตอนพระราชาทรงมีรับสั่งให้ท้าวกำพร้ำเข้าเฝ้า

๖๗๖. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า จำนายไปฮีบ
นายบ่ช้า ทูลท้าวฮีบลง
๖๗๗. นายก็ลาลงห้อง หอทองหลังใหญ่
นายบ่ช้า พลันฟ้าวต่าวคืน
๖๗๘. นายก็เมือเถิงห้อง เคหังเนานั่ง
บาบ่าวท้าว ใจกว้างด่วนถาม
๖๗๙. มารือมารดาเฒ่า สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
เจ้าก็ไปกล่าวต้าน โอมแก้วสิ่งใด๋ ย่าเอ๊ย
๖๘๐. อันว่าพระโผดให้ นายย่าสันใด๋ นั้นเด๊
รือว่าความยังไกล ก็ไป่ฮอมยังกว้าง
๖๘๑. รือว่าพระกล่าวอ้าง ขันต่อชนพลาย นั้นเด๊
รือว่าเป็นคำดีพอ กล่าวหมายเอาได้

๖๘๒. พอเมื่อท้าวกล่าวแล้ว นายย่าเลยจา
นายก็จาคำดี ต่อหลานเดียวน้อย
๖๘๓. เพิ่นบ่มีโอดกล้า อ้างต่ออันใด๋ ท้าวเอ๊ย
ว่าให้หลานเดียวไป สู่โฮงภายพุ้น
๖๘๔. เพิ่นอยากเห็นฤทธีท้าว แวนดีล้ำยิ่ง
แม่นว่าล้ำยิ่งแท้ พระยาเจ้าก็บ่ขืน ท้าวเอ๊ย
๖๘๕. พอเมื่อนายบอกแล้ว ท้าวแต่งดาดี
บุญมีเลยขัด ดาบชัยดวงกล้า
๖๘๖. พอเมื่อท้าวแต่งแล้ว ท้าวก็สั่งนายตน
ข้อยจักไปในเมือง เที่ยวดูตางเล่น
๖๘๗. ค่อยอยู่ดีเยอมารดาข้อย สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
ข้อยจักไปเที่ยวเล่น วันนี้ให้ส่วงเหงา ก่อนแหล้ว
๖๘๘. ตายบ่ได้ นางน้อยเกศหอม ดั่งนั้น
หลานบ่หวังคืนมา ให้อีนายเห็นหน้า
๖๘๙. ข้อยสิไปตางเล่น ลองดูให้หายส่วง นายเอ๊ย
ขอให้บุญย่าหุ้ม หลานเจ้าเทื่อเดียว เถาะเนอ
๖๙๐. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว นายผัดสั่งยังหลาน
ให้หลานไปมีชัย อย่าให้มีโภยต้อง
๖๙๑. ค่อยไปดีเด๊อหลานเดียวน้อย สายใจเจ้าย่า กูเอ๊ย
เจ้าจงไปให้ได้ นางแก้วเกศหอม แม่เนอ
๖๙๒. พอเมื่อนายสั่งแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
บาก็เถิงในเมือง ราษฎร์โฮมยามเช้า
๖๙๓. ท้าวก็วอย ๆ ข้าม กลายทางราชใหญ่ พุ้นเยอ
ฝูงหมู่สาวส่ำน้อย เห็นท้าวปวดกระสันต์ มากแหล้ว
๖๙๔. เขาก็ตอแยเอิ้น นำหลังบาบ่าว
แต่นั้น ผู้เผ่าหน้า บาท้าวก็บ่เหลียว
๖๙๕. โอนอ เจ้าผู้เทียวทางฟ้าว การมีบ่เหลียวล่ำ อี่เฮียมนอ
ของฝากน้องห่อไว้ถ้าแล้ว สังเจ้าสิบ่เอา อ้ายเอ๊ย
๖๙๖. โอนอ เจ้าอดเซายับยั้งพอมีแฮง ให้หายเมื่อยก่อนแม อี่พี่ผู้เดียวเอย
เจ้าพอมากินแต่น้ำนำน้อง ไปหน้าก็จั่งไป อ้ายเอ๊ย
๖๙๗. เมื่อนั้น สาวก็แซว ๆ เอิ้น นำหลังบาบ่าว แลเยอ
ท้าวก็ละล่วงล้ำ เถิงคุ้มพระยอดเมือง

๖๙๘. แต่นั้น ท้าวก็เลยล่วงขึ้น โฮงหลวงหลังใหญ่ พุ้นเยอ
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวนั่งเสงียม
๖๙๙. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า เหลียวเห็นบาบ่าว
ใจอ่อนน้อม นำท้าวซู่คน
๗๐๐. พระยาก็เห็นฮูปท้าว งามยิ่งวรรณคำ แท้นอ
สมสิ่งคำนายจา กล่าวแหมหมายถ้อย
๗๐๑. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า มีคำถามถี่
เจ้านี้หลานย่าเฒ่า นายนั้นสิ่งใด๋ นี้เด๊
๗๐๒. หรือว่าอยู่ต่างบ้าน ทีปอื่นเดินมา นี้รือ
หรือว่าคนในเมือง ทีปแดนเมืองนี้
๗๐๓. พอเมื่อสุดโสเสี้ยง คำพระยาถามเหตุ
ท้าวบ่ช้า ทูลเจ้าซู่อัน
๗๐๔. ข้านี้อยู่ต่างด้าว อยากฮ่ำเฮียนคุณ เจ้าเอ๊ย
ข้าก็หลงพลอยพลัด พรากเมืองมานี้
๗๐๕. ข้าก็มาเห็นเฒ่า สายใจตนย่า นายนี้
นายก็ทุกข์ยากไฮ้ แลงเช้าเที่ยวขอ เจ้าเอ๊ย
๗๐๖. ข้าก็อี่ดูเฒ่า คือกับนายบ้านเก่า ภายพุ้น
ข้าก็ขออยู่เลี้ยง นายเจ้าพร่ำนาน เจ้าเอ๊ย
๗๐๗. บัดนี้ ข้าก็ฮู้ข่าวเจ้า ลูกพระราชจอมหัว ดั่งนี้
ข้าจึ่งมีคำขอ เหนี่ยวนายให้เถิงเจ้า
๗๐๘. บัดนี้ ขอแก่จอมหัวเจ้า กูณาผายโผด
ผิดบ่ชอบถ้อย ขอเจ้าโผดผาย เจ้าเอ๊ย
๗๐๙. เมื่อนั้น นางสนมน้อย เห็นบาชมชื่น
เขาก็เห็นแจ่มเจ้า ตากระด้างก็เพื่อแล
๗๑๐. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า คนิงใจจงมาก
พระก็มีอาชญ๊ให้ บาท้าวซู่อัน
๗๑๑. บัดนี้ พ่อก็เคืองใจแท้ สามพระยาท้าต่อ
เขาก็เต้าหมู่ช้าง พลล้านล่วงมา มากแหล้ว
๗๑๒. เขาก็ผลัดให้ สิชิงยาดเอานาง ว่าดาย
เขาก็นำพลกลายเข้า สู่แดนเฮาแท้
๗๑๓. บัดนี้ บ่กลัวสมภารเจ้า บุญมีรบต่อ
พ่อก็ไว้แก่เจ้า บุญกว้างที่เซ็ง พ่อแหล้ว

๗๑๔. ครั้นว่าลูกหากม้างท่อนท้าว แล้วหลูดสงคราม เมื่อใด๋
พ่อบ่ขืนคำมัก สิปลูกแปงนางให้
๗๑๕. เมื่อนั้น ใจประสงค์ท้าว จันทร์สมุทรชมชื่น
แม่นว่าวางแผ่นพื้น มาได้กะบ่กลัว พระเอ๊ย
๗๑๖. ข้าก็ขอแต่คนสามร้อย พอไปเป็นเพื่อน พระเอ๊ย
อันว่าหลายกว่านั้น เดินช้ายากทาง พระเอ๊ย
๗๑๗. พอเมื่อท้าวกล่าวแล้ว ท้าวเลิกทูลลา
บาบุญเลย สู่สถานเฮือนน้อย
๗๑๘. บาก็เมือเถิงห้อง เฮือนนายตนย่า
ท้าวก็แอะแอ่นเล่น สาวน้อยชื่นชม
๗๑๙. เมื่อนั้น ฝูงหมู่เสนาท้าว แสนพระยาขุนหมื่น
เขาก็จากล่าวเว้าข วันท้าวซู่คน
๗๒๐. บัดนี้ บักกำพร้ำ สิขันต่ออาสา พุดโทนอ
มันก็เห็นนางหอม ฟั่งตายขันได้
๗๒๑. เฮานี้คนสามล้าน ในเมืองอนันต์เนก
สังว่ามาให้มันถือง่ำได้ เฮานี้บ่แม่นคน ชั้นบ๊อ
๗๒๒. พอเมื่อขุนกล่าวแล้ว ฆ้องป่าวตีเติน พุ้นเยอ
ยน ๆ ตก แต่งเดาดาห้าง
๗๒๓. อัสสาม้า อาชะนัยคาดเครื่อง
ช้างใหญ่พร้อม ดาห้างซู่ตัว
๗๒๔. ครื่นๆ ก้อง พลแสนเสเนต
พระก็ยกย่างย้าย พลเจ้าออกเมือง
๗๒๕. เมื่อนั้น พลหลวงตั้ง กลางนาทัพใหญ่
ฝูงหมู่หัวหน้าย้าย ไปหน้าอเนกนอง
๗๒๖. เมื่อนั้น สามพระยาฮู้ พลหลวงมาฮอด
เขาก็รัดเร่งช้าง พลล้านล่วงชู
๗๒๗. เมื่อนั้น ซวด ๆ ช้าง งวงเกี้ยวกอดกัน พุ้นเยอ
ผงธุลีควัน มืดมัวคลุมฟ้า
๗๒๘. ครื่นๆ ก้อง ยิงหน่วยสะบูหลวง พุ้นเยอ
แต่นั้น คนพันกอง อเนกนองสองก้ำ
๗๒๙. เมื่อนั้น ช้างต่อช้าง แฮงเกิ่งเสมอกัน แลเยอ
สามพระยาแข็ง เหลื่อมเต็งเอาได้

๗๓๐. เมื่อนั้น เศิกหัวหน้า สามพระยาแตกตื่น
สามราชเจ้า กะเลยได้ถ่องเมือง
๗๓๑. เมื่อนั้น พระยาจักรเจ้า ตกใจย้านสั่น
ก็เพื่อสามฝ่ายท้าว เต็งเข้าบ่หน
๗๓๒. เขาก็หวังใคร่ได้ น้องเกศไกศร
เขาก็กลอยแฮงชน บ่หนเต็งเข้า
๗๓๓. เมื่อนั้น เขาก็ชิงเอาให้ ได้นางเกศไกศร
สังว่ามางานความ หากบ่ยำสะหาวให้
๗๓๔. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า คนิงใจจงมาก
พระก็ฮีบใช้ให้ เถิงท้าวอย่านาน เถาะเนอ
๗๓๕. สูฮีบเชิญแจ่มเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
มาแวนเปียง อย่าให้กลายวันนี้
๗๓๖. ครั้นว่าอาสาให้ มาเปียงแล่นฮีบ
กูจักถวายแก่นแก้ว นางน้อยยอดหอม ว่าเนอ
๗๓๗. ครั้นว่ามาบ่ได้ ฮีบขาดมาเปียง
กูจักเอานางงาม มอบเขาภายพี้
๗๓๘. พอเมื่อพระยาสั่ง แล้วขุนฮีบลาไป
แถมแส้ม้า ลัวพอนผายฮอด
๗๓๙. เถิงบาคาน ดั่งใจจงอ้าง
พอเมื่อขุนเถิงแล้ว ขุนก็ทูลจอมเกศ
๗๔๐. บัดนี้ พ่อก็ทันด่วนใช้ เชิญท้าวฮีบเปียง ว่าดาย
บัดนี้ พระพ่อเชิญลูกไปผาบม้าง เศิกใหญ่มาประจญ ว่าดาย
พ่อจักถวายนางหอม แก่บาบุญกว้าง
๗๔๑. ครั้นว่าเอาบ่ได้ คืนครอบจอมหัว
เพิ่นจักเอานางงาม มอบถวายเขานั้น
๗๔๒. ครั้นว่าอาสาได้ ไปเปียงแวนเที่ยว ว่าดาย
อย่าให้กลายมื้อ นี้วันนี้เที่ยวเปียง เจ้าเอ๊ย
๗๔๓. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว เลยหัวชมชื่น
สังมาว่าจักบีบบี้ เดียวนี้ก็ไป่ทัน เจ้าเอ๊ย
๗๔๔. เจ้าจงคืนครอบไท้ ทูลพ่อพระยาหลวง เถาะเนอ
อย่าให้เคืองแคนสัง หากสิไปวันนี้
๗๔๕. ข้อยจักหายามได้ วันดีน้อยหนึ่ง

ข้อยจักไปผาบม้าง
๗๔๖. ให้เจ้าไปก่อนข้อย
อันว่าเถิงยามดี
๗๔๗. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว
เถิงลัวพอน
๗๔๘. เมื่อนั้น ขุนก็แถมแส้ม้า
ม้าก็เต้นดีดฟ้าว
๗๔๙. เมื่อนั้น ขุนก็ทูลกลอนไหว้
ท้าวจักมาผาบแพ้
๗๕๐. ท้าวยังสิมาทูลไหว้
นบนอบไหว้
๗๕๑. ท่อว่าโฉมเฉลาท้าว
เมื่อเถิงยามตุดซ้าย
๗๕๒. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า
พระก็คองข่าวท้าว
๗๕๓. บัดนี้ จันทร์สมุทรท้าว
เถิงเมื่อยามตุดตั้ง
๗๕๔. ท้าวก็ไว่ ๆ ย้าย
บาก็เถิงพลหลวง
๗๕๕. อันว่าพลหลวงล้น
สังว่าให้เข้าชิงโคบได้
๗๕๖. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว
บาจึ่งไปขาบไหว้
๗๕๗. บัดนี้ เชิญพ่อคืนสู่ห้อง
ข้าจักเบ็งตัวขัน
๗๕๘. ข้าก็ขอแต่คนสามร้อย
เชิญพ่อเจ้าเสด็จสู่ห้อง
๗๕๙. ฝูงหมู่แสนขุนเฒ่า
สูก็ไปเฝ้าเจ้า
๗๖๐. ซ่าว่าเสียท่อนท้าว
ซ่าว่าเสียนงแพง
๗๖๑. เมื่อนั้น ยังแต่คนสามฮ้อย

วันนี้บ่สงก์ เจ้าเอ๊ย
คืนครอบจอมหัว เถาะเนอ
จั่งสิไปนำเจ้า
ขุนฮีบลาลง
ขี่ผายเผลียงผ้าย
ลัวพอนฟาดแล่น
เถิงเจ้าพ่อพระยา
ตามคำท้าวสั่ง มานั้น
วันนี้บ่สงก์ ว่าดาย
เล็งโญตนพ่อ
จอมเจ้าอย่าให้เคือง ว่าดาย
หายามอันชอบ
บาท้าวจั่งสิมา ว่าดาย
ดีใจชมชื่น
เห็นหน้าเมื่อสิมา อยู่นั้น
หายามอันชอบ
บาท้าวฮีบไป
เข้าสู่พระยาเมือง พุ้นแหล้ว
อเนกนองพอล้าน
เหลือดินล้านติ่ว สันนี้
ดายดู้บใช่คน แท้นอ
คนิงใจจงมาก
ทูลไท้พ่อพระองค์ ชอบแหล้ว
เสวยราชอย่าเคือง พ่อเอ๊ย
ต่อเขาวันนี้
พอไปเป็นเพื่อน
โฮงกว้างอย่าเคือง เถาะเนอ
หัวขาวท้าวหนุ่ม ก็ดี
จอมไท้อย่าไล เถาะเนอ
นคเรศธิดา แลนอ
หน่อเมืองนางน้อย
นำบานีหน่ำ

ท้าวก็หลิงล่ำเยี่ยม พลล้านอเนกนอง
๗๖๒. อันว่าคนสามฮ้อย นำบาเยียมยืด
เขาก็คึดต่อห้าง ใจไว้แต่สิหนี หั้นแหล้ว
๗๖๓. หลิงดูพลฝ่ายก้ำ สามพระยามัวมืด
อันว่าคนเดียวสัง สิต่อคนพอล้าน
๗๖๔. เขาก็มีคำเว้า นำกันนีหน่ำ แลเยอ
เขาก็ซับสิ่งน้อย เฮานี้ก็บ่หวัง แท้นา
๗๖๕. เฮาก็บ่หวังเห็นหน้า เมียขวัญแก้วมิ่ง เฮานอ
เฮาจักตายจุ่มพร้อม นำท้าวผู้เดียว แลนอ
๗๖๖. ลางคนเว้า น้ำตาไหลย้อยยั่ง ก็มี
ลางคนใจแก่นกล้า ตายหน้าบ่ห่วงเลย
๗๖๗. เฮาก็ฟันแทงฆ่า หาพระอวนองค์ใหม่
เฮาอย่าได้คิดต่อห้อง เมืองเก่าภายหลัง เจ้าเอ๊ย
๗๖๘. อันว่าตายชาตินี้ ขอเกิดเมืองสวรรค์ พุ้นเนอ
เฮาจักไปชมนางเทวดา อยู่สวรรค์งามย้อย

ตอนท้าวกำร้ำทำศึกกับสามกองพล

๗๖๙. เมื่อนั้น บาก็เหลียวดูคนสามฮ้อย น้ำตาไหลย้อยยั่ง ก็มี
สูนี้คึดโศกเศร้า กลัวย้านสิ่งใด๋ นี้เด๊
๗๗๐. สูบ่คึดอยากได้สาวหอมน้อย ซ้อนฮ่วมเฮียงสอง นั้นรือ
กูจักเอาเมียสาว ให้สูคนฮ้อย
๗๗๑. เมื่อนั้น เขาก็หัวนำท้าว ใจดีชมชื่น
ท้าวก็หลิงผ่อเยี่ยม พลล้านอเนกนอง
๗๗๒. เมื่อนั้น สามเพียงพร้อม พาพลลัดล่วง แลเยอ
ช้างและม้า พลล้านล่วงมา
๗๗๓. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว มาแลหลิงล่ำ
ท้าวก็ตกแต่ง ห้างดีไว้ซู่อัน
๗๗๔. ท้าวก็ถอดดาบกล้า ดวงขนาดสัมมะขัน
อินทาทรงพระกูณาตั้ง แต่ยามปางนั้น
๗๗๕. เมื่อนั้น ท้าวจึ่งพิษฐานง้าว ตาวคมดวงประเสริฐ
เจ้าจงไปผาบม้าง พลล้านโคบคืน เถาะเนอ
๗๗๖. ให้เจ้าเรวพลหลวง เพิ่นเห็งเฮานี้

ให้เขาคืนเมือเสีย อย่าให้กลายมาได้
๗๗๗. พอเมื่อพิษฐานแล้ว วางตาวปะปล่อย ไปเยอ
ดาบก็กวัดแกว่งเหลื้อม ทะยานเต้นผ่าพล
๗๗๘. เมื่อนั้น ง้าวก็ผงธุลี ควันคีตัดขาด
คนก็ตายล่าวล้ม เสมอไม้ไขว่ขอน มากแหล้ว
๗๗๙. เมื่อนั้น สามพระยาเจ้า เห็นพลล้มล่าวลงนั้น
เห็นแต่ดวงดาบง้าว คนนั้นก็บ่เห็น แท้แหล้ว
๗๘๐. ฮ้อยว่าผีสางเชื้อ อันใด๋มาช่อย เขานอ
ตั้งว่าเห็นแต่ดวงดาบง้าว เสมอฟ้ามาบแสง หั้นแหล้ว
๗๘๑. เมื่อนั้น ง้าวก็ผันผยองเต้น ฟันคนเดียระดาด พุ้นเยอ
ผงเผ่าควันไง่กั้ว คุงฟ้ามืดมัว
๗๘๒. เมื่อนั้น พลหลวงก้ำ สามพระยาแตกตื่น
เขาก็ปบแล่นเต้น วางง้าวบ่เหลียว
๗๘๓. เมื่อนั้น สามพระยาเจ้า ดูแควนเห็นหลาก
ฝูงไปก่อนหน้า จอมเจ้าแตกคืน มากแหล้ว
๗๘๔. อันว่ากองหัวหน้า เขาเภท์หักพ่าย มานี้
เขาก็ต่อบ่ได้ เฮานี้สิอยู่สัง นี้เด๊
๗๘๕. เมื่อนั้น ง้าวก็ผันผยองเต้น นำคนฟันล่าว ไปนั้น
ง้าวก็วงแล่นอ้อม ฟันเข้าเผ่าผง
๗๘๖. แต่นั้น ดูจนเข้า สามพระยาฟ้าวแล่น
เจ้าก็ปะช้างม้า บ่ทันได้ฮีบหนี หั้นแหล้ว
๗๘๗. เมื่อนั้น ง้าวก็ผันผยองเต้น ฟันเสี้ยงซู่องค์
ง้าวจึ่งหลบต่าวปิ้น คืนเข้าสู่สถาน
๗๘๘. ง้าวก็ผันผยองเข้า มาในแล่งเก่า
ศรีแจ่มเจ้า ดูม้วนใส่ถง
๗๘๙. เมื่อนั้น ท้าวก็บอกหมู่คนสามฮ้อย ไปดูหลิงล่ำ
สูก็เอาช้างม้า ก็ตามแท้สิ่งของ เถาะเนอ
๗๙๐. แต่นั้น เขาหมู่คนสามฮ้อย ไปดูหลิงล่ำ
เขาก็เอาช้างม้า ของพร้อมใส่เต็ม
๗๙๑. พอก็ใจแล้ว ทั้งหลายขึ้นขี่
เขาก็ขึ้นขี่ช้าง พาเข้าสู่เมือง
๗๙๒. เมื่อนั้น ท้าวก็เสด็จยาตรย้าย เข้าสู่เมืองหลวง พุ้นเยอ

บาก็เมือโฮงทอง ขาบทูลกลอนไหว้
๗๙๓. บัดนี้ ข้าก็แพ้หมู่ฮ้อย ทะลายค้านโคบคืน พระเอ๊ย
ข้าก็ยศที่แพ้ แล้วหลูดสงคราม พ่อเอ๊ย
๗๙๔. ตามใจบน สิ่งเอามาไว้
เขาก็ปะช้างม้า ฝูงหมู่เงินทอง
๗๙๕. เขาก็โตนพ่ายปบ แล่นหนีเทิงฟ้าว
พอเมื่อบาทูลแล้ว ลาลงเฮวฮีบ
๗๙๖. ท้าวก็เสด็จสู่ห้อง เฮือนน้อยอี่ย่านาย
เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า เตินเขาฝูงไพร่
๗๙๗. ให้สู่ไปล่ำเยี่ยม ดูแท้สิ่งของ เถาะนอ
เมื่อนั้น ชาวเมืองพร้อม เขาไปหลิงล่ำ
๗๙๘. เขาก็เห็นแต่ผีมากล้น ตายคว่ำอเนกนอง
เขาก็จากันเว้า นำหลังบาบ่าว
๗๙๙. อันนี้ยศทะโยกล้ำ เรวแพ้ผู้เดียว แท้แหล้ว
เขาก็ขนของแก้ว เงินทองผ้าผ่อน
๘๐๐. หอกและง้าว ทั้งช้างอเนกนอง
เขาก็ขนของเข้า ในเมืองยียาบ
๘๐๑. เหมิดถ้วนแล้ว ถวายเจ้าซู่อัน มากแหล้ว
เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า ใจดีชมชื่น
๘๐๒. กิจการส่วงแล้ว เมืองบ้านอยู่สบาย
แต่นั้น เจ้าก็มีอาชญ์ให้ ขุนหมู่ทั้งหลาย
๘๐๓. กูจักเอาบาคาน นั่งเสวยวันนี้
ให้สูทันเอาท้าว จันทร์สมุทรมาฮีบ
๘๐๔. กูจักปลูกอ่อนน้อย วันนี้ครอบเมือง นี้แหล้ว
เมื่อนั้น เจ้าก็บอกป่าวฆ้อง ขุนหมื่นทั้งหลาย
๘๐๕. ขุนก็เฮวพลันมา ซู่คนมวลพร้อม
ครื่น ๆ ก้อง เสนาขุนหมื่น
๘๐๖. เขาก็มาพร่ำพร้อม โฮมเจ้านี่นัน
เมื่อนั้น เจ้าด่วนใช้ ไปฮอดจันทร์สมุทร
๘๐๗. เถิงบาคาน กล่าวถวายถนิมไหว้
บัดนี้ พ่อพระราชเจ้า ใช้ด่วนมาเถิง เจ้าเอ๊ย
๘๐๘. ว่าให้เชิญจอมหัว สู่โฮงวันนี้

เพิ่นจักอภิเษกท้าว เสวยราชแทนเมือง
๘๐๙. ทั้งนางหอม มอบเวนวันนี้
เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว ดาดีตกแต่ง
๘๑๐. ท้าวก็เอ้โอดย้อง ถือม้าวเทริดคำ
แต่นั้น ฝูงคนใช้ เห็นบานงถ่าว
๘๑๑. เขาก็แจะปากดิ้น เห็นท้าวผู้งาม
ตั้งหากงามยิ่งย้อย คือสิ่งวรรณคำ แท้นอ
๘๑๒. อันว่าคนในเมืองลังกา ก็ไป่ปูนปานท้าว
พอเมื่อท้าวแต่งแล้ว ลงเฮือนยองย่าง
๘๑๓. เขาก็แหนแห่กุ้ม นำท้าวซู่คน
ท้าวก็ไกวแขนเหลื้อง นูเนือยกย่าง
๘๑๔. คือดั่งอินทร์อยู่ฟ้า ทะยานล้ำล่วงลง แท้แหล้ว
โอนอ เจ้าผู้เนือด ๆ เนื้อ คิ้วก่องกอมงาม
๘๑๕. สาวเหลียวเห็น เดือดแดนำท้าว
สาวก็จาคำเว้า นำหลังซีซั่ว
๘๑๖. เฮานี้ยศต่ำน้อย บ่สมท้าวฮูบสวรรค์ แท้นอ
เมื่อนั้น เขาก็แหนแห่เจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
๘๑๗. เถิงโฮงทอง พ่อพระยาทูลไหว้
แต่นั้น พระก็เห็นแจ่มเจ้า มาเถิงสดชื่น
๘๑๘. พระก็เลยกล่าวต้าน นำท้าวชื่นชม
บัดนี้ ลูกก็ม้างท่อนท้าว แล้วหลูดสงคราม
๘๑๙. พ่อก็อาศัยหวัง เพิ่งบุญจอมเจ้า
บัดนี้ พ่อจักอภิเษกให้ ท้าวนั่งเสวยเมือง พ่อเนอ
๘๒๐. ทั้งนางหอม มอบเวนวางให้
เมื่อนั้น พ่อก็ทันเอาแก้ว นางหอมมาฮีบ
๘๒๑. เฮาจักปูนปลูกให้ ทั้งท้าวนั่งเสวย นี้แหล้ว
เมื่อนั้น ฝูงคนใช้ โดยพลันเฮวฮีบ
๘๒๒. เถิงแจ่มเจ้า นางน้อยผู้กลิ่นหอม
เขาก็ทูลขาบไหว้ นางหอมองค์ยิ่ง
๘๒๓. บัดนี้ พระพ่อเชิญแจ่มเจ้า นางน้อยสู่โฮง เจ้าเอ๊ย
เมื่อนั้น นางหอมน้อย มีใจชมชื่น
๘๒๔. นางก็เอ้โอดย้อง ถือม้าวเทริดคำ

บรบวนแล้ว ดาดีทุกสิ่ง
๘๒๕. นางก็เสด็จยาตรย้าย ลงห้องบ่นาน
ยาบ ๆ เหลื้อม สาวหลั่งตามหลัง พุ้นเยอ
๘๒๖. เถิงโฮงทอง พ่อพระองค์อวนเจ้า
นางก็นั่งแทบใกล้ ท้าวเทศจันทร์สมุทร
๘๒๗. สองนงแพง เกิ่งกันงามย้อย
เมื่อนั้น ขาวๆ หน้า นักปราชญ์ปะโรหิต
๘๒๘. มายายยัง นั่งแถวถันอ้อม
เมื่อนั้น พาขวัญตั้ง ยอพาเฮียงพ่าง
๘๒๙. แต่นั้น นักปราชญ์เจ้า เลยเข้าเฮียกขวัญ
มา ๆ เยอขวัญแจ่มเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร พ่อเอ๊ย
๘๓๐. อย่าได้หลงพลอยพลัด พรากเมืองไกลแก้ว
มาเยอขวัญที่จอมหัวเจ้า ชนพลายสารกลางท่ง มาเยอ
๘๓๑. เจ้าหากแพ้หมื่นฮ้อย ทะลายค้านโคบคืน พ่อแหล้ว
อย่าได้หลงหลอค้าง ชนพลายรบต่อ เขาเนอ
๘๓๒. ให้เจ้ามาอยู่ห้อง เทียมน้องผู้กลิ่นหอม พ่อเนอ
อย่าได้เหาะระเหิรเล่น ไปมาเทียวคั่ว สึใด๋เด๊อ
๘๓๓. ให้เจ้าสุขอยู่ห้อง นำไท้พ่อพระองค์ เถาะเนอ
ให้เจ้าอยู่สวัสดีล้ำ ยาวยืนแวนยิ่ง จริงเนอ
๘๓๔. ฮ้อยเอ็ดประเทศท้าว มาเต้าช่อยสิน พ่อเนอ
อย่าได้มีโภยต้อง โทษาพลไพร่ สึใด๋เนอ
๘๓๕. ให้เจ้าสุขยิ่งล้ำ ยืนมั่นหมื่นปี พ่อเนอ
พอเมื่อพราหมณ์ถวายถ้อย พร้อมกล่าวบรบวน
๘๓๖. ภูมีถือ ผูกแขนสองเจ้า
บัดนี้ พ่อก็เวนเมืองให้ ทั้งนางแก้วเกศ
๘๓๗. กับทั้งพลไพร่พร้อม วางให้นั่งเสวย พ่อแหล้ว
กับทั้งอัสสาม้า อาชะนัยตัวอาจ
๘๓๘. พ่อจักถวายแจ่มเจ้าแหล้ว ทรงเล่นม่ายเมือง พ่อเอย
อันว่าช้างใหญ่ย้อย ตัวอาจพีมัน
๘๓๙. กับทั้งพลหลวงแสน โกฏิ๊กือถวายเจ้า
เมื่อนั้น พ่อก็วางเมืองให้ สมการณ์ทุกเยื่อง
๘๔๐. ฝูงหมู่เสเนตพร้อม ลาเจ้าพรากเมือง

เมื่อนั้น ท้าวก็เสด็จสู่ชั้น ผาสาทนางหอม พุ้นเยอ
๘๔๑. สองนงแพง กล่อมเฝือแฝงใกล้
ยูท่างสองชมซ้อน ซอนคอเอื้อมไหล่
๘๔๒. หน้าต่อหน้า ชมปลิ้นไป่ตะแคง
ท้าวก็แยงฮูปน้อง เสมอสิ่งกินนรี
๘๔๓. บุญมีสอง เกิ่งกันเสมอแต้ม
คือสิ่งฮางเดียวเบ้า พิมพ์เดียวเหลาหล่อ ลงนั้น
๘๔๔. อันว่าโฉมฮูป หน้าสองเจ้าเกิ่งกัน
ท้าวก็ฮักฮูปน้อง เสมอดั่งกินนรี
๘๔๕. บุญมีเหมือน สิ่งสิกลืนกินได้
เมื่อนั้น ท้าวก็เชิญนายเฒ่า มาทรงเสวยราช นำนั้น
๘๔๖. กับทั้งพ่อช่างเฒ่า มาพร้อมแต่งตาง หั้นแหล้ว
เฒ่าผู้บุญมีล้น คุณมีหลอมหล่อ วันนั้น
๘๔๗. เฒ่าก็สุขยิ่งล้น เสมอท้าวเกิ่งกัน หั้นแหล้ว
นายก็สุขยิ่งล้น อันคุณแหมบอก วันนั้น
๘๔๘. ท้าวก็ตกแต่งให้ สาวใช้พร่ำมวล แท้แหล้ว

ตอนพระราชาโปรดเกล้า ฯ ให้ท้าวกำพร้ำเสวยเมือง

๘๔๙. เมื่อนั้น นายก็บ่ทุกข์ยากไฮ้ สักสิ่งอันใด๋
อันว่าแลงงายสัง ก็บ่เคืองคำฮ้อน
๘๕๐. เมื่อนั้น ท้าวก็สุขอยู่สร้าง เสวยราชตามครอง
เขาก็นำของมา ส่วยบาบุญกว้าง
๘๕๑. เขาก็ลือเดชท้าว ทุกที่เขาขาม
เขาก็ลือชาตก ทั่วดินแดนฟ้า
๘๕๒. ท้าวก็บ่ทุกข์ยากฮ้อน จักสิ่งการใด๋
ท่อว่ายังเคืองใจ ก็แต่เมืองยมท้าว
๘๕๓. บัดนี้ บาก็มีการใช้ พระยายมท้าวเทศ ภายพุ้น
กูก็มาอยู่ช้า เหิงได้นั่งเมือง นี้แหล้ว
๘๕๔. ท้าวก็คึดอ่าวโอ้ โอ้อ่าวคำกระสันต์ นั้นนอ
บาก็โทเรจิต หวั่งเวนำน้อง
๘๕๕. เมื่อจักไลวางน้อง เมือสู่เมืองหลัง ดั่งนี้
กูก็จักคนิง บ่ลืมนางน้อย

๘๕๖. บัดนี้ กู้ก็คิดใคร่ได้ โดยดั่งปรารถนา
ราชาตก แต่งปูนปันให้
๘๕๗. ท้าวก็คึดหากอัดม้าง คนิงใจหลายเล่า เลิงนั้น
ท้าวจึ่งปากกล่าวเว้า นำน้องยอดหอม
๘๕๘. บัดนี้ พี่ก็มาพรากบ้าน เหินห่างเจียระกาล เจ้าเอ๊ย
ตั้งหากมึนนานเหิง ไป่วางเมืองบ้าน
๘๕๙. บัดนี้ พี่ก็คึดเถิงห้อง เมืองหลังบ้านเก่า ภายพุ้น
น้องนาถไท้ แพงสร้างอยู่ดี
๘๖๐. พี่จักไปยามแก้ว สายใจตนแม่ ภายพุ้น
จักว่าดีและฮ้าย อันใด๋แท้ก็บ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๘๖๑. พี่จักผลัดหมายไว้ เจ็ดปีเป็นเขต
ครั้นว่าม้มท่อนั้น เมือหน้าก็ช่างอวน เถาะเนอ
๘๖๒. อันว่าบุญหลายได้ คืนมาในเขต เมื่อใด๋
ข้อยจักขออยู่ห้อง นำน้องฮ่วมสถาน เถาะเนอ
๘๖๓. เมื่อนั้น นางก็ปากบ่ได้ แค้นคั่งในอก อยู่นั้น
นางก็คนิงใจคึด ซู่ทางทรวงม้าง
๘๖๔. บัดนี้ ข้อยก็หวังดีได้ องค์อวนเฮียงฮ่วม สันนี้
เจ้าสังมาคึดห่างฮ้าง ฮามน้องพรากไกล นี้เด๊
๘๖๕. ข้าจักแขวนคอห้อย ไปนำแวนประเสริฐ ดีดาย
แม่นว่าอดอยู่ได้ เมือหน้าก็สิ่งใด๋ บ่ฮู้
๘๖๖. จักว่าเป็นคนถ้า องค์อวนเถิงขวบ มานั้น
จักว่าเป็นฝุ่นหญ้า ดินนั้นก็บ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๘๖๗. ข้าจักไปนำเจ้า เป็นตายให้เห็นที่ ภายพุ้น
แม่นว่าทุกข์ยากไฮ้ เมือหน้าก็บ่แหนง เจ้าเอ๊ย
๘๖๘. ค่อมว่าแล้ว สุริโยค้อยค่ำ
สองแจ่มเจ้า เสวยแล้วเข้าสู่หอ
๘๖๙. เมื่อนั้น ฝูงหมู่ไทยพาดฆ้อง ตีเสบสวนไล แลเยอ
เสียงนันเนือง กล่อมกันสองเจ้า
๘๗๐. สองกล่อมกลิ้ง กลิ้งกล่อมกันหลับ
ราตรีสอง เที่ยงคืนเถิงค้าย
๘๗๑. คับคาค้าย เถิงยามแล้วฮุ่ง
แสงพุ่งพ้น พะโยมฟ้าฮุ่งจวน

๘๗๒. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ทั้งนางเลยตื่น
สาวก็ยอยื่นน้ำ ไลล้างส่วยศรี
๘๗๓. แต่นั้น นายครัวพร้อม พางายเฮียงพ่าง
สองแจ่มเจ้า เสวยแล้วอยู่สบาย
๘๗๔. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จานางอ้อยอิ่น
พี่จักเมือขาบไหว้ ขอเจ้าด่วนนำ ก่อนเนอ
๘๗๕. หลอนว่าพระโผดให้ อวนประสงค์แสนยิ่ง จริงดาย
พี่จักเอาแจ่มเจ้า ไปพร้อมก็บ่ขีน แลนา
๘๗๖. ครั้นว่าพระบ่ขาดให้ อวนสิขอกะยินยาก
พี่จักเดินดุ่งดั้น เดียวข้อยเที่ยวไป ก่อนแหล้ว
๘๗๗. พอเมื่อท้าวกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
เถิงโฮงทองพ่อ พระองค์ทูลไหว้
๘๗๘. บัดนี้ บุญหลายได้ เสวยราชกินเมือง พ่อเอ๊ย
ข้อยก็เคืองใจคึด หุ่งหลังเหลือแม้ง
๘๗๙. ข้อยก็เดินมาได้ สามปีปลายเถิงขวบ มานี้
อันว่านานและช้า ก็มาได้นั่งเสวย เจ้าเอ๊ย
๘๘๐. อันว่าฝูงพี่น้อง ป้าปู่ลุงอาว ก็ดี
จักว่าเป็นตายสัง ก็บ่เห็นนานช้า
๘๘๑. บัดนี้ ขอแก่จอมหัวเจ้า กูณาผายโผด
ข้าจักเดินดุ่งดั้น ไกลพื้นบาทคำ พ่อเอ๊ย
๘๘๒. ข้าจักไปเถิงแล้ว สิคืนมาเสวยราช พ่อเอ๊ย
อันว่าดีและฮ้าย เมือหน้าก็ให้เห็น พ่อเอ๊ย
๘๘๓. อันว่ากษัตรีน้อย นางหอมลูกพระราช อวนนี้
ข้าก็ขอฝากไว้ นำไท้พ่อพระองค์ เถาะเนอ
๘๘๔. ข้าก็ผลัดหมายไว้ เจ็ดปีเป็นเขต
ครั้นว่าม้มท่อนั้น เมือหน้าก็ช่างอวน เถาะเนอ
๘๘๕. อันว่าบุญหลายได้ คืนมาในเขต
บุญเจ้าหุ้ม กวมเกล้าหากสิเห็น เจ้าเอ๊ย
๘๘๖. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า คนิงใจตกป้า
เจ้าสังมาฟ้าวด่วนดั้น ไปหน้าสิ่งใด๋ พ่อเด๊
๘๘๗. พ่อก็หวังสิได้ เสวยราชแทนเมือง พ่อเด๊
พลกือหวัง เพิ่งบุญจอมเจ้า

๘๘๘. พ่อจักให้พลพร้อม พลายแสนเสเนต
นำส่งเจ้า เถิงเท้าฮอดเมือง พ่อเนอ
๘๘๙. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทรกลอยกล่าว
อันว่าช้างและม้า พลนั้นก็บ่เถิง พ่อเอ๊ย
๘๙๐. อันนี้บ่แม่นทางต่อเท้า เถิงฮอดดินเพียง พ่อเอ๊ย
ข้าก็เดินทางมา ขี่ยนต์ยานแก้ว
๘๙๑. อันว่าพลและช้าง เถิงแต่เขตแดนเมือง พ่อเอ๊ย
อันว่ากลายแดนเมือง ก็บ่หวังไปได้
๘๙๒. ท่อแต่คนเดียวดั้น ผีปองลอดช่อง ไปนั้น
จั่งสิเถิงเขตไว้ ยนต์แก้วที่ประสงค์ เจ้าเอ๊ย
๘๙๓. เมื่อนั้น องค์กษัตริย์ไท้ คนิงใจหุยหุ่ง
เจ้าก็คิดที่ผู้แห่งเหง้า บาท้าวสิพรากเมือง พ่อเด๊
๘๙๔. อันว่ากษัตรีน้อย นางหอมลูกอ่อน เฮานี้
ท้าวจักเอาล่วงล้ำ ไปได้ก็ดั่งใด๋ พ่อเด๊
๘๙๕. หรือว่าจักไลนางไว้ ไกลตีนลูกพระราช เฮานี้
หรือจักเอาเผ่นผ้าย นำได้ก็บ่ขืน ลูกเอ๊ย
๘๙๖. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว ใจดีชมชื่น
ก็เพื่อพระโผดให้ นางแก้วด่วนนำ แลนา
๘๙๗. ท้าวก็ยื่นฝากง้าว ตาวอาดลางเซ็ง
ไว้เขื่อนแข็งเมืองพระ สิต่าวมาเนอเจ้า
๘๙๘. เมื่อนั้น ท้าวสั่งง้าว ดวงอาจสัมมะขัด
ตาวลางเซ็ง ก็แต่อินทร์ปลงให้
๘๙๙. ค่อยอยู่ดีเยอสัมมะขัดแก้ว ตาวเซ็งดวงอาจ กูเอ๊ย
เจ้าจงแข็งเขื่อนห้อง เมืองนี้อย่าไล แด่เนอ
๙๐๐. ข้อยจักเมือเถิงห้อง เมืองพระยาหลวงบ้านเก่า ภายพุ้น
อันว่าดีและฮ้าย เมือหน้าสิต่าวมา หั้นแหล้ว
๙๐๑. เมื่อนั้น นางหอมน้อย เมือที่พระบิดา
นางก็ทูลราชา พ่อพระองค์อวนเจ้า
๙๐๒. นางก็ทูลลาไหว้ จอมหัวองค์พ่อ
ทั้งแม่เจ้า จอมไท้คู่ซู่คน
๙๐๓. บัดนี้ ข้อยจักนำบาท้าว จอมศรีภูวนาถ ภายพุ้น
ขอแก่พ่อแม่เจ้า จอมไท้ค่อยอยู่ดี แด่เนอ

๙๐๔. ข้าจักพลัดพรากบ้าน ไปต่างเมืองไกล พ่อเอ๊ย
ขออย่ามีโภยภัย สังเบียดเบียนนำต้อง
๙๐๕. เมื่อนั้น พ่อก็ย่าว ๆ น้ำ ตาหลั่งไหลตก
มือฟายฟด ฟาดเสียดายดู้
๙๐๖. ก็เพื่อนางหอมน้อย ไปไกลประเทศต่าง
พระก็คืดบ่แล้ว นำแก้วยอดหอม หั้นแหล้ว
๙๐๗. แต่นั้น พ่อก็แข็งใจเยื่อน คำดีเว้าสั่ง
เจ้าจงไปให้ได้กงท้าว เมืองพุ้นฮีบมา พ่อเนอ
๙๐๘. พอเมื่อพ่อสั่งแล้ว ลุกเลิกลาลง
เถิงโฮงทอง แห่งตนดาห้าง
๙๐๙. เมื่อนั้น เจ้าก็เตินบอกให้ เสนาขุนหมื่น
สูก็เดาดาตก แต่งพลายวันนี้
๙๑๐. กูจักไปส่งท้าว ทั้งนางลูกอ่อน กูนี้
เถิงที่แดนด่านแล้ว กูนี้จั่งสิคืน
๙๑๑. เมื่อนั้น ครื่น ๆ ก้อง ฝูงหมู่เสนา
เขาก็เดาดาตก แต่งพังพลายห้าง
๙๑๒. ตัวหนึ่งนั้น ช้างอาจคำแพง
มันก็ยอแยงยก แทบเกยเฮียงถ้า
๙๑๓. ตัวหนึ่งนั้น ช้างอาจสังโค
มันก็ไปยืนเฮียง แทบเกยบาท้าว
๙๑๔. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ทั้งนางนงถ่าว
สองก็เอิ้นสั่งห้อง โฮงกว้างที่สถาน
๙๑๕. ค่อยอยู่ดีเยอโฮงหลวงห้อง เตียงทองที่เคยอยู่ กูเอ๊ย
ข้อยจักปะไป่ไว้ ไกลเจ้าพรากเมือง พี่แหล้ว
๙๑๖. ค่อยอยู่ดีเยอสาวสนมน้อย นงฮามเอื้อมอุ่น อี่เฮียมเอ๊ย
พี่จักไกลพรากเจ้า วันนี้ค่อยอยู่ดี พี่เนอ
๙๑๗. ค่อยอยู่ดีเนอนายย่าเฒ่า คุณเหลือหลายมาก ข้อยเอ๊ย
กับทั้งพ่อช่างเฒ่า คุณล้ำโลกลือ
๙๑๘. ข้อยจักไกลจากเจ้า เหิงห่างเจียระกาล พ่อเอ๊ย
ข้อยก็มานานปะ ไป่วางเมืองบ้าน
๙๑๙. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว ทุกสิ่งบรบวน
บาก็ทรงพลายสาร ชื่อกระจังโกแก้ว

๙๒๐. เมื่อนั้น นางหอมน้อย ทรงพลายซ้อนฮ่วม
สองแจ่มเจ้า ทรงช้างฮ่วมกัน
๙๒๑. ครื่น ๆ ก้อง เสียงเสพนันเนือง พุ้นเยอ
เสิน ๆ พลาย แกว่งกระดิงดังก้อง
๙๒๒. ซวด ๆ ช้าง ซำย่างเสิน ๆ พุ้นเยอ
ใบศรีคำ ข่ายแขวนคอม้า
๙๒๓. ทม ๆ พร้อม พลหลายเหลือแหล่
เขาก็แหนแห่เจ้า จอมไท้ออกห่างเมือง
๙๒๔. เมื่อนั้น ยืด ๆ ย้าย ช้างใหญ่พลายสาร พุ้นเยอ
เสิน ๆ กลาย ออกเมืองยวงย้าย
๙๒๕. เขาก็ไปส่งเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
ทั้งหญิงชาย บ่าวสาวไปพร้อม
๙๒๖. สาวก็ตอแยเล่น นำชายสวยเสียด
เขาก็แหนแห่เจ้า ไปม้มต่าวคืน
๙๒๗. หลั่งลื่นๆ พลใหญ่พระยาเมือง พุ้นเยอ
ทม ๆ แหน แห่บาบุญกว้าง
๙๒๘. พอเมื่อหลายวันได้ หลายคืนเถิงเขต
เถิงที่แดนด่านเจ้า บาท้าวจอดเซา
๙๒๙. โฉมเฉลาท้าว ลงพลายเซาจอด
กับทั้งนางยอดแก้ว ลงพร้อมพร่ำบา
๙๓๐. ฝูงหมู่พลหลวงเจ้า โฉมเฉลาขุนหมื่น
เขาก็เซาจอดยั้ง นำท้าวซู่คน
๙๓๑. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรไหว้ ทูลพ่อพระบิดา
ทั้งองค์แพง ยอดหอมทูลไหว้
๙๓๒. บัดนี้ มาเถิงห้อง แดนเมืองเซาจอด
กลายแต่นี้ เมือหน้าก็อย่าไป พ่อเอ๊ย
๙๓๓. มีทั้งทางยากฮ้าย เหวตาดผาชัน พ่อเอ๊ย
ท่อแต่สองนงแพง สิดุ่งเดินไปหน้า
๙๓๔. เชิญพ่อคืนสู่ห้อง เสวยราชแทนเมือง เถาะเนอ
ข้าจักไปตามบุญ หากสิเห็นเมือหน้า
๙๓๕. หลอนว่าบุญหลายได้ คืนมาเสวยราช นำนั้น
บุญเจ้าหุ้ม กวมเกล้าหากสิเห็น พ่อเอ๊ย

๙๓๖. พอเมื่อสองสั่งแล้ว องค์พ่อเลยเสด็จ
พระยาก็ทรงพลายสาร ต่าวคืนเมือบ้าน
๙๓๗. เมื่อนั้น ยาบ ๆ ย้าย ช้างใหญ่พระยาเมือง พุ้นเยอ
เสิน ๆ เถิง ฮอดเมืองพระยาเจ้า
๙๓๘. เมื่อนั้น ช้างใหญ่ย้าย ชักแทบเฮียงเกย
ภูธรเลยเสด็จ สู่หอโฮงกว้าง

ตอนท้าวจันทร์มุทร์พานางหอมกลับถิ่นเดิม

๙๓๙. เมื่อนั้น ฝูงหมู่เสนาเจ้า แสนพระยาขุนหมื่น
เขาก็เมือเฝ้าเจ้า จอมไท้อเนกนอง
๙๔๐. พระบ่มีโศกเศร้า สักสิ่งการใด๋
ยูสบายชม อเนกนองรือน้อย
๙๔๑. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทรท้าว ทั้งนางนงถ่าว ก่อนแหล้ว
ท้าวก็พาแจ่มเจ้า นางน้อยเที่ยวไป
๙๔๒. ท้าวก็พานางข้าม คีรีฮาวเถื่อน
หลายพร่ำมื้อ แต่พาน้องดุ่งเดิน
๙๔๓. มื้อสืบมื้อ แล้วค่ำราตรี
สองก็พากันเดิน บ่เซายามเช้า
๙๔๔. วอย ๆ เข้า ดงเลาหลายเล่า พุ้นเยอ
เถิงเมื่อวันค่ำค้อย พาน้องพักนอน
๙๔๕. คอน ๆ ค้ำ แพงขวัญเอื้อมอุ่น
ผ้าห่มเนื้อ โซมน้อยห่มนอน
๙๔๖. พอเมื่อเดิ้ก ๆ ค่อน อรชรเถิงเที่ยง
เหมือยหยาดย้อย ฮำไม้กิ่งใบ
๙๔๗. เมื่อนั้น นางก็คอน ๆ ค้ำ คนิงหลังหุยหุ่ง
นางก็คึดฮอดผู้ที่เหง้า ทันต้นแห่งตน แลนอ
๙๔๘. บัดนี้ กูก็มาพรากบ้าน เหิงห่างไกลตีน แลนอ
ท่อแต่ตนเดียวกู ดุ่งเดินนำท้าว
๙๔๙. บัดนี้ กูจักไกลตีนเจ้า วงศาป้าแม่ กูนอ
กูก็เข้าป่าไม้ นำท้าวผู้เดียว แลนอ
๙๕๐. โอนอ เสียดายศรีสถานห้อง โฮงชาวหลังใหญ่ กูเด๊
บัดนี้ ข้อยจักไกลแจ่มเจ้า เนาค้างแค่ไพร แลนอ
๙๕๑. อันว่านางหอมไห้ค นิงหลังหุยหุ่ง

น้ำตาไหลหลั่งย้อย ฮำแก้มย่าวยม
๙๕๒. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว บาคานโลมลูบ
บาบ่าวท้าว ออยแก้วเมื่อคืน
๙๕๓. เจ้าสังมายมมะนาไห้ ในใจย้อยยั่ง นางเอ๊ย
เจ้าอย่าได้คิดโศกเศร้า อันใด๋แท้ท่อใย พี่เนอ
๙๕๔. พี่จักพาอวนเข้า ยนต์ทองแขวนอู่ อวนเอ๊ย
เขาจักซักจ่องทื้น เฮาขึ้นอยู่สบาย
๙๕๕. เฮาจักพากันขึ้น เมือเทิงเถิงที่ ภายพุ้น
อันว่านานและช้า สิพาน้องต่าวคืน ดอกนา
๙๕๖. ท้าวก็ปากจ้อย ๆ อ้อยอิ่นนำนาง
สองชมสอง กล่อมนอนชมซ้อน
๙๕๗. เมื่อนั้น นางหอมน้อย ใจดีน้อยหนึ่ง
นางจึ่งปากกล่าวต้าน นำท้าวชื่นชม
๙๕๘. พอเมื่อสองกล่าวแล้ว เลยนอนสงัดอยู่
เถิงเมื่อล้ำตุดตั้ง เงาซ้ายไก่ขัน
๙๕๙. คับคาค้าย เถิงยามแล้วฮุ่ง
ท้าวก็ลุกส่วยหน้า ทั้งน้องลวดงาย
๙๖๐. สองก็กินงายแล้ว ดาดีตกแต่ง
ท้าวก็ตกแต่งห้าง พาน้องด่วนไป
๙๖๑. วอย ๆ เข้า ดงไฮกลายเขต พุ้นเยอ
เถิงเถื่อนกว้าง ดงไม้อเนกนอง
๙๖๒. มีทั้งยุงยางพร้อม แกมกอเฮี้ยไร่ ก็มี
มีทั้งไม้ใหญ่พร้อม ยางดั้วอเนกลำ
๙๖๓. สรรพสันไม้ ในดงหลายสิ่ง
ต้นต่อต้น ป๋าไป๋สืบไป
๙๖๔. มีทั้งไฟเฟืองพร้อม ลูกหมากแงวดก ก็มี
มีทั้งผุฝางยศ ดอกขามกะยาค้อ
๙๖๕. นอนาวส้ม ในดงหมากเว่อ ก็มี
ตาวตาดพร้อม ลำดั้วอเนกมี
๙๖๖. เมื่อนั้น นางหอมน้อยค นิงใจเห็นหลาก
นับแต่มาพรากบ้าน เห็นถ้วนซู่อัน แท้นอ
๙๖๗. อันว่าสรรพสันพร้อม มวลมีทุกสิ่ง แท้นอ

เหมือนดั่งคนปลูกไว้ มีพร้อมซู่อัน แท้นอ
๙๖๘. เมื่อนั้น ท้าวก็พานางข้าม คีรีหลายหลั่น
หลายพ่ำมื้อ บาท้าวก็เล่าหลง
๙๖๙. ท้าวก็พานางดั้น ในดงพงใหญ่
ท้าวก็หลงป่าไม้ บ่เห็นแก้วอู่ยนต์
๙๗๐. คิดว่าตนไปหน้า ผัดคืนมาของเก่า
ทางเก่านั้น เวียนอ้อมเทื่อสอง
๙๗๑. ท้าวก็วนเวียนอ้อม ไปมาเซาจอด
ก็บ่ฮู้ที่ห้อง ยนต์แก้วอยู่ที่ใด๋ แลนอ
๙๗๒. หลงทางเมือเมืองเค้า สิเดินมาทางเก่า
อันว่าทางต่อเท้า สิไปหน้าก็เล่าหลง
๙๗๓. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว คนิงใจจงมาก
ท้าวก็พาอ่อนน้อย นางแก้วฮอบเลิง
๙๗๔. โอนอ หวังดีได้ พามากลางป่า นางเอ๊ย
พี่ก็หลงแห่งห้อง ยนต์แก้วก็บ่เห็น แท้นอ
๙๗๕. โอนอ พี่ก็หลงยนต์แก้ว ทางใด๋บ่ฮู้ที่ นางเอ๊ย
อันว่าทางต่อเท้า อวนอ้ายก็บ่เห็น แท้นอ
๙๗๖. พอเมื่อท้าวจ่มแล้ว ท้าวแนบชมนาง
สองนงแพง กอดคอกันไห้
๙๗๗. โอนอ ยนต์อู่แก้ว เชือกหย่อนสายทอง กูเอ๊ย
ข้อยก็หลงพลอยพลัด ก็บ่เห็นนอนค้าง
๙๗๘. ท้าวก็พานางอ้อม เวียนมาของเก่า
คิดว่าตนสิไปหน้าแล้ว ผัดเวียนอ้อมฮอบเลิง นี้เด๊
๙๗๙. ท้าวก็พานางอ้อม เวียน ๆ แล้วค่ำ
ผู้เผ่าหน้า พาน้องพักนอน หั้นแหล้ว
๙๘๐. นางก็แคนทางฮ้าย บ่เคยเดินหิวหอด
ตีนแจ่มเจ้า นางน้อยแตกโพง แลนา
๙๘๑. สองก็หักฟดไม้ แล้วเล่าปูนอน
นางก็แคนทางหิว ทอดนอนเฮียงท้าว
๙๘๒. คิดแต่ตนสิตายฮ้าย เดินดงหลงป่า สันนี้
อันว่าข้าวและน้ำ สองเจ้าบ่อยากกิน
๙๘๓. เมื่อนั้น ท้าวก็พิษฐานตั้ง ภาวนาแก้วก่อ

คึดต่อสร้าง บุญน้อมยอดคุณ
๙๘๔. บาก็น้อมเทศท้าว ทั้งแปดอธิษฐาน
เทพาหลาย เถื่อนดอยดงไม้
๙๘๕. อันหนึ่งธรณีเจ้า ตนถือสารโลก ก็ดี
ขอให้ผายโผดข้อย เห็นแก้วอู่ยนต์ แด่เนอ
๙๘๖. อันหนึ่งขอให้อินตาเจ้า ภายสวรรค์ผายโผด
ขอให้ชูช่อยข้า ให้เห็นแก้วอู่ยนต์ แด่ถ้อน
๙๘๗. พอเมื่อพิษฐานแล้ว เลยนอนสงัดอยู่
บาแนบน้าว นอนซ้อนอุ่นทรวง
๙๘๘. เมื่อนั้น ก็จึ่งฮ้อนที่นั่งเจ้า อินตาตนประเสริฐ
อินทร์จึ่งตรัสส่องเยี่ยม เห็นท้าวซู่อัน
๙๘๙. ท้าวนี้ผู้ประเสริฐแท้ วางเสียปะไป่ มานอ
ก็จั่งพามิ่งแก้ว มาแล้วก็เล่าหลง แท้นอ
๙๙๐. แม่นว่าได้แก่นแก้ว แล้วเล่าลืมตาว แท้นอ
อันว่าของมุงคุล แห่งตนวางไว้
๙๙๑. อันว่าสัมมะขันง้าว รักษาชาติชีวี
บาก็ไลวางปะ ก็บ่เอานำท้าว
๙๙๒. บัดนี้ ท้าวก็ได้แก่นแก้ว นางเกศไกศร แลนอ
เมื่อบ่ผายคำทุกข์ แบ่งสองฮามฮ้าง
๙๙๓. ท้าวจักเมือเถิงห้อง พระยายมเทวราช ภายพุ้น
พระยาจักฆ่าท่อนท้าว เอาแก้วมิ่งเมีย แลนอ
๙๙๔. บัดนี้ เฮาจักบันดลให้ สองเขาพลัดคู่ กันนั้น
ครั้นว่าหายโศกแล้ว เมือหน้าให้พบกัน เถาะนอ
๙๙๕. เมื่อนั้น อินทร์ก็บันดลจิตให้ ในใจทุกสิ่ง
เถิงเมื่อยามฮุ่งเช้า พาน้องเที่ยวไป
๙๙๖. แต่นั้น นางก็เจ็บตีนฮ้าย ทางหินหนามหน่อ
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวเจี่ยเอา
๙๙๗. เหมิดที่เจี่ย ๆ แล้ว แล้วเล่าเฟือแขน
เหมิดที่เฟือแขนเซา ผัดเล่าโจมอวนอุ้ม
๙๙๘. เมื่อนั้น นางก็ยมมะนาไห้ น้ำตาไหลฮาดบ่า
น้ำตาไหลหลั่งย้อย ฮำท้าวเฟือดฟาย
๙๙๙. เมื่อนั้น อินทร์จึ่งทำฤทธีแม้ง เป็นแลนโตใหญ่

ปบผ่านหน้า
๑๐๐๐. แลนก็ปบแล่นฟ้าว
สองนงแพง
๑๐๐๑. เป็นทางเท้า
เหมือนดั่งเทียวซู่มื้อ
๑๐๐๒. เมื่อนั้น ท้าวก็เจี่ยเอาน้อง
วอย ๆ เถิง
๑๐๐๓. พอเมื่อบาเถิงแล้ว
ศรีแจ่มเจ้า
๑๐๐๔. บัดนี้ เฮาก็มาเห็นแก้ว
เฮาก็จอดอยู่ยั้ง
๑๐๐๕. เมื่อนั้น สองก็เซาจอดยั้ง
ท้าวบ่ช้า
๑๐๐๖. ท้าวก็ลาพรากไหว้
เผือจักขึ้นขี่ห้อง
๑๐๐๗. กับทั้งภูมิฐานพร้อม
ข้าจักลาพรากเจ้า
๑๐๐๘. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว
ศรีแจ่มเจ้า
๑๐๐๙. เมื่อนั้น ผืนแผ่นผ้า
กับทั้งแหวนลูกแก้ว
๑๐๑๐. นางก็มะเนมะนาฟ้าว
ศรีแจ่มเจ้า
๑๐๑๑. ท้าวก็ลงเอาผ้า
ข้อยก็จับฮีบฟ้าว
๑๐๑๒. เมื่อนั้น ท้าวก็มะเนมะนาฟ้าว
เขาก็ชักจ่องทื้น
๑๐๑๓. แต่นั้น ท้าวก็เงยเงิกขึ้น
ท้าวก็กวัดไกว่เอิ้น
๑๐๑๔. ยนต์ก็วอย ๆ ขึ้น
ท้าวก็เหลียวเหลือดเยี่ยม
๑๐๑๕. นางก็ออด ๆ ไห้

บาท้าวเหลือดเห็น
ไปก่อนเป็นทาง
ไต่ตามนำก้น
เถิงยนต์เชือกอู่ ภายพุ้น
ทางเกลี้ยงฮาบเพียง
ตามไต่ทางแลน
เชือกยนต์ยานแก้ว
เห็นยนต์ชมชื่น
พาน้องพักเซา
ยนต์ทองเชือกอู่ เฮาแล้ว
แฮงได้จั่งค่อยไป เถาะนอ
มีแฮงหายเหนื่อย
เลยแก้เชือกยนต์
เทพาเจ้าที่
ยนต์แก้วต่าวเมือ ก่อนเนอ
ธรณีเจ้าที่ ก็ดีถ้อน
เมือหน้าค่อยอยู่ดี แด่เนอ
โจมนางขึ้นอู่
ทะยานขึ้นเมื่อลุน
สะไบนางเลยปลิวหล่น
นางน้อยขอดสะไบ
คัวนำบ่ทันถึก
บาท้าวฮีบลง
ทั้งแหวนข้อยก่อน ท้าวเอ๊ย
บ่ทันได้หลูดลง ท้าวเอ๊ย
โตนลงเฮวฮีบ
ดึงขึ้นก่อนบา
คัวนำบ่ทันถึก
ทะยานขึ้นบ่ทัน
เมือเทิงบ่หยุดหย่อน
คอยน้องชั่วตา
หาบาวีว่อน

นางก็กลิ้งเกลื่อนไห้ กุมแก้วอู่ยนต์
๑๐๑๖. เมื่อจักโตนลงไป แม่นส่วนมรณาเมี้ยน
เพราะว่าเพียงปลายไม้ เหลียวลงหัวใจสั่น
๑๐๑๗. เห็นแต่ควันหมอกกั้ว กุมมืดบังบด
ตั้งหากวอย ๆ ไกล ฮอดฮูหลวงถ้ำ
๑๐๑๘. บ่อาจคำนวณได้ เพราะทางไกลยาวยิ่ง
เขาก็ซักลากทื้น เลยขึ้นฮอดเทิง
๑๐๑๙. เมื่อนั้น เขาก็โจมอู่แก้ว ขึ้นฝั่งดินเพียง
เขาก็เห็นนางหอม เยือกกลัวเกรงย้าน
๑๐๒๐. เขาก็ยอมือไหว้ นางหอมซ้องซ่อ
เขาก็ซ้องซ่อไหว้ นางน้อยซู่คน
๑๐๒๑. เขาก็เห็นฮูปเจ้า น้อยนาถนางหอม
คือดั่งกินรีลง แต่เมืองสวรรค์ฟ้า
๑๐๒๒. เมื่อนั้น เขาก็แหนแห่เจ้า น้อยนาถนางหอม
เถิงโฮงทอง พระยอดเมืองยมเจ้า
๑๐๒๓. พระก็เอานางขึ้น เมือเทิงผาสาท
ตกพวกพร้อม แหนเจ้าลุ่นเทิง
๑๐๒๔. พระยาก็เห็นฮูปเจ้า น้อยนาถนางหอม
ยินเพิงใจ ถึกทรวงพระองค์เจ้า
๑๐๒๕. แต่ว่าคึงนางฮ้อน เสมอไฟลนลวบ
พระยาบ่เข้าใกล้ พระนางได้ท่อใย
๑๐๒๖. ยศบ่สมกษัตริย์แก้ว นางหอมนงถ่าว
คึงจั่งฮ้อน พระยาเจ้าพ่างไกล

ตอนนางเกศไกสรเข้าเฝ้าพระยายมราช

๑๐๒๗. เมื่อนั้น นางก็บ่ปากต้าน จาต่อนำไผ
นางก็คนิงใจคิด อ่าวกระสันต์ทรวงม้าง
๑๐๒๘. บัดนี้ กูก็มาพรากบ้าน ไกลคีกองค์อวน แลนอ
กูก็วอย ๆ ตก ต่างเมืองไกลท้าว
๑๐๒๙. ขอให้บุญชูท้าว นำแนมมาส่ง อวนเนอ
อย่าให้ไคลคลาดแคล้ว ฮามท้าวอยู่ไกล เถาะนอ
๑๐๓๐. อันหนึ่ง บุญน้องสร้าง แสนชาตินำมา ก็ดี

ขอให้ชูบาคาน ส่งเถิงนางน้อย
๑๐๓๑. นางบ่คิดใคร่ได้ หุมหวลเห็นใหม่ สึใด๋นั้น
น้องหากจักอดอยู่ถ้า ผองเท่าชั่วชีวัง ท้าวเอ๊ย
๑๐๓๒. นางหอมไห้ ในชะนอน อ้อยอิ่น
ก็บ่มีผู้ฮู้ นางน้อยเยื่องใด๋ หั้นแหล้ว
๑๐๓๓. บัดนี้ จักกล่าวเถิงนายย่าเฒ่า บ่เห็นหลานซอดข่าว มานอ
นายก็คึดว่าหลานกำพร้า กูนี้สิ่งใด๋ นี้เด๊
๑๐๓๔. นายก็ฮู้ข่าวแต่นางหอมน้อย มาเดียวพรากคู่ มานอ
อันว่าหลานกำพร้า กูนี้ก็บ่เห็น แท้นอ
๑๐๓๕. เมื่อนั้น นายก็เมือทูลไหว้ ราชาองค์ยิ่ง
อันว่าหลานกำพร้า นายนี้ก็บ่มา พระเอ๊ย
๑๐๓๖. บัดนี้ ข้อยเฒ่าทูลบาทพื้น พระราชจอมหัว
ยังฮู้ข่าว หลานรือดั่งใด๋ เด๊เจ้า
๑๐๓๗. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า ลวงพรางตัวะล่าย
อันว่าหลานแจ่มเจ้า นายนั้นก็บ่มา ว่าดาย
๑๐๓๘. ท้าวก็ทรงอยู่สร้าง เสวยราชแทนเมือง ว่าดาย
บาก็นำพลแพน ส่งบามาแท้
๑๐๓๙. ท้าวก็มาเถิงห้อง ยนต์ทองแขวนอู่
ท้าวก็ส่งแต่ศรีแจ่มเจ้า นางน้อยผู้เดียว ว่าดาย
๑๐๔๐. ท้าวก็คืนเมือเสวยห้อง เมืองนางของเก่า ภายพุ้น
นายอย่าทุกข์ยากฮ้อน นำท้าวอยู่สบาย ว่าเนอ
๑๐๔๑. เมื่อนั้น นายก็ฮู้ข่าวท้าว ก้มขาบลาลง
เถิงเคหัง แห่งตนคนิงท้าว
๑๐๔๒. โอนอ หลานเดียวน้อย อี่นายไปจมจุ่ม เสียนอ
หลานจักไปแต่งสร้าง เมืองบ้านก็ดั่งใด๋ นี้เด๊
๑๐๔๓. โอนอ อดพอมาเห็นหน้าดอมแม เอานายไปอยู่
หลานสังมาปะไป่เฒ่า เอาไว้ผู้เดียว นี้เด๊
๑๐๔๔. โอนอ แสนว่าได้แต่งสร้าง เสวยราชเป็นพระยา ก็ดีแม
อดพอคืนมาหา ก็จั่งไปเยอเจ้า
๑๐๔๕. นายก็ย่าว ๆ ไห้ นำหลานย้อยยั่ง พุดโทนอ
นางหากมาฮอดแล้ว บาท้าวก็บ่มา แม่เด๊
๑๐๔๖. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทร ค้างอยู่ในไพร ก่อนแหล้ว

ท้าว
บาก็โทเรใจ ห่วงบ่ลืมนางแก้ว
๑๐๔๗. บาก็โทเรไห้ ไปมาฮ้องฮ่ำ
ท้าวก็เอามือกั้งฟ้า เหลียวหน้าเบิ่งดาย
๑๐๔๘. โอนอ เวรใด๋น่อ มาผจญพรากคู่ กูเด๊
กูจักตายอยู่ค้าง ไพรกว้างผู้เดียว แลนอ
๑๐๔๙. โอนอ เหลืออี่พี่โจมเจี่ยอุ้ม แล้วเล่าพายโซน แลนอ
บัดนี้ จอมแพงไกล ห่างพระอวนฮามน้อง
๑๐๕๐. โอนอ เหลืออี่พี่พาอวนข้าม คีรีหลงป่า มานอ
เถิงที่ฮ้าย พระอวนอ้ายเจี่ยเอา พี่เด๊
๑๐๕๑. โอนอ เหลืออี่พี่พายโซนเข้า ดงไทรไม้ไผ่ มานี้
มันหากม้มที่ฮ้าย เอาน้องพักนอน พี่นา
๑๐๕๒. พี่ก็เผยแคงตุ้ม อวนเอื้อมอุ่นสินอน
น้องหากหลับโชติช้อย นำอ้ายแค่ไพร พี่นา
๑๐๕๓. โอนอ คึดเมื่อทรงเสวยสร้าง แทนเมืองนำพี่ วันนั้น
บุพพิตาตั้ง ทั้งน้อยนั่งเสวย
๑๐๕๔. โอนอ คึดเมื่อระงมแคนไค้ ซุงซอประสงค์เสพ ฮานั้น
ระบำติ่งต้อง แคนไค้เสพสี
๑๐๕๕. โอนอ พี่ก็คึดเถิงห้อง เมืองหลังบ้านเก่า ภายพุ้น
พี่จึงน้อมเหนี่ยวเจ้า พาน้องด่วนมา นี้แหล้ว
๑๐๕๖. โอนอ พี่ก็พามาเถิงแก้ว ยนต์ทองพรากคู่ อวนเอ๊ย
เขาก็ชักจ่องทื้น พระนางขึ้นก่อนเฮียม นี้เด๊
๑๐๕๗. ท้าวก็ตีอกไห้ นำนางย้อยยั่ง
อันว่า สองฝ่ายแก้ม น้ำตาย้อยหลั่งไหล
๑๐๕๘. ลางเที่อหลับท้าวกั้น หิวหอดตายไป ก็มี
อันว่า เทพาผาย ช่อยชูคืนไว้
๑๐๕๙. เถิงเมื่อตาวันค้าย ค้อยเมื่อยามแลง เมื่อใด๋
บาก็เหลียวคอแหงน เหลือดคอยเมือฟ้า
๑๐๖๐. เมื่อนั้น ยังมีหมูใหญ่ฮ้าย ตัวหนึ่งเดินมา
หมูก็เห็นบางาม ฮีบถามบาท้าว
๑๐๖๑. หมูก็จาคำต้าน ถามบาอ้อยอิ่น
เจ้านี้ทุกข์โศกฮ้อน อันใด๋แท้หอดกระหาย นี้เด๊

๑๐๖๒. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว บาคานไขบอก
ข้อยก็ทุกข์ยากฮ้อน เดียวนี้เพื่อนาง เจ้าเอ๊ย
๑๐๖๓. เขาก็เอานางขึ้น เมือเทิงหนีจาก เจ้าเอ๊ย
ข้อยจึ่งได้ แฮมค้างเถื่อนพนอม นี้แหล้ว
๑๐๖๔. พอเมื่อท้าวบอกแล้ว หมูเล่าเลยจา
ข้อยจักพาอวนเดิน เที่ยวไปเถิงแท้
๑๐๖๕. ครั้นว่าเจ้าสิไปดอมข้อย ก็มาไปหาเที่ยว เจ้าเอ๊ย
เชิญแจ่มเจ้า พระอวนขึ้นขี่หลัง เถาะเนอ
๑๐๖๖. ข้อยจักพาแจ่มเจ้า ท้าวเที่ยวเดินไป ว่านา
เจ้าอย่าได้ฮมมะโนคิด อยู่สังสันนี้
๑๐๖๗. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว คนิงใจหุยหุ่ง
ใจแจ่มเจ้า บาท้าวใคร่สิไป หั้นแหล้ว
๑๐๖๘. ใจประสงค์ท้าว สิไปเถิงแกวขิ่น ภายพุ้น
ท้าวบ่ช้า ทะยานขึ้นขี่หมู
๑๐๖๙. แต่นั้น หมูก็พาแจ่มเจ้า ท้าวเที่ยวเดินไป
ไปตามไปผัด ต่าวคืนเวียนพ้อ
๑๐๗๐. หมูก็เห็นหัวอี่มู้ ฝูงหมู่มันโง
หมูก็พาจุยกิน ก็บ่หนีไกลได้
๑๐๗๑. มันก็กินเหมิดแล้ว พาไปตามประเทศ
หมูก็พาแจ่มเจ้า บาท้าวเที่ยวกิน
๑๐๗๒. หมูก็ไปเถิงห้อง แดนตนเคยเที่ยว กินนั้น
หมูว่ามันบ่ฮู้ที่แท้ เมือหน้าสิ่งใด๋
๑๐๗๓. ข้อยก็เห็นแต่พอเพียงนี้ เทียวกินเช้าค่ำ เจ้าเอ๊ย
ครั้นว่ากลายแต่นี้ เมือหน้าก็บ่เห็น เจ้าเอ๊ย
๑๐๗๔. บัดนี้ ข้อยก็พาแจ่มเจ้าดั้น เที่ยวเดินมา นี้แหล้ว
ตามภาษา แห่งตนที่เคยฮู้
๑๐๗๕. บัดนี้ บ่กลัวศรีแจ่มเจ้า ท้าวเที่ยวเดินไป เถาะนอ
ข้อยจักลานงแพง เที่ยวกินเพียงนี้
๑๐๗๖. เมื่อนั้น หมูก็ปะแจ่มเจ้า ท้าวนั่งคองดาย
หมูก็วอย ๆ ใจ ขาดตายคราวน้อย
๑๐๗๗. โอนอ เวรใด๋น้อ พามาพรากที่ กูนี้
เยียวว่า สิเป็นประโยชน์แท้ พาขึ้นฮอดนาง นี้นอ

๑๐๗๘. อันนี้ มาพรางเล่น ลวงกูปะไป่ ไปนอ
อันว่าหมูถ่อยฮ้าย ลวงเล่นเที่ยวกิน นี้นอ
๑๐๗๙. โอนอ แฮ่งตื่มทื้น ซักจ่องจูงมา แลนอ
บาก็วอย ๆ ตก ต่างแดนไกลล้ำ
๑๐๘๐. คำกระสันต์ท้าว เหลือทรวงท้นอั่ง
ท้าวก็คืดบ่แล้ว นำแก้วผู้หอม
๑๐๘๑. แต่นั้น ท้าวก็วอนวานไหว้ เทพาเจ้าที่
ขอให้ชูส่งข้า เถิงแก้วยอดหอม แด่เนอ
๑๐๘๒. ขอแก่เทวบุตรเจ้า เทวดาตนประเสริฐ ก็ดี
กับทั้งอินทร์ยอดฟ้า ให้ชูข้าฮอดเทิง แด่เนอ
๑๐๘๓. อย่าให้ไคลคลาดแคล้ว คำมิ่งมรณัง ดั่งนี้
ขอให้อินทร์ทั้งเทพา ช่อยชูปางนี้
๑๐๘๔. เมื่อนั้น อินทร์จึ่งหลิงล่ำเยี่ยม เห็นโลกสงสาร
อินทร์จึ่งทะยานตน ลงช่อยชูบาท้าว
๑๐๘๕. อินทร์จึ่งนิรมิตรเป็นนกจอกฟ้า หลงประเทศบินกลาย
นกก็เห็นบาคาน กล่าวถามจีไจ้
๑๐๘๖. ดูราศรีสะอาดท้าว หลงประเทศใด๋มา เจ้าเอ๊ย
สังว่ามาทนทุกข์ อยู่ดงเดียวเจ้า
๑๐๘๗. เจ้าสังมายมมะนาไห้ น้ำตาไหลย้อยยั่ง สันนี้
อันว่าสองฝ่ายแก้ม น้ำตาย้อยหลั่งไหล นี้เด๊
๑๐๘๘. อันว่าคำโศกเศร้า ท้าวสิ่งสันใด๋ นั้นเด๊
ท้าวก็ยังเคืองใจ เหตุใด๋ยมย้อย
๑๐๘๙. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จาดอมนกกระจอก
ท้าวก็ไขปากต้าน จาเว้าซู่อัน
๑๐๙๐. ท้าวก็บอกแต่เค้า จนกระทั่งเถิงปลาย
บาก็เจรจาหวาน ก็บ่บังไขแจ้ง
๑๐๙๑. ข้อยนี้อยู่หนห้อง เมืองเทิงทีปที่ ภายพุ้น
ข้อยก็แขวนอู่แก้ว ยนต์ล้ำหย่อนลง เจ้าเอ๊ย
๑๐๙๒. ข้อยก็ผูกอู่แก้ว ไว้ที่แวนดี
ข้อยจึ่งเดินคีรี เที่ยวไปหลายมื้อ
๑๐๙๓. ข้อยก็ไปแสวงได้ นางงามยอดยิ่ง ภายพุ้น
ข้อยจึ่งพาแจ่มเจ้า นางน้อยด่วนมา เจ้าเอ๊ย

๑๐๙๔. ข้อยก็มาเถิงห้อง ยนต์ทองแก้วอู่
ข้อยจึ่งโจมแจ่มเจ้า พระนางขึ้นก่อนอวน นี้แหล้ว
๑๐๙๕. อันว่าเวรหลังข้อง สะไบนางสะเด็นหลูด
ตกอยู่พื้น พระอวนข้อยกระโดดลง เจ้เอ๊ย
๑๐๙๖. ข้อยกะลงเอาผ้า สะไบนางสะเด็นหลูด ลงนั้น
เขาก็ซักจ่องทื้น ดึงขึ้นก่อนอวน เจ้าเอ๊ย
๑๐๙๗. ข้อยก็มัวเมาก้ม เอาสะไบน้อยหนึ่ง
ข้อยก็เงยเงิกขึ้น คัวน้องกะบ่ทัน เจ้าเอ๊ย
๑๐๙๘. บัดนี้ เวรหลังข้อย จำเป็นพรากคู่ อวนเอ๊ย
ข้อยจั่งได้นั่งไห้ เดียวนี้ก็เพื่อนาง เจ้าเอ๊ย
๑๐๙๙. ข้อยจึ่งได้ยมมะนาไห้ น้ำตาไหลย้อยยั่ง เจ้าเอ๊ย
ข้อยจั่งได้เฮ็ดขี้มูกย้อย ฮำแก้มอยู่ย่างยาย นี้แหล้ว
๑๑๐๐. อันว่าคำทุกข์ข้อยข นังทรวงท้นที่ เจ้าเอ๊ย
ข้อยก็ไปบ่ได้ ตายค้างแค่ไพร นี้แหล้ว
๑๑๐๑. เมื่อนั้น นกจอกฟ้า ต้านกล่าวคำดี
เจ้าจักไปเถิงนางรือ ก็สิ่งใด๋เด๊เจ้า
๑๑๐๒. เจ้าอยากไปเถิงห้อง เมืองเทิงนั้นสิ่งใด๋ นี้เด๊
หรือว่ายังอยากคิดอยู่ไห้ ยมย้อยก็ดั่งใด๋ นี้เด๊
๑๑๐๓. ครั้นว่าท้าวหากยังประสงค์ขึ้น ไปนำแก้วมิ่ง ภายพุ้น
ข้อยจักเอาแจ่มเจ้า บาท้าวเที่ยวเถิง
๑๑๐๔. พอเมื่อนกกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยจา
จอมหัวเฮ๊ย โผดผายปางนี้
๑๑๐๕. ขอแก่จอมหัวเจ้า กูณาผายโผด แด่ถ้อน
ขอให้ผายโผดข้า ปางนี้อย่าไล แด่ถ้อน
๑๑๐๖. เมื่อนั้น นกจอกฟ้า ตัวประเสริฐคุณหลาย
นกก็ทันบริวารมา มากมายหลายร้อย
๑๑๐๗. พอเมื่อมาเถิงพร้อม ทำตนกระพือปีก
นกก็ตบปีกเปื้อง ซอนเข้าสอดสวน
๑๑๐๘. พอเมื่อสวนปีกแล้ว ดาดีทุกที่
นกก็เชิญแจ่มเจ้า บาท้าวขี่กลาง แท้แหล้ว
๑๑๐๙. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทรขึ้นขี่
นกก็พาแจ่มเจ้า บาท้าวเผ่นผยอง

๑๑๑๐. นกก็พาผยองขึ้น เมือเทิงอากาศ พุ้นเยอ
แยงที่คุงคาไหล หลั่งแปวทั้งห้า
๑๑๑๑. น้ำนั้นแวนสะอาดกว้าง แสนโยชน์อนันตัง
แปวคุงคาหลวง ปั่นลงเถิงพื้น
๑๑๑๒. เมื่อนั้น นกก็วีวิดขึ้น แปวหลวงน้ำใหญ่
ม้มที่ฮ้าย พาท้าวพักแฮง
๑๑๑๓. เมื่อนั้น นกก็มีฤทธีแม้ง พอประสงค์เถิงฝั่ง
นกก็พาแจ่มเจ้า บาท้าวเจิดลง
๑๑๑๔. เถิงสถานล้ำ ธรณีเพียงฮาบ
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวออกกระโทง
๑๑๑๕. นกก็มายปีกออกแล้ว กลายตนแล้วสั่ง
บัดนี้ บ่กลัวศรีแจ่มเจ้า สีไปหน้าดุ่งเดิน เถาะเนอ
๑๑๑๖. บ่แม่นเมืองตูข้อย บ่เคยเห็นฮู้แห่ง สีใด๋แหล้ว
ตามแต่ใจราชท้าว ไปหน้าอยู่ดี แด่เนอ
๑๑๑๗. ให้เจ้าไปพบสาวหนุ่มน้อย นมตุ่มปักมือ เจ้าเนอ
ให้เจ้ายูสบายชม อเนกนองพอฮ้อย
๑๑๑๘. ค่อมว่านกสั่งแล้ว นกก็เล่าบินหนี
นกก็ทำฤทธีบิน สู่สวรรค์เมืองฟ้า
๑๑๑๙. อินทร์ก็เข้าสู่ห้อง วิชัยยนผาสาท
มีหมู่นางฟ้าล้อม แฝงเฝ้าอเนกนอง
๑๑๒๐. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทร อินตาผายโผด ปางนั้น
ท้าว
ท้าวก็ยังอยู่ค้าง ไพรกว้างเถื่อนพนอม
๑๑๒๑. ท้าวก็คิดอ่าวโอ้ โอ้อ่าวคำกระสันต์ นักนอ
บาก็คนิงนางหอม บ่ลืมยามน้อย
๑๑๒๒. บัดนี้ กูก็มาเถิงห้อง เมืองเทิงฮอดที่ ภายพี้
ก็บ่ฮู้แห่งห้อง เมืองบ้านอยู่สีใด๋ นี้เด๊
๑๑๒๓. พอเมื่อท้าวจ่มแล้ว ท้าวเลียบเดินไป แลเยอ
วอย ๆ ตก ต่างแดนไกลห้อง
๑๑๒๔. โอนอ นางหอมน้อย ใจประสงค์แกวขิ่น อี่เฮียมเอย
ปานนี้ยมมะราชเจ้า สิชมช้อนฮ่วมนอน แลนอ
๑๑๒๕. ท้าวก็เลียบฝั่งน้ำ เหลียวล่ำดูคอย

วอย ๆ บา เลียบนำแคมน้ำ
๑๑๒๖. เมื่อนั้น ท้าวก็ไปเห็นต้น ผาลาลูกหมากเดื่อ
สุกเฮื่อเข้ม แดงล้วนหน่วยงาม
๑๑๒๗. แต่นั้น โฉมเฉลาท้าว เหลียวเห็นกวนอยาก
ท้าวก็เก็บหน่วยเข้ม บายได้ก็เล่ากิน
๑๑๒๘. อันว่าหน่วยหล่นนี้ มดมอดแมงเจาะ แท้นอ
บาก็เหลียวเมือเทิง ก็หากมีเต็มต้น
๑๑๒๙. แต่นั้น ท้าวก็เล่าปีนขึ้น ไปเทิงเค้าง่า
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวนั่งกิน หั้นแหล้ว

ตอนท้าวจันทร์สมุทร์ได้แก้ววิเศษ

๑๑๓๐. เมื่อนั้น ยังมีหมูใหญ่ฮ้าย โตหนึ่งเดินมา
มันก็มีฤทธีแฮง ไต่มาเทิงน้ำ
๑๑๓๑. หมูก็คาบหน่วยแก้ว แล้วเล่าเดินมา
แต่นั้น บาคานเห็น หลากก็ใจบาท้าว
๑๑๓๒. บาก็หลบลอบลี้ ตัวบังต้นหมากเดื่อ
กลัวว่าหมูใหญ่ฮ้าย เห็นแล้วสิบ่มา หั้นแหล้ว
๑๑๓๓. แนวว่าเดียรฉานนี้ เห็นคนแล้วย้านสั่น
บาจั่งนั่งอยู่หั้น เอาตนลี้บให้เห็น
๑๑๓๔. เมื่อนั้น หมูก็เบ็ดชื่อท้าว ต้นหมากเดื่อแคมนที
พอเมื่อมันมาเถิง ก็เล่าวางดวงแก้ว
๑๑๓๕. หมูก็คายยังแก้ว แล้วย่างหากิน
มันก็กินตามไป เที่ยวเดินกินอ้อม
๑๑๓๖. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว คนิงใจจงมาก
ท้าวจึ่งปลิดหมากไม้ โยนถิ้มอ่อยหมู
๑๑๓๗. แต่นั้น หมูก็นำกินเสี้ยง บาคานกะถิ้มตื่ม
บาก็ถิ้มฟ้าว ๆ พลันถิ้มถี่ลง
๑๑๓๘. ท้าวไว่ ๆ ถิ้ม เปียง ๆ เปื้องแกว่ง
ท้าวก็ดึกแก่งแก้ ทั้งพั้วเดื่อแดง
๑๑๓๙. เมื่อนั้น หมูใหญ่ฟ้าว ฟางกินบ่ฮู้เมื่อ
ท้าวก็เกาะก่อมก้อย เลยฟ้าวฮีบลง
๑๑๔๐. พอเมื่อลงเถิงแล้ว บายเอาโดยฮีบ

บาก็ฮีบโอบขึ้น เถิงเค้าง่าสูง
๑๑๔๑. ท้าวก็ลับแอบลี้ ต้นหมากเดื่อมีตีง
แต่นั้น หมูก็กินเลยเหมิด ต่าวคืนหาแก้ว
๑๑๔๒. หมูบ่เห็นยังแก้ว แล้วเล่าเวียนหา
มันก็เวียนไปมา ก็บ่เห็นดุฮ้าย
๑๑๔๓. มันก็ดุบ่เห็นฮ้าย มันเลยหนีลัดเหล่า
มันก็ลอยข้ามน้ำ พลันฟ้าวต่าวคืน
๑๑๔๔. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ใจดีชมชื่น
บาก็ได้หน่วยแก้ว เลยฟ้าวฮีบลง
๑๑๔๕. ท้าวลงจากกกไม้ แล้วเล่าเดินไป
บาก็ลงนทีหลวง ไต่ไปเทิงน้ำ
๑๑๔๖. เมื่อนั้น ท้าวก็ไต่น้ำได้ สมดั่งใจคิด แลเยอ
บาบุญเลย ดุ่งเดินไปเรื่อย
๑๑๔๗. ท้าวก็ลัดไต่น้ำ เงื่อมแง่สาคร
คุงคาไหล อเนกนองโฮมท้อน
๑๑๔๘. บ่ฮู้จักกี่แม่น้ำ โฮมจอดลงสมุทร
บาคานหวล เที่ยวไปตามน้ำ
๑๑๔๙. ก็บ่ฮู้จักคลองใด๋แท้ มีเมืองคนอยู่ สันนั้น
ท้าวก็ลัดไต่น้ำ ไปเรื่อยบ่เซา
๑๑๕๐. ท้าวก็หลงหลอเข้า เมืองอีสูรพระยาใหญ่ ภายพุ้น
พระยาเห็นแจ่มเจ้า บาท้าวชื่นชม
๑๑๕๑. พระยาเห็นฮูปท้าว เสมอดั่งกินนร
พระอรชรในจิต ชื่นชมนำท้าว
๑๑๕๒. เมื่อนั้น อีสูรท้าว ถามบานงถ่าว
ท้าวยังคิดใคร่ได้ อันใด๋แท้จั่งมา ท้าวเอ๊ย
๑๑๕๓. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทรไขบอก
ข้าก็คิดใคร่ได้ แหวนแก้วหน่วยดี เจ้าเอ๊ย
๑๑๕๔. ข้าก็ทุกข์ยากไฮ้ หลงพรากเมืองมา เจ้าเอ๊ย
ข้าก็คิดใคร่มาขอแหวนธำมะรงค์ หน่วยดีแวนแม้ง
๑๑๕๕. เมื่อนั้น อีสูรเจ้า มีใจชมชื่น
พระบ่ขืนแจ่มเจ้า สิยอให้ดั่งประสงค์
๑๑๕๖. แต่นั้น เจ้าก็มีอาชญ๊ให้ ข้ามหาดทั้งหลาย

สูฮีบเอาพะเนียนหลวง ฮีบมาเดียวนี้
๑๑๕๗. เมื่อนั้น เขาก็หามหีบแก้ว พะเนียนหลวงมาฮอด
เขาก็ตั้งซ่องหน้า จันทร์สมุทรเจ้าได้หล่ำดู
๑๑๕๘. แต่นั้น อีสูร เจ้าพระยาเมืองตนประเสริฐ
พระก็ไขหีบไว้ ตามท้าวสิเลือกเอา เถาะเนอ
๑๑๕๙. ตามแต่โฉมเฉลาท้าว เห็นดีลูกประเสริฐ
ตามแต่ใจแจ่มเจ้า บาท้าวสิเบิ่งเอา เถาะเนอ
๑๑๖๐. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว หลิงดูลูกประเสริฐ
อันแต่แสงส่องเหลื้อม รัศมีแก้วก็ท่อกัน
๑๑๖๑. แต่นั้น ท้าวก็คิดฉลาดฮู้ เห็นหลากในใจ
บาก็บายเอาแหวน ลูกดีสวมก้อย
๑๑๖๒. เห็นว่ามีฤทธีแม้ง มันเป็นแก้วแม่
อันว่าแก้วผู้นี้ กูก็ได้ดั่งคนิง นี้แหล้ว
๑๑๖๓. เมื่อนั้น ท้าวก็สุบใส่ก้อย แหวนแม่แวนดี
อีสูรเลย เหลือดแลหัวย้าม
๑๑๖๔. เจ้านี้ใจประสงค์แก้ว มหานิลตัวแม่ จริงนอ
อันว่าแก้วผู้มีบ่แพ้ บาท้าวบ่ประสงค์ แท้นอ
๑๑๖๕. แต่นั้น จันทร์สมุทรท้าว ทูลหัวเหนือเกศ
ข้านี้ทุกข์ยากไฮ้ หลอนว่าได้ต่อมา บ่ฮู้
๑๑๖๖. ข้านี้ใจประสงค์แม้ง มีฤทธีแก้วแม่ เจ้าเอ๊ย
หลอนว่าติดต่อได้ เมือหน้าลูกเมีย บ่ฮู้
๑๑๖๗. เมื่อนั้น อีสูรเจ้า มีใจชมชื่น
พระก็ใจอ่อนน้อม ดอมท้าวซู่อัน
๑๑๖๘. แต่นั้น จันทร์สมุทรท้าว ทูลลาก้มขาบ
บัดนี้ ข้าจักลาจากเจ้า ไปหน้าดุ่งเดิน ก่อนแหล้ว
๑๑๖๙. ค่อยอยู่ดีเยอจอมหัวเจ้า ราชทานบังเกิด ข้อยเอ๊ย
ข้อยน้อยจักลาจากเจ้า ไปหน้าค่อยอยู่ดี แด่เนอ
๑๑๗๐. แต่นั้น อีสูร เจ้าพระยาเมืองแถลงสั่ง
เจ้าจงไปให้ทันแจ่มเจ้า นางน้อยเกศหอม พ่อเนอ
๑๑๗๑. อันหนึ่ง ให้เจ้าได้ผ่านพื้น เสวยราชเป็นพระยา พ่อเนอ
อย่าได้เคืองแคนสัง นั่งปองเป็นเจ้า
๑๑๗๒. พอเมื่อเจ้าสั่งแล้ว ท้าวเล่าลาลง

เถิงนทีหลวง ไต่ไปตามน้ำ
๑๑๗๓. ท้าวก็วอย ๆ ข้าม สมุทรหลวงเงื่อมแง่
หลายแม่น้ำ คอยเยี่ยมชั่วตา
๑๑๗๔. ท้าวก็มีฤทธีแก้ว เดินไปตามไต่
เบ็ดชื่อไว้ คลองเลี้ยวปากชะเล
๑๑๗๕. ยืด ๆ น้ำ ไหลหลั่งคุงคา พุ้นเยอ
บาก็มีฤทธีเดิน ไต่นำวังกว้าง
๑๑๗๖. มาบ ๆ เหลื้อม ปลาสม่อยอะโนมา พุ้นเยอ
เขาก็เห็นบาคาน ชื่นชมนำท้าว
๑๑๗๗. เขาก็ยินดีน้อม นำหลังบาบ่าว
ฟองฟาดน้ำ คะโยงเล่นดีดหาง
๑๑๗๘. เมื่อนั้น ท้าวก็รัดเร่งเข้า ปากน้ำฮอดฝั่งเลยเซา
บาคานเลย จอดเซาแฮงน้อย
๑๑๗๙. เมื่อนั้น ยังมีกะทาชายน้อย มีฤทธีเดินจวบ
มันก็เห็นแจ่มเจ้า บาท้าวชื่นชม
๑๑๘๐. มันก็มีฤทธีได้ คอนหนังสามกวด
แต่นั้น ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวกล่าวถาม
๑๑๘๑. ดูรากะทาชายน้อย ผู้คอนหนังสามกวด มานั้น
อันว่าขดหนังเจ้า ดีด้วยสิ่งใด๋ นี้เด๊
๑๑๘๒. หรือว่าคอนนำถ้า เผากินนั้นสิ่งใด๋
จักว่าดีขนาดแม้ งอวนเจ้ากะจั่งเอา นั้นรือ
๑๑๘๓. เจ้าจักเอาไปให้ เป็นมุงคุลนั้นสิ่งใด๋
เจ้าสังบ่ถิ้มใส่น้ำ สิคอนช้าเคิกทาง นี้เด๊
๑๑๘๔. เมื่อนั้น กะทาชายน้อย ผู้คอนหนังสามกวด
จากล่าวต้าน ดอมท้าวชื่นชม
๑๑๘๕. อันว่าหนังข้อยนี้ แวนดีสุดขนาด เจ้าเอ๊ย
จำให้ไปผูกฆ่า อันใด๋แท้ก็บ่ขืน เจ้าเอ๊ย
๑๑๘๖. ยามเมื่อเอามันเข้า ในถงเมี้ยนเชื่อง เสียนั้น
ไผบ่มีอาจฮู้ ของข้าว่ามี เจ้าเอ๊ย
๑๑๘๗. ยามเมื่อมีกิจฮ้อน การมีใช้ด่วน ไปนั้น
มันก็จั่งเห็นว่าฮู้ ดีฮ้ายซู่อัน เจ้าเอ๊ย
๑๑๘๘. เมื่อนั้น หนังสามขด เว้ายินดีชมชื่น

ศรีแจ่มเจ้า
๑๑๘๙. เจ้าจักจำด่วนใช้
ครั้นว่ามีฤทธีดี
๑๑๙๐. เมื่อนั้น หนังสามโค้ง
ให้มึงไปเวียนฮัด
๑๑๙๑. แต่นั้น หนังสามโค้ง
มันก็ไปฮัดอ้อม
๑๑๙๒. หนังก็บิดชะแคงไม้
ผงธุลีกุด
๑๑๙๓. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว
ท้าวก็คืดใคร่ได้
๑๑๙๔. แต่นั้น จันทร์สมุทรท้าว
อันว่าหนังแจ่มเจ้า
๑๑๙๕. แต่นั้น หนังสามโค้ง
ข้าก็คิดอยากได้
๑๑๙๖. อันว่าบ่ได้เมียอยู่ซ้อน
อันว่าจาพอกัน
๑๑๙๗. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว
ข้อยก็มีแต่แก้ว
๑๑๙๘. ข้อยก็มีแต่แก้ว
อันว่าเดินนทีหลวง
๑๑๙๙. บัดนี้ ซู่คนซู่มีของดีได้
ต่างตั้งทำมิตรไว้
๑๒๐๐. เฮานี้เหมือนดั่งงัวคู่แก้ว
เห็นเกียงกัด
๑๒๐๑. แต่นั้น หนังสามโค้ง
ใจอ่อนน้อม
๑๒๐๒. เมื่อนั้น สองก็จาพอแล้ว
ซู่คนซู่หากว่าได้
๑๒๐๓. พอเมื่อสองแลกแล้ว
ซู่คนซู่ด่วนดั้น
๑๒๐๔. แต่นั้น กะทาชาย

บาท้าวอยากเบิ่งหนัง
ไปผูกลองดู
สิผูกเป็นสหายแก้ว
ใช้ด่วนตามพนัน
ผูกเอาลำไม้
พลันไปเฮวฮีบ
ลำไม้มัดเอา
ล้มถ่าวเลยหัก
ขาดไปเป็นบั้น
จันทร์สมุทรเห็นหลาก
หนังนั้นชื่นชม
ถามดูถ้วนถี่
ประสงค์แท้สิ่งใด๋ นั้นเด๊
วาจาต้านกล่าว
ของนั้นเปลี่ยนเมีย เจ้าเด๊
แก้วประเสริฐคูณเมือง ก็เอา
ต่อตาก็เอาแท้
จาดอมชมชื่น
เมียสิซ้อนกะบ่มี ท่านเอ๊ย
ลูกประเสริฐแวนดี เจ้าเอ๊ย
ก็ดั่งใจจงได้
ใจประสงค์มาจวบ กันนอ
พะมัยมั่นขอดสะหาย เถาะนอ
มาจวบสะพังเพียง แลนอ
อ่อนหวานงามล้วน
ใจดีชมชื่น
นำท้าวซู่อัน
เอาของแลกเปลี่ยน
ของแม้งเกิ่งกัน
พาหนีพรากที่
ไปหน้าห่างกัน
ผู้ฤทธีหนังสามกวด

มันก็ถือหน่วยแก้ว เลยฟ้าวฮีบหนี
๑๒๐๕. มันก็ลงไต่น้ำ ได้ดั่งใจประสงค์
มันก็ไว ๆ ตีน ฮีบไปทั้งฟ้าว
๑๒๐๖. ก็เพื่อเดินไวข้าม สมุทรหลวงน้ำใหญ่
ฮอดฝั่งแล้ว ก็เลยค้ายค่ำจวน
๑๒๐๗. มันก็เซาจอดยั้ง ทำกินนอนอยู่
แต่นั้น มณีโชติ๋เลย อ่าวกระสันต์เถิงแม้ง
๑๒๐๘. แต่นั้น มณีฑูรย์ล้ำ คนิงเถิงแก้วแม่
ก็เสด็จยาตรย้าย เถิงท้าวบ่นาน
๑๒๐๙. แต่นั้น กะทาชายน้อย ผู้คอนหนังสามกวด
สะดุ้งตื่นแล้ว คัวหาแก้วกะบ่เห็น แท้แหล้ว
๑๒๑๐. มันก็คึดอัดโทอัดทังโอ้ คนิงใจจงมาก
มันก็คิดบ่แล้ว นำแก้วหวั่งเว
๑๒๑๑. มันก็เหลียวเมือก้ำ คืนหลังพอพอมพ่อ
ซู่คนหากซู่อยู่ฟากน้ำ คอยได้ก็บ่เห็น หั้นแหล้ว
๑๒๑๒. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทรท้าว นอนคืนคึดหุ่ง
ท้าวก็สะดุ้งตื่นแล้ว เห็นแก้วหน่วยมณี
๑๒๑๓. บาก็ดีใจแม้ง เดินไปเฮวฮีบ
บาก็เดินข้ามน้ำ ไปหน้าฮีบคราว
๑๒๑๔. ท้าวก็เดินไต่น้ำ สมุทรหลวงฮอดฝั่ง
พอเมื่อเถิงฝั่งน้ำ บาท้าวก็พักแฮง
๑๒๑๕. เมื่อนั้น ยังมีกะทาชายเฒ่า ผมขาวคนหนึ่ง
เฒ่าก็เป่าน้ำเต้า มาแท้ฮอดบา
๑๒๑๖. กะทาชายเฒ่า เหลียวเห็นพางานซ้ำแฮ่งเป่า
อันว่าเสียงน้ำเต้า ชายเฒ่าผัดแฮ่งดัง
๑๒๑๗. พอเมื่อมาเถิงไท้ บาคานถามเหตุ
เจ้าสังมาคั่วเป่าน้ำเต้า อันใด๋แท้บอกมา
๑๒๑๘. หรือว่าจักกลัวเกรงย้าน เทียวทางจั่งได้เป่า มารือ
แต่นั้น เฒ่าฮีบฟ้าว ขานท้าวบ่นาน
๑๒๑๙. อันว่าของเฒ่านี้ แวนดีสุดขนาด เจ้าเอ๊ย
อันว่าคึดอยากได้ เมืองบ้านกะเป่าเอา เจ้าเอ๊ย
๑๒๒๐. ครั้นว่าคึดอยากได้ ผ้าผ่อนเงินทอง ก็ดี

ครั้นว่ามีใจคึด เป่าเอากะยังได้
๑๒๒๑. บัดนี้ ข้อยก็เฒ่าแก่แล้ว เอามาแลกจ่าย เจ้าเอ๊ย
ครั้นมีผู้อยากได้แท้ เมือหน้าสิจ่ายไป ท้าวเอ๊ย
๑๒๒๒. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว คนิงใจจงมาก
ท้าวก็ปากกล่าวถ้อย คำดีชมชื่น
๑๒๒๓. เฒ่ามีใจอ่อนน้อม นำท้าวชื่นชม
ข้อยก็ประสงค์หาแก้ว แวนดีลูกประเสริฐ เจ้าเอ๊ย
๑๒๒๔. ครั้นวาจาต่อแม้ง พอได้ก็ต่อตำ ท้าวเอ๊ย
เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จาดอมชมชื่น
๑๒๒๕. ท้าวก็ไขหน่วยแก้ว พอได้เผี่ยนเอา
แต่นั้น เฒ่าก็ได้หน่วยแก้ว แล้วเล่าเลยหนี
๑๒๒๖. เฒ่าก็เดินคีรี ก็บ่เหลียวหลังเยี่ยม
เถิงเมื่อยามค่ำค้อย เฒ่าเล่าเลยนอน
๑๒๒๗. คอน ๆ หลับ บ่ติงตนได้
แต่นั้น แก้วผู้เจ้า คนิงเถิงแก้วแม่
๑๒๒๘. เลยเสด็จยาตรย้าย เถิงท้าวก็บ่นาน
ท้าวก็เห็นหน่วยแก้วเสด็จฮอด ใจดีชมชื่น
๑๒๒๙. บาก็แยงนทีหลวง ไต่ไปเทิงน้ำ
ฝูงหมู่มัจฉาบ้อน นำหลังบาบ่าว แลเยอ
๑๒๓๐. เขาก็ฟองฟาดน้ำ นำท้าวดีดหาง
ครื่น ๆ ก้อง ฟองฟาดในสมุทร พุ้นเยอ
๑๒๓๑. เหมือนดั่งบาไต่ดิน เที่ยวเดินทางกว้าง
พอเมื่อหลายวันล้ำ หลายคืนแวนค่ำ
๑๒๓๒. ท้าวก็เดินดุ่งดั้น ไปหน้าบ่เซา แท้แหล้ว
ท้าวก็คิดคั่งแค้น เถิงนางเกศไกศร
๑๒๓๓. บาก็คอน ๆ คิด บ่ลืมยามน้อย
ท้าวก็เห็นดอกไม้ ดวงงามแฝงฝั่ง
๑๒๓๔. ท้าวก็คิดฮอดน้อง นางแก้วเกศหอม
โอนอ เวรใด๋น่อ หลงพลอยพลัดคู่ อวนเอ๊ย
๑๒๓๕. พี่ก็ตกต่างบ้าน ไกลน้องห่างเสน่ห์ นี้แหล้ว
เถิงเมื่อตาวันค้อย เมือแลงใกล้ค่ำ เมื่อใด๋
๑๒๓๖. บาก็บายสะไบชม เกลื่อนกระสันตางน้อง

ท้าวก็ชมผืนผ้า สะไบนางดมกลิ่น
๑๒๓๗. คิดเมื่อโซมนาถน้อง ไคลกั้วกลิ่นหอม
โอนอ นางหอมน้อง นงแพงแก้วกิ่ง กูเอ๊ย
๑๒๓๘. พี่ก็หลงพรากน้อง ไกลแก้วก็บ่เห็น แลนอ
พี่ก็หลงพลอยค้าง คาดอนเกาะใหญ่ ภายพี้
๑๒๓๙. อันว่าเมืองมิ่งบ้าน สีใด๋นั้นก็บ่เห็น
โอนอ พี่ก็มาเหิงแล้ว คาดอนแม่น้ำใหญ่ อวนเอ๊ย
๑๒๔๐. ปานนี้ยมมะราชท้าว ชมน้องฮ่วมแฝง แลนอ
ท้าวก็จ่มไห้แล้ว คนิงถองเถิงย่า
๑๒๔๑. ปานนี้นายแจ่มเจ้า กูพุ้นสิ่งใด๋ นี้เด๊
ปานนี้นายสิอึดข้าวน้ำ กลั้นสวาทเถิงกู แลนอ
๑๒๔๒. จักว่าเป็นตายสัง ก็บ่เห็นนานช้า
ท้าวก็จ่มไห้แล้ว คนิงเถิงถองฮุ่ง
๑๒๔๓. แสงพุ่งพ้น โพยมฟ้าส่องใส
ท้าวก็ลุกส่วยหน้า กินงายแล้วอย่า
๑๒๔๔. ท้าวก็ตกแต่งห้าง ดีแล้วด่วนไป
ท้าวก็วอย ๆ ข้าม สมุทรหลวงเงื้อมแง่
๑๒๔๕. เถิงที่เมืองใหญ่กว้าง บาท้าวฮีบไป
ท้าวก็ลัดล่วงเข้า เถิงเมืองพระยาใหญ่ ภายพุ้น
๑๒๔๖. ท้าวก็เซาจอดยั้ง แคมน้ำท่าเมือง

ตอนท้าวจันทร์สมุทร์ถึงเมืองพระยาปากยำ

๑๒๔๗. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว เสงียมตนนั่งอยู่
ฝูงหมู่สาวแม่ฮ้าง เห็นท้าวกล่าวแถลง
๑๒๔๘. สาวก็จาเชิงชู้ นำบาสวยเสียด
เจ้าสังมาเซาฮ่มไม้ ทันนี้ผู้เดียว เจ้าเด๊
๑๒๔๙. เจ้าสังมาบ่ไปพักยั้ง ศาลาหลังใหญ่ ภายพุ้น
หรือว่าเครือเจ้าหากยังข้องมั่น บ่ไปได้ที่ใด๋ นี้เด๊
๑๒๕๐. หรือว่าของประสงค์แม้ง บ่ทันมาเถิงฮ่ม
เจ้าจั่งมานั่งอยู่นี้ คอยน้องผู้ประสงค์ เจ้ารือ
๑๒๕๑. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรเจ้า แถลงคำสวยเสียด
เจ้าก็สวยเสียดย้อ เชิงชู้ตอบผู้สาว

๑๒๕๒. โอนอ เหลืออี่พี่เดินเดียวดั้น หาเมียซ้อนฮ่วม พระนางเอ๊ย
พี่ก็หาบ่ได้ นอนค้างอยู่ผู้เดียว แลนอ
๑๒๕๓. ตั้งหากเหลืออี่พี่ทรงสะพายม้าง หงายคางทอดหุ่ย ซู่คืนนั้น
เหลืออี่พี่อึดข้าวน้ำ หลายมื้อก็จึ่งเถิง นี้แหล้ว
๑๒๕๔. มันหากเหลืออี่พี่ตีนบางเหี้ยน เทียวทางวันค่ำ อุ่นคำเอ๊ย
เหลืออี่พี่หลงป่าไม้ นอนค้างเปล่าดาย พี่แหล้ว
๑๒๕๕. โอนอ บัดนี้พี่ก็มาจวบพ้อ ทิพย์ต่อนคำสุก นี้แหล้ว
อย่าได้เห็นที่คนพลอยทุกข์ อยากเดินไกลซ้อน
๑๒๕๖. น้องอย่าได้เห็นที่คนครองฮ้าย ชายพลอยผางหน่าย มานั้น
พี่ก็เห็นหน้าเจ้า พอปานข้าวหมื่นพา พี่นา
๑๒๕๗. เมื่อนั้น สาวก็ซำเซียต้าน นำบาชมชื่น
เขาก็เห็นฮูปท้าว งามล้วนบ่อยากหนี
๑๒๕๘. เชิญที่จอมหัวเจ้า ไปเถิงเห็นบ่น เฮือนเนอ
เจ้าอย่าได้ผะผีกเว้น ไกลน้องพรากพลอย แด่เนอ
๑๒๕๙. เจ้าอย่าได้หลงพลอยค้าง นอนเดียวคีกคู่ อ้ายพี่ผู้เดียวเอ๊ย
อันว่าของที่ซ้อน ก็รือไฮ้อเนกนอง อ้ายเอ๊ย
๑๒๖๐. เจ้าอย่าได้นอนอยู่แห้ง คนเดียวบ่มีคู่ อ้ายเอ๊ย
ให้เจ้าหาบ่น้ำ สะพังกว้างชุ่มเย็น นั้นเนอ
๑๒๖๑. แต่นั้น สาวก็จาคำเล่น นำบาซีซั่ว แลเยอ
สาวก็ลาพรากท้าว เมือบ้านซู่คน
๑๒๖๒. เขาก็เมือเถิงห้อง เฮือนตนเซาจอด
เขาก็จากล่าวเว้า หาท้าวซู่คน แท้แหล้ว
๑๒๖๓. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว คนิงใจจงมาก
ท้าวก็คิดอยากได้ เฮียนแก้วปากยำ
๑๒๖๔. ท้าวก็เสด็จยาตรย้าย เข้าสู่ในเมือง พุ้นเยอ
บาก็เซาศาลา ที่สถานทันกว้าง
๑๒๖๕. โฉมเฉลาท้าว เสงียมตนนั่งอยู่
คือดั่งตนบ่ฮู้ ครองเจ้าฮีตขุน
๑๒๖๖. คือดั่งคนชาวบ้าน เดินทางเซาจอด
ศรีแจ่มเจ้า บ่ทันเว้าต่อไผ
๑๒๖๗. ไผผู้กลายทางพ้อ เห็นบาแล้วจาก
เขาก็เห็นฮูปท้าว งามล้นกว่าคน แท้นอ

๑๒๖๘. อันแต่คนเมืองนี้ บ่มีไผปูนเปรียบ ท้าวแหล้ว
เขาก็ซับซิ่งน้อย มือผัดต้อยลูบทรวง
๑๒๖๙. แต่นั้น สาวฮามน้อย เขาคอยสิ้งเบิ่ง
ตาเหลือดค้าง คอยท้าวบ่อยากหนี
๑๒๗๐. สาวก็อดบ่ได้ เอิ้นปากตอแย
เขาก็แพ ๆ เสียง เสียดบาบุญกว้าง
๑๒๗๑. เจ้าผู้มาเซายั้ง ศาลาตีนท่า เมืองเอ๊ย
โฉมเผ่าเจ้าปูนแปลกหน้า คือท้าวต่างเมือง แท้นอ
๑๒๗๒. อันแต่คนเมืองนี้ บ่มีไผปูนเปรียบ เจ้านอ
คือดั่งอินทร์อยู่ฟ้า ทะยานล้ำล่วงลง แท้นอ
๑๒๗๓. โอนอ สังมางามกะดัดเด้ ขอตายเฮียงฮ่วม พี่ชายแม
อย่าได้ให้ชาติน้อง ตายไข้ผู้เดียว แด่เนอ
๑๒๗๔. เขาก็แซว ๆ ต้าน บางามทุกแห่ง
เขาก็เซ็งซ่าเว้า ไปแท้ทั่วเมือง
๑๒๗๕. เมื่อนั้น คำซ่าเท่า ไปฮอดพระยายำ แลเยอ
เขาก็ลือบางาม ซู่คนยอย้อง
๑๒๗๖. เขาก็ลือชาท้าว ทั้งเมืองเซ็งซ่า
พระยาคึดใคร่เห็นฮูปท้าว ก็เลยใช้ล่วงเถิง
๑๒๗๗. ให้สู่ไปทันท้าว โฉมงามมาฮีบ
จักว่าดีและฮ้าย เขาเว้าซู่คน
๑๒๗๘. แต่นั้น คนใช้เจ้า ก็เลยไปเฮวฮีบ
เถิงที่ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวพักเซา
๑๒๗๙. พอเมื่อไปเถิงแล้ว เห็นบานงถ่าว
เขาก็เห็นฮูปท้าว กลัวย้านหย่อนขาม
๑๒๘๐. เขาก็เห็นแจ่มเจ้า งามเกิ่งกินนร แท้นอ
เขาก็ทูลกลอนถวาย ซู่อันเลยไหว้
๑๒๘๑. บัดนี้ จอมหัวเจ้า มีฤทธีองค์ประเสริฐ ภายพุ้น
ว่าให้เชิญศรีแจ่มเจ้า บาท้าวสู่โฮง ว่าดาย
๑๒๘๒. พระก็คึดอยากเห็นหน้าเจ้าว่าดาย ลุกต่างเมืองมา
เขาก็ลือซาไป ฮอดพระองค์เป็นเจ้า
๑๒๘๓. แต่นั้น บุญเฮืองท้าว มีใจชมชื่น
สมที่คำมักเจ้า บาท้าวหากประสงค์ มากแหล้ว

๑๒๘๔. เมื่อนั้น เจ้าก็ตกแต่งห้าง ดาถงขัดไท่
ท้าวก็ตกแต่งแล้ว เสด็จจากศาลา
๑๒๘๕. เขาก็ใจดีแหน แห่บาบุญกว้าง
ท้าวก็ไกวแขนเหลือด นูเนือยองย่าง
๑๒๘๖. ศรีแจ่มเจ้า ถุยผ้าลากเชิง
เนือด ๆ เนื้อ งามเกิ่งอินทร์สวรรค์ แลนอ
๑๒๘๗. บาคานถุย ลากเชิงซำย้อง
เมื่อนั้น ชาวเมืองพร้อม เห็นบานงถ่าว
๑๒๘๘. เขาก็แจะปากดิ้น นำท้าวว่างาม แท้นอ
แต่นั้น สาวฮามน้อย เห็นบานงถ่าว
๑๒๘๙. สาวก็แจะปากง้ำ นำท้าวปวดสะอาง มากแหล้ว
สาวก็แดดั่นดิ้น ดิ้นดั่นนำบา
๑๒๙๐. เขาก็จาไปตายหงายคาง อยู่ตันทางท้าว
ฝูงหมู่สาวแม่ฮ้าง สีเล็งเต็งเข็งเขบ
๑๒๙๑. เขาก็จาตายหล้างหง้าง ทางท้าวเหยียบไป เถาะเนอ
โอนอ อดพอเป็นผัวแก้ว สิเวียนแยงทุกเช้าค่ำ แลงเด๊
๑๒๙๒. แม่นว่าเวียนบ่ได้ คำแล้วบ่ว่าสัง ท้าวเอ๊ย
ลางคนหลงไปคุ้ย เกาทรวงคูดเขี่ยน นำนั้น
๑๒๙๓. เลือดหลั่งย้อย ฮำเนื้ออาบสะอาง
เมื่อนั้น เขาก็แหนแห่ท้าว ขึ้นสู่โฮงหลวง พุ้นเยอ
๑๒๙๔. พระยายำเห็น ชื่นชมนำท้าว
พระก็เห็นแจ่มเจ้า ฮูปสิ่งกินนร แท้นอ
๑๒๙๕. เป็นดั่งคำเขาลือ กล่าวกูปูนเว้า
เมื่อนั้น พระยายำเจ้า ถามบานงถ่าว
๑๒๙๖. เจ้านี้อยู่แห่งห้อง เมืองบ้านฝ่ายใด๋ นี้เด๊
พ่อก็หลิงฮูปท้าว บ่มีแปลกปูนไผ นี้นอ
๑๒๙๗. จักว่าคนเมืองใด๋ ต่างคนเมืองนี้
ท้าวก็เดินด่วนข้าม สมุทรหลวงน้ำใหญ่ มารือ
๑๒๙๘. อันว่าเมืองมิ่งบ้าน ของไท้อยู่สบาย แด่รือ
ใจประสงค์ท้าว อันใด๋จั่งได้เที่ยว มานี้
๑๒๙๙. เจ้าหากพลัดพรากบ้าน มาแท้สิ่งใด๋ นี้นอ
เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว ไขกลอนบนบอก

๑๓๐๐. ข้านี้อยู่แห่งห้อง เมืองใต้ทีปคน เจ้าเอ๊ย
ข้าก็เดินมาได้ เจ็ดปีปลายเถิงขวบ มานี้
๑๓๐๑. อันว่าแต่ในขงเขตแม่น้ำ ตัวข้าฮอบเถิง พ่อเอ๊ย
ข้าก็เดินหาแก้ว เฮียนคุณสอนสั่ง
๑๓๐๒. ก็บ่มีผู้ฮู้ พอได้สั่งสอน เจ้าเอ๊ย
บัดนี้ ข้าก็ฮู้ข่าวที่จอมหัวเจ้า มนต์ปากยำเป็น เจ้าเอ๊ย
๑๓๐๓. ข้าจึ่งเดินคีรี เที่ยวเถิงพระองค์เจ้า
บัดนี้ ใจประสงค์ข้า มาเถิงภูวนาถ จริงแหล้ว
๑๓๐๔. ข้าก็คิดอยากได้ มนต์แก้วปากยำ เจ้าเอ๊ย
บัดนี้ ขอแก่จอมหัวเจ้า กูณาผายโผด
๑๓๐๕. ข้าจักถวายหน่วยแก้ว พิฑูรย์ล้ำค่าแพง เจ้าเอ๊ย
แต่นั้น จันทร์สมุทร์ท้าว ทูลถวายภูวนาถ
๑๓๐๖. ท้าวก็เอาหน่วยแก้ว ถวายให้พระผู้ยำ หั้นแหล้ว

ตอนท้าวจันทร์สมุทร์เรียนมนต์

๑๓๐๗. เมื่อนั้น พระกษัตริย์เจ้า พระยายำตนประเสริฐ
พระก็เห็นหน่วยแก้ว พระทัยเจ้าชื่นชม
๑๓๐๘. พระก็ผายโผดให้ ตามครูผู้สอนสั่ง
พระก็สอนกล่าวให้ พอตื้นแต่เบา
๑๓๐๙. พระก็ปั้นหมากให้ สามคำแหมกล่าว
ตามแต่ใจแจ่มเจ้า บาท้าวสิว่าเอา เถาะเนอ
๑๓๑๐. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ฮับเอานำพระบาท
พระก็สอนสั่งให้ ยำเจ้าแต่เบา
๑๓๑๑. คึดว่าใจประสงค์แล้ว แวนดีแสนยิ่ง
บาก็นบนอบไหว้ ลาเจ้าพรากไป
๑๓๑๒. พอประมาณล้ำ ไกลเมืองน้อยหนึ่ง
บาก็เคี้ยวหมากแล้ว ลองต้านปากดู
๑๓๑๓. ก็หากเป็นดั่งคำปากต้าน ได้ดั่งปรารถนา
วาจาเหิง ก็บ่เป็นไปหน้า
๑๓๑๔. อันว่าเหมิดที่คำหมากแล้ว ปากบ่เป็นสัง
บาก็คนิงใจคึด ต่าวคืนเฮียนซ้ำ
๑๓๑๕. บาก็ทูลกลอนไหว้ หลองคำตามเหตุ

เหมิดที่คำหมากแล้ว จาต้านก็บ่เป็น เจ้าเอ๊ย
๑๓๑๖. บัดนี้ ข้าก็ขอเฮียนซ้ำ สองทีแวนประเสริฐ เจ้าเอ๊ย
ขอให้สอนสั่งให้ ดีแม้งโผดผาย เจ้าเอ๊ย
๑๓๑๗. ท้าวก็ปากจ้อย ๆ อ้อยอิ่นพระยาเมือง
เป็นที่คำลือชา อ่อนหวานปานเผิ้ง
๑๓๑๘. เมื่อนั้น พระยายำเจ้า มีใจชมชื่น
ใจอ่อนน้อม บาท้าวสั่งสอน
๑๓๑๙. พระก็สอนสั่งให้ ตามที่ครูสอนสั่ง มานั้น
อันแต่ดีเลิศล้ำ พระยาเจ้าสั่งสอน
๑๓๒๐. พระยาก็สิทธิ์สอนให้ ทั้งสองคุงถีบ
แต่นั้น องค์ราชท้าว ดีได้ดั่งพระยา
๑๓๒๑. ท้าวก็เฮียนเอาได้ มนต์ยำแสนซ่อ
พระก็สอนสั่งให้ บาท้าวซู่อัน
๑๓๒๒. ท้าวก็ดีเถิงแม้ง เสมอดั่งครูสอน
บาก็จาอันใด๋ ก็หากเป็นนำนั้น
๑๓๒๓. พอดีได้ จันทร์สมุทรพรากที่
ท้าวก็ละล่วงล้ำ ไปหน้าสั่งพระยา
๑๓๒๔. บัดนี้ ข้าจักลายอดไท้ องค์พ่อครูสอน เจ้าเอ๊ย
ข้าจักลาองค์แพง เที่ยวเดินไปหน้า
๑๓๒๕. ค่อยอยู่ดีเยอจอมหัวเจ้า ครูบาสอนสั่ง อวนเอ๊ย
ข้าจักลายอดไท้ ไปหน้าค่อยอยู่ดี แด่เนอ
๑๓๒๖. ข้าจักลาพรากเจ้า ไปสู่เมืองหลวง ก่อนแหล้ว
ขอให้บุญชูนำ ส่งเถิงเมืองบ้าน
๑๓๒๗. พอเมื่อท้าวสั่งแล้ว พายถงขัดไท่
ท้าวก็เสด็จยาตรย้าย ลงห้องพ่อพระยา
๑๓๒๘. ท้าวก็ไกวแขนเหลื้อ นูเนือยองย่าง
คือดั่งอินทร์อยู่ฟ้า ทะยานล้ำล่วงลง แลนา
๑๓๒๙. เนือด ๆ เนื้อ คือดั่งกินนร
ยามไกวกร ดั่งอินทร์สวรรค์ฟ้า
๑๓๓๐. โฉมเฉลาท้าว ประสงค์ทำย่องม่าย
ใจแจ่มเจ้า ประสงค์เอ้ม่ายสาว
๑๓๓๑. แต่นั้น ฝูงหมู่สาวส่ำน้อย ฮ้างแก่ตอแย

เขาก็แผ ๆ เสียง เสียดสวยบาท้าว
๑๓๓๒. โอนอ เจ้าผู้พายถงแหล้ เดินไปไว่ ๆ ผู้เดียวเอ๊ย
เจ้าสังมากลายหม่อมน้อง สีไปหน้าผู้เดียว เจ้าเด๊
๑๓๓๓. โอนอ น้องจักไปนำเจ้า พายถงไปเป็นเพื่อน อ้ายเอ๊ย
เจ้าอดพอยั้งอยู่ถ้า ทันนั้นอย่าเฟิ้มไป อ้ายเอ๊ย
๑๓๓๔. โอนอ เจ้าผู้เมียหลายซ้อน เอินนำบ่งวกเบิ่ง พุดโทนอ
อันว่าเมียและซู้ เอินเอิ้นก็บ่เหลียว แท้นอ
๑๓๓๕. โอนอ เจ้าอดพอเหลียวหลังหน้า คืนมาพอสน่อย แด่แม อ้ายพี่ผู้เดียวเอ๊ย
น้องอยากเห็นฮูปหน้า บาท้าวต่างเมือง ดอกนา
๑๓๓๖. สาวก็แซว ๆ เอิ้น นำหลังบาบ่าว
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวก็บ่เหลียว
๑๓๓๗. เมื่อจักชาคำเล่น บ่เป็นการเคิกห่าง ทางนั้น
ท้าวก็คึดฮอดผู้เผ่าหน้า นางแก้วเกศหอม มากแหล้ว
๑๓๓๘. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว กลายเมือไว่ ๆ แลเยอ
ท้าวก็เข้าป่าไม้ ดงกว้างเถื่อนพนอม
๑๓๓๙. เถิงเมื่อยามค่ำค้อย ท้าวจอดเซานอน
บาคานคึด หุ่งนายอยู่ทางบ้าน
๑๓๔๐. ท้าวก็คึดฮอดนงแพงศรีสร้อย นางหอมพ้นยิ่ง
กับทั้งนายย่าเฒ่า กูนั้นสิ่งใด๋ นั้นเด๊
๑๓๔๑. โอนอ นางหอมน้อย ดวงแพงพรากคู่ กูเอ๊ย
พี่ก็ตกต่างบ้าน ไกลน้องพรากพระอวน นี้แหล้ว
๑๓๔๒. โอนอ ตั้งว่าแดนไกลล้ำ เมืองไกลบ่ฮู้ที่ พระนางเอ๊ย
อันว่าแดนขอบฟ้า บ่เห็นน้องนาทแพง แลนอ
๑๓๔๓. โอนอ เหลืออี่พี่เดินนำน้อง ทางไกลแม่น้ำใหญ่ พระนางเอ๊ย
มันหากหลายแม่น้ำ นอนค้างเถื่อนพนอม นี้แหล้ว
๑๓๔๔. ท้าวก็คอน ๆ ไห้ น้ำตาไหลย้อยยั่ง พุดโทนอ
อันว่าสองฝ่ายแก้ม น้ำตาย้อยหลั่งไหล
๑๓๔๕. เมื่อนั้น จันทร์สมุทร์ท้าว นอนคาเกาะใหญ่
ก็บ่ฮู้ที่บ้าน เมืองท้าวอยู่ที่ใด๋
๑๓๔๖. บัดนี้ จักกล่าวเถิงแก้ว พระยายำลูกประเสริฐ ภาพุ้น
พระยาก็คิดว่าได้ ดีแม้งเกิ่งใจ
๑๓๔๗. เมื่อนั้น พิฑูรย์เจ้า คนิงนำแก้วแม่

ก็จึ่งเสด็จล่วงล้ำ เถิงท้าวบ่นาน
๑๓๔๘. พอเมื่อไปเถิงท้าว ไพฑูรย์แก้วแม่ ภายพุ้น
ท้าวก็สะดุ้งตื่นแล้ว เห็นแก้วชื่นใจ
๑๓๔๙. ค่อมว่าแล้ว สุริโยแจ้งส่อง
แสงส่องขึ้น ควงฟ้าฮุ่งจวน
๑๓๕๐. ท้าวก็ลุกส่วยหน้า ดาถงขัดไท่
ศรีแจ่มเจ้า บาท้าวด่วนไป
๑๓๕๑. ของประสงค์ท้าว แวนดียศยิ่ง
แก้วไต่น้ำ บาท้าวมิ่งเมือง
๑๓๕๒. อันหนึ่ง มนต์ยำท้าว ปากเป่าเป็นไป
กับทั้งหนังสามขด ก็พ่ำมวลแถมเต้า
๑๓๕๓. สามประการท้าว แวนดียศยิ่ง
ท้าวบ่มีหย่อนย้าน อี่สังแท้ท่อไย
๑๓๕๔. ท้าวก็กลอยแฮงข้าม สมุทรหลวงเงื้อมแง่
หลายพ่ำมื้อ บาท้าวเที่ยวไป มากแหล้ว
๑๓๕๕. แต่นั้น ท้าวก็ไปจวบพ้อ สะเภาจอดกลางดอน
บาคานเซา จอดถามนายค้า
๑๓๕๖. บาก็ถามแถลงถ้อย วาจาถามข่าว
อันว่าเจ้าพี่น้อง สิไปค้าแห่งใด๋ เจ้าเอ๊ย
๑๓๕๗. เมื่อนั้น ชาวพ่อค้า ขานตอบคำดี
บ่ฮู้จักว่าไปเมืองใด๋ จอดสะเภาทันนี้
๑๓๕๘. ให้เจ้าไปถามแท้ นายสะเภาผู้เป็นใหญ่ เจ้าเอ๊ย
ตูข้าชาวลูกค้า มาแท้บ่าวสะเภา เจ้าเอ๊ย
๑๓๕๙. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว เลยไปถามถี่
ถามแม่นแม้ง นายเจ้าใหญ่สะเภา
๑๓๖๐. เมื่อนั้น นายสะเภาค้า เห็นบานงถ่าว
นายก็ชมชื่นต้าน นำท้าวกล่าวถาม
๑๓๖๑. เจ้านี้อยู่หนห้อง เมืองใด๋เดินเที่ยว มาเด๊
ท้าวก็เดินไต่น้ำ มาได้ฮอดเฮา นี้นอ
๑๓๖๒. นายสะเภาเจ้า คนิงใจจงมาก
จักว่าผีเชื้อน้ำ มาต้านกล่าวถาม นี้รือ
๑๓๖๓. หลิงโฉมท้าว ดูงามย้อยยิ่ง

คือดั่งอินทร์อยู่ฟ้า ทะยานล้ำล่วงลง นี้นอ
๑๓๖๔. แต่นั้น นายสะเภาค้า ถามบาแวนถี่
ศรีแจ่มเจ้า ไขแจ้งบอกเมือง
๑๓๖๕. ข้านี้อยู่แห่งห้อง หนเทพพระยายม เจ้าเอ๊ย
ท่อว่าการมีไป พ่ำนานพระยาใช้
๑๓๖๖. พระยาด่วนใช้ หาหอมเมืองภายลุ่ม
หลายขวบเข้า ฤดูตั้งขวบปี แท้แหล้ว
๑๓๖๗. ข้าก็เดินไปได้ เจ็ดปีเถิงขวบ
ก็จึ่งคืนสู่ห้อง ทันเค้าก็เล่าหลง เจ้าเอ๊ย
๑๓๖๘. ก็จึ่งเดินไปขึ้น แปวหลวงสมุทรใหญ่ ภายพุ้น
ข้าก็จั่งได้เดินไต่น้ำ มาแท้พ่ำนาน เจ้าเอ๊ย
๑๓๖๙. ก็หากหลายคั่วน้ำ สมุทรหลวงเงื้อมแง่ เจ้าเอ๊ย
ก็หากหลายแม่น้ำ หลงบ้านพรากเมือง เจ้าเอ๊ย
๑๓๗๐. บัดนี้ ขอแก่จอมหัวเจ้า นายสะเภาผายโผด เถาะนอ
ข้าจักขอมอบเข้า สะเภาเจ้าฮอดเมือง แด่ถ้อน
๑๓๗๑. ตามแต่จอมหัวเจ้า สิพาไปเซาจอด
ส่วนสินานและช้า คำแล้วก็บ่ขีน เจ้าเอ๊ย
๑๓๗๒. ข้อยจักเอาหน่วยแก้ว ขอฝากเป็นคุณ เจ้าเอ๊ย
ตามบุญเถิง หากสิเห็นเมือหน้า
๑๓๗๓. เมื่อนั้น นายสะเภาค้า ดีใจชมชื่น
ใจอ่อนน้อม นำท้าวบ่ขีน
๑๓๗๔. เจ้าสิมักม่วนค้า นำสะเภาดอมพ่อ ก็ดี
ครั้นว่าของเครื่องค้า บ่มีแท้สิแบ่งปัน ท้าวเอ๊ย
๑๓๗๕. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว หุมหัวชมชื่น
เอาแต่พ่อสิโผดให้ เถิงบ้านก็ว่าดี พ่อเอ๊ย
๑๓๗๖. ครั้นว่าไปเถิงห้อง เมืองยมพระยาใหญ่ เมื่อใด๋
เจ้าจงรออยู่ช้า อย่าคองถ้าแต่สิไป เถาะนอ
๑๓๗๗. ข้อยจักสมมะนาเจ้า คุณหลายเหลือมาก พ่อเอ๊ย
ขอแก่พ่อแจ่มเจ้า อย่ากลัวย้านว่าสิลวง เถาะเนอ
๑๓๗๘. เมื่อนั้น นายสะเภาเจ้า ใจดีชมชื่น
เพราะว่าศรีแจ่มเจ้า จาเว้าแม่นมะโน
๑๓๗๙. ค่อมว่าแล้ว สุริโยค้อยค่ำ

บ่าวส่ำน้อย ดาตั้งแต่งแลง
๑๓๘๐. พอเมื่อเขาแต่งแล้ว ยอพาตั้งพ่าง
ศรีแจ่มเจ้า กินข้าวพร่ำกัน
๑๓๘๑. พอเมื่อกินแลงแล้ว ถอยพาลาเลิก
เขาก็ตกแต่งห้าง ดาตั้งแต่งนอน
๑๓๘๒. ลางคนเว้า หาสาวชมชื่น ก็มี
ลางพ่องเว้า หาแก้วมิ่งเมีย
๑๓๘๓. ไผผู้มีแต่ชู้ กะยังอ่าวคนิงเถิง
ไผผู้มีเมียชม อ่าวคนิงเถิงบ้าน
๑๓๘๔. เขาก็จาคำเล่น ใยความอิแอก
ปานนี้ชู้อยู่บ้าน ชายซ้อนพาบซาว แลนอ
๑๓๘๕. เฮานี้มาเที่ยวค้า เดินคั่วหาของ นี้นอ
มาคั่วไลคำแพง ก็บ่หาฮามซ้อน
๑๓๘๖. แม่นว่าเดินหาได้ เงินคำแสนชั่ง ก็ดี
ก็ไป่ปานแก่นแก้ว เมียซ้อนแต่ละคน เจ้าเอ๊ย
๑๓๘๗. ลางพ่องฮ้าย ลางพ่องแวนดี เจ้าเอ๊ย
ลางคนผัวลงเฮือน หนีก็เล่ามีชายซ้อน
๑๓๘๘. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ฟังคำเขากล่าว
ท้าวก็ไสสวกเล่น เขานั้นชื่นชม
๑๓๘๙. ตั้งหากแม่นความสูเจ้า ทั้งหลายเว้าว่า มานอ
ปานนี้เมียอยู่บ้าน มีชู้ก็บ่เห็น แลนอ
๑๓๙๐. เจ้าจงฟันแทงเข้า หาพะอวลองค์ใหม่ เถาะเนอ
อันว่าของเก่านี้ วางไว้ช่างมัน เถาะเนอ
๑๓๙๑. แต่นั้น ท้าวก็แข็งใจต้าน นำเขาฝูงบ่าว
เขาก็จากล่าวต้าน นำท้าวซู่คน
๑๓๙๒. พอเมื่อเดิ้ก ๆ ค่อน อรชรสงัดอยู่
ฟังยินลมเป่าเปื้อง ตีน้ำฟาดฟอง
๑๓๙๓. ฝูงหมู่ปลาใหญ่บ้อน เสียงนันดังสนั่น พุ้นเยอ
เขาก็ตีฟอกบ้อน ฟองเล่นดีดหาง
๑๓๙๔. สรรพสันพร้อม มวลมีทุกสิ่ง
ในแม่น้ำ มีพร้อมซู่อัน
๑๓๙๕. ฝูงหมู่ขี้แข้พร้อม มีมากมังกร

โปโลหัว ท่อภูเขากล้า
๑๓๙๖. เมื่อนั้น ทั้งหลายพร้อม เลยนอนสงัดอยู่
ฟังแต่เสียงตะพาบน้ำ ตีเล่นเชื่อนกิน
๑๓๙๗. แต่นั้น คับคาค้าย กลายแถเถิงฮุ่ง
แสงพุ่งพ้น โพยมฟ้าฮุ่งจวน
๑๓๙๘. เมื่อนั้น ทั้งหลายพร้อม เตินกันลุกตื่น
น้ำส่วยหน้า ดีแล้วแต่งกาย
๑๓๙๙. ทั้งหลายพร้อม กินงายแล้วอย่า
ตกแต่งห้าง ประดาตั้งแต่งกระโดง
๑๔๐๐. เมื่อนั้น นายสะเภาต้าน เตินเขาฝูงบ่าว
ม้วนเชือกแล้ว ดาตั้งเบิกไป
๑๔๐๑. ยืด ๆ ย้าย สะเภาใหญ่ตามลม พุ้นเยอ
ทม ๆ เสียง ฟาดฟองดังก้อง
๑๔๐๒. ฟองขาวน้ำ แคมสะเภาซี่ซั่ว แลเยอ
สัว ๆ น้ำ ดังก้องครื่นเครง
๑๔๐๓. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ใจดีชมชื่น
เห็นที่ลมเป่งเปื้อง สะเภาย้ายบ่เซา
๑๔๐๔. โทด ๆ ก้อง ลมฟาดเสากระโดง พุ้นเยอ
นายสะเภาเบ็ด ชื่อเมืองยมท้าว
๑๔๐๕. แต่นั้น หน้าเลนแก้ว ยอแยงเทียมแทบ
เห็นที่เงาอู่แก้ว ในน้ำซื่อไป
๑๔๐๖. พอเมื่อหลายวันได้ หลายคืนคราวถีบ
สะเภาบ่ช้า ลมเปื้องเป่งเปือง
๑๔๐๗. แต่นั้น สะเภาเปื้อง เปื้องเป่าไปเปือง พุ้นเยอ
เปือง ๆ เถิง ฮอดเมืองบาท้าว
๑๔๐๘. เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว ใจดีชมชื่น
สะเภาจอดยั้ง แคมน้ำท่าเมือง
๑๔๐๙. เขาก็เอาหน่วยสมอพร้อม ลงซำน้ำใหญ่
สะเภาจอดยั้ง บาท้าวชื่นชม
๑๔๑๐. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จาต่อนายสะเภา
บัดนี้ จอมหัวกู ส่งเถิงเมืองบ้าน
๑๔๑๑. บัดนี้ บ่กลัวจอมหัวเจ้า นายสะเภาคุณมาก อวนเอ๊ย

ตามแต่ขายช่างซื้อ อันใด๋แท้ก็ช่างเฝือ พ่อเอ๊ย
๑๔๑๒. บัดนี้ ข้าจักลาพ่อเจ้า เข้าสู่ในเมือง ก่อนเนอ
อันว่าฝูงตานาย สิ่งใด๋บ่มีฮู้
๑๔๑๓. ท้าวก็ต้านตามถ้อย แถลงความกลอยสั่ง
ฝูงหมู่บ่าวส่ำน้อย ชาวค้าซู่คน
๑๔๑๔. ค่อยอยู่ดีเยอนงฮามน้อย ทั้งหลายพรากคู่ มาเอ๊ย
ข้อยจักลาจากเจ้า ไปบ้านให้อยู่ดี แด่เนอ
๑๔๑๕. ใจประสงค์ค้า อันใด๋ซื้อจ่าย เอาเนอ
ให้เจ้าจับจ่ายซื้อ ของได้ดั่งใจ เจ้าเด๊อ
๑๔๑๖. ค่อมว่าท้าวสั่งแล้ว เขาผัดสั่งบาคาน
จอมหัวเอ๊ย ให้โชคดีเนอเจ้า
๑๔๑๗. จอมหัวเจ้า โฉมงามบาบ่าว กูเอ๊ย
เจ้าหากไปฮอดห้อง เถิงซ้อนอย่าลืม น้องเนอ
๑๔๑๘. พอเมื่อเขาสั่งแล้ว ท้าวเล่าเลยไป
เถิงในเมือง ฮอดนายแวนเซ้า
๑๔๑๙. เมื่อนั้น นายก็เห็นโฉมท้าว หลานเดียวมาฮอด
นางก็ใจวิ่งเบ้อ ทะลายล้มถ่าวไป
๑๔๒๐. คือดั่งใจขาดแล้ว นอนนิ่งบ่ติง
โฉมเฉลาพระ ฮีบโซมนายเจ้า
๑๔๒๑. บาก็ฮวยมนต์เอิ้น สายใจตนย่า
ท้าวก็พ่นเป่าน้ำ นายเฒ่าก็จั่งคืน
๑๔๒๒. ข้อยก็มาเห็นหน้า สายใจเจ้าย่า นายเอ๊ย
เจ้าสังว่าสิมาตายจากข้อย รือแท้สิ่งใด๋ นี้เด๊
๑๔๒๓. แต่นั้น นายก็หอมจิตได้ หอมใจมาน้อยหนึ่ง
นายจึ่งปากกล่าวเว้า หลานเจ้าซู่อัน
๑๔๒๔. อันแต่หลานเดียวน้อย หนีไปพรากย่า
วันนั้น นายหากคึดบ่แล้ว นำเจ้าซู่วัน แม่นา
๑๔๒๕. หลานก็ไปอยู่ค้าง หลายปีพ้นยิ่ง หลานเอ๊ย
นายก็บ่ฮู้ข่าวเจ้า ดีฮ้ายก็สิ่งใด๋ แม่นา
๑๔๒๖. นายก็ฮู้ข่าวแก้ว นางหอมมาฮอด วันนั้น
นายก็บ่เยียวว่าหลานแจ่มเจ้า สิมาพร้อมก็บ่เห็น ย่าเด๊
๑๔๒๗. นายจึ่งไปหลองเจ้า เฮียนคำถามข่าว

พระยาก็บอกข่าวให้ บาท้าวนั่งเสวย ว่าดาย
๑๔๒๘. เพิ่นว่าหลานเดียวน้อย เสวยราชกินเมือง ว่าดาย
เจ้าหากส่งแต่นางหอมมา ผู้เดียวนางแท้
๑๔๒๙. พระยาก็บอกข่าวให้ นายก็อ่าวคนิงเถิง หลานเอ๊ย
จักว่าเป็นตายสัง ก็บ่เห็นหลานแท้
๑๔๓๐. บัดนี้ หลานเดียวน้อย มาเถิงเจ้าย่า กูนอ
คือดั่งตายเกิดแล้ว เห็นเจ้าชาติลุน แท้นอ
๑๔๓๑. อันว่าโฉมฮูปเจ้า หลานต่างคราวหลัง แม่นอ
จักว่าอินทร์พรหม ผายโผดหลานปางนี้
๑๔๓๒. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทรเว้าย่า
ข้อยก็ไปจากเจ้า หลายเข้าขวบปี แม่เอ๊ย
๑๔๓๓. ข้อยก็ขี่อู่แก้ว ยนต์ทองเชือกหย่อน ลงนั้น
ข้อยก็ไปเถิงเมืองกว้าง พระยาพุ้นพ่ำนาน แม่เอ๊ย
๑๔๓๔. ข้อยก็เดินเที่ยวเล่น ในเมืองพระยาใหญ่ ภายพุ้น
ข้อยก็เห็นที่นายย่าเฒ่า คนนั้นเที่ยวขอ แม่เอ๊ย
๑๔๓๕. ข้อยก็สงสารล้ำ คือนายบ้านเก่า ภายพี้
ข้อยจึ่งมีคำขอ อยู่ดอมคนนั้น
๑๔๓๖. นายจึ่งบนบอกข้อย ช่างหล่อคนดี
ข้อยจึ่งเดินคีรี เที่ยวไปหาแท้
๑๔๓๗. ข้อยจึงวอนวานไหว้ ขอพรน้อมเหนี่ยว
ช่างจึงหลอมหล่อข้อย เลยได้ฮูปงาม แม่เอ๊ย
๑๔๓๘. ข้อยจึงคืนไปเข้า ในเมืองหาย่า ภายพุ้น
กิจการมีเกิดฮ้อน พระยาใช้แล่นเถิง แท้ดาย
๑๔๓๙. ยังมีสามพระยาเต้า พลมารบต่อ วันนั้น
พระยาก็ต่อบได้ เลยใช้ฮอดหลาน แม่เอ๊ย
๑๔๔๐. ข้อยก็ชนผาบแพ้ แล้วหลูดสงคราม แท้ดาย
หายโภยภัย ชุ่มเย็นเมืองบ้าน
๑๔๔๑. พระยาก็สระสรงให้ เสวยราชแทนองค์ แท้ดาย
ทั้งนางหอม มอบเวนวางให้
๑๔๔๒. ข้อยก็ทรงอยู่สร้าง เสวยราชพอประมาณ
กิจการมีเหลือ อ่าวกระสันต์เถิงเจ้า
๑๔๔๓. ข้อยก็จึงขอกษัตริย์เจ้า พระยาหลวงตนพ่อ ภายพุ้น

พระก็ผายโผดให้ ทั้งน้องด่วนมา แม่เอ๊ย
๑๔๔๔. เผือข้อยมาเถิงห้อง ยนต์ทองแก้วอู่
ข้อยก็โจมแก่นแก้ว นางขึ้นก่อนอวน แท้ดาย
๑๔๔๕. อันว่าเวรใด๋ข้อง สะไบนางสะเด็นหลูด ลงนั้น
ข้อยจั่งได้พลัดพรากน้อง เดียวนี้คอบสะไบ แม่เอ๊ย
๑๔๔๖. หลานก็จาคำเว้า ดอมนายไห้หุ่ง
ท้าวก็คิดบ่แล้ว ดอมแก้วยอดหอม

ตอนท้าวจันทรสมุทร์กลับถึงเมืองยมราช

๑๔๔๗. บัดนี้ จักกล่าวเถิงนางหอมน้อย ในโฮงคนิงมาก
๑๔๔๘. นางก็ฮู้ข่าวศรีแจ่มเจ้า บาท้าวฮอดเมือง แท้แหล้ว
นางก็ติแถลงต้าน นางสาวใช้ช่วง
๑๔๔๙. บัดนี้ อ้ายพี่ข้อย มาแล้วฮอดเมือง นี้แหล้ว
นางก็ติแถลงต้าน ไปยามอ้ายพี่ ตนนั้น
๑๔๕๐. นางก็ไปฮอดแล้ว เห็นท้าวก็บ่เมือ หั้นแหล้ว
นางก็ไปเห็นท้าว เว้าข่าวความหลัง
๑๔๕๑. สองนงแพง กอดคอกันไห้
ท้าวก็ปากกล่าวต้าน ดอมนางอ้อยอิ่น
๑๔๕๒. อันแต่พี่พรากน้อง หลายเข้าขวบปี นี้แหล้ว
อันแต่เฮาขึ้นขี่แก้ว ยนต์ทองพรากคู่ วันนั้น
๑๔๕๓. พี่ก็ฮ้องฮ่ำไห้ หาน้องซู่วัน นั้นแหล้ว
ตั้งหากเหลืออี่พี่ยมนาไห้ หาพระอวลซู่เช้าค่ำ แลงนั้น
๑๔๕๔. ก็หากหลายพ่ำมื้อ นอนค้างเถื่อนพนอม พี่นา
พี่จึงวอนวานไหว้ เทพาเจ้าที่ ภายพุ้น
๑๔๕๕. กับทั้งอินทร์อยู่ฟ้า วานพร้อมช่อยชู หั้นแหล้ว
อันว่าเทพาเจ้า ทั้งหลายชูช่อย
๑๔๕๖. กับทั้งบุญพร่ำพร้อม ชูข้อยฮอดเมือง นี้แหล้ว
ข้อยก็หวังเห็นหน้า คองดายเช้าค่ำ อวลเอ๊ย
๑๔๕๗. เหลืออี่พี่ไห้ขี้มูกย้อย นำน้องอยู่ยั่งยาย พี่นา
ตั้งหากเหลืออี่พี่ยมนาไห้ หาพระอวลทุกเช้าค่ำ พระนางเอ๊ย
๑๔๕๘. บัดนี้ บุญส่งให้ จั่งเถิงน้องนาทแพง นี้แหล้ว
เมื่อนั้น นางก็ฟังคำท้าว เว้าข่าวความหลัง ดั่งนั้น

๑๔๕๙. คำทุกข์สองข้าเป็นอรชร ดั่งหนอนกินช้าง
บัดนี้ จักกล่าวเถิงพระยายมเจ้า คองหานางนาถ
๑๔๖๐. นางก็ไปยามบักกำพร้า อี่สังนั้นก็บ่มา แท้นอ
ให้สูไปทันแท้ เอานางมาฮีบ
๑๔๖๑. กูจักบอกบ่นให้ เขานั้นอยู่กิน เถาะเนอ
กูจักบอกบ้านให้ พลานไทรเป็นใหญ่ นั้นเนอ
๑๔๖๒. ให้เขาทำที่นั้น ผองเท่าชั่วกระดูกขาว หั้นถ้อน
เมื่อนั้น เพ็ชฌฆาตพร้อม บายดาบขันชัย
๑๔๖๓. หนังลิวกับ ผูกสะแบงเอาพร้อม
เขาก็โดยคำเจ้า พลันไปเฮวฮีบ
๑๔๖๔. เถิงที่สวนใหญ่กว้าง บาท้าวเหลือบเห็น
เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว เอิ้นบอกคำดี
๑๔๖๕. ครั้นว่าสูมาดี ฮีบมาอย่ารอช้า
ครั้นว่าสูมาฮ้าย เป็นคำเหลวหลาก สันนั้น
๑๔๖๖. ให้สูติดอยู่หั้น ซู่คนนั้นอย่ามา เถาะเนอ
แต่นั้น บาบ่าวท้าว เอิ้นปากสองคำ
๑๔๖๗. ตีนพันธ์ติด ซู่คนพวงพั้ว
เมื่อนั้น เพ็ชฌฆาตฮ้าย ย้านสั่นกลัวตาย แลเยอ
๑๔๖๘. ก็เพื่อเห็นตีนพันธ์ติด ก็บ่หนีไปได้
สังขยาล้ำ พอยามคราวเหนื่อย
๑๔๖๙. ท้าวจึ่งบนบอกให้ เขานั้นต่าวเมือ
ให้สูเมือเสียถ้อน อย่ามายืนช้าอยู่ สูเอ๊ย
๑๔๗๐. ให้สูเมือขาบไหว้ พระยาเจ้าฮีบมา ว่าเนอ
พอเมื่อท้าวบอกแล้ว ฝูงเขาถอนออก
๑๔๗๑. เขาก็ก้มขาบไหว้ ลาท้าวแต่ไกล
เมื่อนั้น เพ็ชฌฆาตฮ้าย คืนคอมทูลถวาย
๑๔๗๒. ตามตาเห็น กล่าวแหมหมายถ้อย
เขาก็ทูลกลอนไหว้ คำดีแหมบอก
๑๔๗๓. อันว่าอ้ายกำพร้า ดีล้ำโลกลือ เจ้าเอ๊ย
มันก็ออกปากต้าน คำเดียวติดอยู่ เจ้าเอ๊ย
๑๔๗๔. ตั้งว่าหนีบ่ได้ พอย้านหย่อนกลัว เจ้าเอ๊ย
พอเมื่อเขาทูลแล้ว พระยายมกริ้วโกรธ

๑๔๗๕. ค้อนฟาดฆ้อง เตินท้าวป่าวขุน
สูฮีบเดาดาห้าง พังพลายช้างใหญ่ นั้นเนอ
๑๔๗๖. สูฮีบไปแฮกไว้ หัวหน้าก่อนกู เถาะเนอ
สูอย่าฟ้าวนาบฮ้าย มันสิกลัวปบแล่น หนีแหล้ว
๑๔๗๗. มันสิพาแก่นแก้ว กูนั้นลอบหนี บ่ฮู้
เมื่อนั้น พระยาก็ตกแต่งห้าง ช้างใหญ่พลายวรรณ
๑๔๗๘. เขาก็มวลกันมา ยาดเรวบาท้าว
ฝูงหมู่กองหัวหน้า เถิงบาแวดอยู่ ก็มี
๑๔๗๙. ฝูงตามหลังยัง ต่อโฮงพระยาเจ้า
เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว ใจดีชมชื่น
๑๔๘๐. ลองศาสตรศิลป์ยอดไท้ พระยาเจ้ายอดพระยม
ท้าวก็จับหนังสามขดถิ้ม เป็นเวียงต้ายแก่น
๑๔๘๑. เขาก็ฟันผ่าม้าง ตาวค้านดาบทะลาย
ตาวหักย้อ คุงมือเป้บ่าน
๑๔๘๒. หนังก็แข็งแก่นฮ้าย เสมอด้ามดั่งหิน
เมื่อนั้น นายย่าเฒ่า ตกใจย้านสั่น
๑๔๘๓. นายก็บ่ห่อนฮู้ เห็นฮ้ายยาดเรว ดั่งนี้
นายก็ปากกล่าวต้าน นำหลานอ้อยอิ่น
๑๔๘๔. ซับซิ่งน้อย ทั้งย้านสั่นสาย
เจ้านี้คนเดียวแท้ เขาหลายเหลือมาก หลานเอ๊ย
๑๔๘๕. สังสิเรวต่อแพ้ เขานั้นอเนกนอง แม่เด๊
เมื่อนั้น จันทร์สมุทร์ท้าว เลยหัวอิกแอก
๑๔๘๖. เจ้าอย่าได้คิดหย่อนย้าน เขานั้นอย่ากลัว แม่เอ๊ย
ข้อยอยากเห็นโฉมเจ้า พระยายมจักสน่อย แม่เอ๊ย
๑๔๘๗. ข้อยจึงสิเอาบาดหล้า ให้เขาง้อทั่วแดน แม่เอ๊ย
เมื่อนั้น พระยายมเจ้า มีใจกริ้วโกรธ
๑๔๘๘. สูจงเอาให้ได้ มันนั้นผู้เดียว ดอกนา
ผิว่าสูหากสู้บ่ได้ ถอยหลังกลับหลีก ดั่งนั้น
๑๔๘๙. กูจักฟันม่ามแฮ้ง โครงนั้นมอบกา บ่อย่าแแหล้ว
แต่นั้น เขาก็ฟันแทงเข้า แขนลาอิดอ่อน
๑๔๙๐. ดูดั่งเวียงแก่นกล้า ฟันได้ก็หากฮุน หั้นแหล้ว
เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว วาจาต้านกล่าว

๑๔๙๑. สูนี้ใจแก่นกล้า ฟันเข้าบ่กลัว แท้นอ
ให้สูติดอยู่หั้น ทั้งหลายเหมิดหมู่ สูนั้น
๑๔๙๒. ให้สูติดอยู่พื้น ดินนั้นซู่คน นั้นเนอ
ช้างก็ติดอยู่พื้น เทิงแผ่นธรณี หั้นถ้อน
๑๔๙๓. ทั้งนายคอ แหย่งขอทั้งท้าย
เมื่อนั้น เข็นผัดติดหลังช้าง ช้างผัดเล่าติดดิน อยู่นั้น
๑๔๙๔. นายคอติด พร่ำขอทั้งท้าย
หงอย ๆ ช้าง ทั้งคนยืนอยู่ พุ้นเยอ
๑๔๙๕. เขาก็มวนกันยืน บ่อนเดียวบ่มีย้าย
ไผผู้นั่งขอนไม้ ก้นผัดเล่าติดขอน
๑๔๙๖. ไผผู้กำลาทวน ก็ดั่งเดียวมวลพร้อม
เมื่อนั้น พระยายมเจ้า ราชาติดอยู่
๑๔๙๗. พระยาก็หนีบ่ได้ ทั้งช้างไพร่พล มากแหล้ว
แต่นั้น พระยาหลวงเจ้า กลัวตายย้านสั่น
๑๔๙๘. กับทั้งพลไพร่พร้อม กลัวย้านสั่นสาย
เขาก็ยอมือไหว้ หาบาซ้องซ่อ
๑๔๙๙. นบนอบไหว้ หาท้าวซู่คน
ลางคนไห้ หาเมียย้อยยั่ง
๑๕๐๐. ลางคนไห้ หาซู้ย่าวยม
โอนอ เฮาจักตายบาดนี้ ดินดูดกลืนกิน แลนอ
๑๕๐๑. เฮาจักกองกันตาย พร่ำคนทั้งค่าย
เมื่อนั้น จันทร์สมุทรท้าว คอยดูหลิงล่ำ
๑๕๐๒. เห็นแต่คนมืดกุ้ม ทั้งช้างอเนกนอง แท้นอ
ท้าวก็สงสารล้ำ ทั้งหลายพลไพร่
๑๕๐๓. บาก็คิดหุ่งฮู้ ใจท้าวซู่อัน มากแหล้ว
สังขยาแท้ พอยามคราวเมื่อย
๑๕๐๔. ท้าวจึงผายโผดให้ เขานั้นซู่คน
บัดนี้ให้สูคืนสู่ห้อง เฮือนสูแวนเที่ยว สูเอ๊ย
๑๕๐๕. อันว่าเมียและซู้ สูนั้นพ่ำคอง หั้นแหล้ว
ช้างก็คืนสู่ห้อง วังหลวงของเก่า พุ้นเยอ
๑๕๐๖. อย่าได้ติดอยู่หั้น ไปถ้อนอย่านาน เทียวเทอญ
เมื่อนั้น เสิน ๆ ช้าง พลายคืนไว่ ๆ พุ้นเยอ

๑๕๐๗. ฝูงไพร่น้อย คืนพร้อมซู่คน
พระยาก็เสด็จสู่ห้อง โฮงหลวงคนิงมาก
๑๕๐๘. ฝูงบ่าวน้อย เถิงพร้อมฮอดเฮือน
เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จันทร์สมุทร์หายโศก
๑๕๐๙. บาก็ชมกล่อมกลิ้ง นางแก้วกลิ่นหอม
แต่นั้น นายย่าเฒ่า หายส่วงสำบายใจ
๑๕๑๐. นายก็สำบายใจสุข อยู่ดอมหลานเจ้า
นางหอมน้อย ใจดีชมชื่น
๑๕๑๑. นางก็เห็นหน้าท้าว ใจห้าวชื่นชม

ตอนเชิญจันทร์สมุทร์ขึ้นเสวยราชย์

๑๕๑๒. บัดนี้ จักกล่าวเถิงพระยาหลวงเจ้า เสวยเมืองคนิงมาก
พระก็คืดใคร่เสพชาติเจ้า ตีฆ้องป่าวพล
๑๕๑๓. บัดนี้กูจักเชิญเอาบาบ่าวท้าว เสวยราชทรงเมือง
สูจงไปราธนาโพธิสัตว์เจ้า พระองค์มาตุ้มไพร่
๑๕๑๔. ให้สูตกแต่งห้าง เดียวนี้อย่านาน
สูจงตกแต่งห้าง คาดเครื่องอาชะนัย
๑๕๑๕. เดาดาตก แต่งพังพลายช้าง
เมื่อนั้น ครื่น ๆ ก้อง แสนหมื่นขุนพล
๑๕๑๖. เดาดาตก แต่งพังพลายช้าง
อัสสาม้า อาชะนัยคาดเครื่อง
๑๕๑๗. ทุกเยื่องได้ ทวนพร้อมหอกปืน
กลองสมฆ้อง ตีม่วนนันเสียง พุ้นเยอ
๑๕๑๘. ปุ้งปะห้อ ระบำพร้อมเป่าสัง
สรรพสรรพร้อม ใบศรีเครื่องแห่ พุ้นเยอ
๑๕๑๙. สาวบ่าวพร้อม ปะนมเต้านี่นัน
บรบวนแล้ว เลยไปพร้อมพร่ำ
๑๕๒๐. ช้างและม้า ไปพร้อมอเนกนอง
เถิงแจ่มเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
๑๕๒๑. เสนาหลาย หลั่งเนืองทูลท้าว
บัดนี้ เชิญที่จอมหัวเจ้า เสวยราชแทนเมือง เจ้าเอ๊ย
๑๕๒๒. ฝูงข้ามวลตนถวาย มอบเวนเมืองบ้าน

อันว่าพระยายมเจ้า สิเวนเมืองเต้าส่วย ว่าดาย
๑๕๒๓. กับทั้งนางอ่อนน้อย สิวางให้บ่ขีน เจ้าเอ๊ย
เมื่อนั้น จันทร์สมุทร ต้านจาขุนชมชื่น
๑๕๒๔. พระก็เสด็จขึ้นขี่ช้าง ตัวกล้าชื่อตาว
ตัวหนึ่งนางหอมน้อย ทั้งนายตนย่า
๑๕๒๕. สองก็ทรงขี่ช้าง พังแก้วฮ่วมกัน
เสิน ๆ ช้าง ยอเชิงยองย่าง
๑๕๒๖. คนคั่งเต้า ตีช้างแห่แหน
ครื่น ๆ ก้อง เสียงเสพนันเนือง พุ้นเยอ
๑๕๒๗. สวนไลเขา เป่าแถแถมห้อ
ครื่น ๆ ก้อง กลองหลายเหลือแหล่
๑๕๒๘. เขาก็แหนแห่เจ้า บุญกว้างเข้าสู่เมือง
เมื่อนั้น ช้างใหญ่ย้าย ชักแทบเฮียงเกย
๑๕๒๙. โฉมเฉลาเลยเสด็จ สู่หอโฮงกว้าง
แต่นั้น โฉมเฉลาน้อย นางหอมเฮียงพี่
๑๕๓๐. นายย่าเฒ่า ไปพร้อมพร่ำหลาน
ฝูงหมู่เสนาพร้อม ฮางคำเทียมพ่าง
๑๕๓๑. สองแจ่มเจ้า ทรงฮ้านนั่งสรง
ค่าว ๆ หน้า สาวเทศปะโรหิต
๑๕๓๒. ยน ๆ ยอคัณที โสรดสรงสองเจ้า
คันธะสาดฟ้ง ตลบฮวงในห่อ แลนอ
๑๕๓๓. เสนาหลาย หลั่งสรงเลยแล้ว
สองเสด็จขึ้น เถิงหอโฮงใหญ่ พุ้นเยอ
๑๕๓๔. เสเนตหุ้ม นำเจ้าแห่แหน
เมื่อนั้น พระยายมเจ้า ถวายนางนงถ่าว
๑๕๓๕. ลูกอ่อนน้อย นางแก้วเกศศรี
ถวายทั้งนางสนมพร้อม นงฮามน้อยหนุ่ม
๑๕๓๖. หน้าชื่นช้อย ถวายพร้อมมอบเมือง
เมื่อนั้น เสนาพร้อม ทั้งหลายขุนหมื่น
๑๕๓๗. ตกแต่งห้าง พาพร้อมเบิกมา
กับทั้งพาขวัญท้าว ยอมาเฮียงพ่าง
๑๕๓๘. ตั้งช่องหน้า สองเจ้าพร่ำมวล

เมื่อนั้น ค่าว ๆ หน้า นักปราชญ์ปะโรหิต
๑๕๓๙. มายายยัง นั่งแถวถันอ้อม
แต่นั้น นักปราชญ์เจ้า เลือกผู้มีผญา
๑๕๔๐. พราหมณ์พรถวาย เฮียกขวัญสองเจ้า
พราหมณ์ก็บายแพ่งเหล้า ฟายเฟือดแคมพา
๑๕๔๑. พราหมณ์ก็จาคำดี กล่าวแหมหมายเอิ้น
ว่ามาเยอขวัญเอ๊ย ขวัญแข้งให้เจ้า มาอยู่แข้งลีลา นั้นเนอ
๑๕๔๒. ขวัญตาให้เจ้า มาอยู่ตายีแย้ม
ขวัญแก้มให้เจ้า มาอยู่แก้มบัวไข
๑๕๔๓. ขวัญใจให้เจ้า มาอยู่ใจตัดส่อง นั้นเนอ
อันว่าขวัญนางหอมพี่น้อง มาพร้อมพร่ำบา นั้นเนอ
๑๕๔๔. อันหนึ่ง ขวัญที่จอมหัวเจ้า ทรงยนต์เชือกหย่อน มาเยอ
ให้มานำแจ่มเจ้า ทรงบ้านนั่งเสวย
๑๕๔๕. อย่าได้หลงป่าไม้ ค้างเถื่อนไพรพนอม นั้นเนอ
ขอให้มาทรงเมือง นั่งเสวยเมืองบ้าน
๑๕๔๖. อันหนึ่ง ขวัญที่นางหอมน้อย องค์แพงเจ้ากระหม่อม กูนั้น
ขอให้มาอยู่ฝั้น แฝงท้าวนั่งเสวย พ่อเนอ
๑๕๔๗. บัดนี้ ฝูงข้าเวนเมืองให้ จอมศรีเสวยราช จริงแหล้ว
ฮ้อยประเทศท้าว มาเต้าส่วยสิน
๑๕๔๘. ขอให้สวัสดีล้ำ ยาวยืนยวดยิ่ง
ขอให้ยืนยิ่งเพี้ยง พันเข้าหมื่นวัสสา เถาะเนอ
๑๕๔๙. อย่าให้อนตายต้อง เถิงแพงภูวนาถ สังเนอ
ขอให้ยูท่างสุขอยู่สร้าง เป็นเจ้านั่งเสวย เถาะเนอ
๑๕๕๐. เมื่อนั้น พราหมณ์ถวายไหว้ สำเร็จการทุกสิ่ง
ขุนหมื่นพร้อม โจมเจ้าผูกแขน
๑๕๕๑. บรบวนแล้ว พาขวัญลาเลิก
ขุนก็ลาเลิกท้าว เมือห้องซู่คน
๑๕๕๒. เมื่อนั้น ท้าวก็เสด็จสู่ชั้น ผาสาทมุงมณี
ทั้งนางหอม อยู่เฝือแฝงท้าว
๑๕๕๓. แต่นั้น นายก็สุขอยู่สร้าง เสวยราชนำหลาน
นายก็มีปัวนาง อยู่ดอมมวลใช้
๑๕๕๔. บัดนี้ จันทร์สมุทร์ท้าว เสวยเมืองเป็นใหญ่ เจ้าเอ๊ย

ท้าวก็อยู่สืบสร้าง เมืองไท้เทพยม หั้นแหล้ว
๑๕๕๕. เป็นแต่บุญสนองเจ้า ซูนำมาส่ง
ท้าวก็สุขอยู่สร้าง เป็นเจ้าผ่านเมือง
๑๕๕๖. ท้าวก็บ่โศกฮ้อน จักสิ่งการใด๋
ยูสบายชม อเนกนองรือน้อย
๑๕๕๗. เขาก็ลือทั่วเท่า เงื่อมแง่เขาเสมร
ก็หากลือชาตก ต่างดินแดนฮ่อ
๑๕๕๘. เขาก็นำพลพร้อม สินทองเต้าส่วย
สินบ่ไฮ้ ลือเท่าทั่วแดน
๑๕๕๙. ตั้งบ่เป็นที่เตียนติถ้อย คนพลอยทุกขมอด เฮาเอ๊ย
อันว่าอ้ายกำพร้า ก็ได้นั่งเสวยเมือง เจ้าเอ๊ย
๑๕๖๐. เห็นว่ามีสุขแล้ว อย่ามาโถงแถมตื่ม หลายเนอ
เห็นว่าทุกขมอดไฮ้ อย่ามาได้ข่มเหง เถาะเนอ
๑๕๖๑. ลางเทื่อมีสุขแล้ว ลงพลอยพรากต่ำ ก็มี
ลางเทื่อทุกขมอดไฮ้ มันผัดให้ได้มั่งมี เจ้าเอ๊ย
๑๕๖๒. ลางเทื่อสงสารฟ้า ผัดลงพลอยภาคต่ำ ก็มี
ลางเทื่อต่ำอ้อป้อ มันผัดปิ้นต่าวสูง เจ้าเอ๊ย
๑๕๖๓. ลางเทื่อทุกข์ผัดได้ขี่ช้าง หลิงหามันบ่มีถือ เฮาเอ๊ย
ลางเทื่อสุขผัดได้แบกไม้ ตีนเจ้าผัดแฮ่งโพง เจ้าเอ๊ย
๑๕๖๔. ลางเทื่อฝนลมคือจั่งฮ้อน เดินทางปบเข้าฮ่ม เฮาเอ๊ย
ลางเทื่อแดดผ่านฟ้า เสมอเพี้ยงก็ดั่งหนาว เจ้าเอ๊ย
๑๕๖๕. มันหากอิดสาแล้ว เซาไปนอนสาก่อน สาวผู้ดีเอ๊ย
ลุกขึ้นแล้ว พระอวลอ้ายจั่งสิเขียน สาวทองดีเอ๊ย
๑๕๖๖. บัดนี้ จักกล่าวเถิงนางหอมน้อยค นิงเถิงบ้านเก่า ภายพุ้น
นางก็คิดหุ่งผู้ ทันต้นแม่ตน มากแหล้ว
๑๕๖๗. นางก็ซด ๆ น้ำ ตาหลั่งไหลตก
นางจึ่งมีคำวอน เหนี่ยวบาบุญกว้าง
๑๕๖๘. บัดนี้ ข้อยก็คึดเถิงห้อง เมืองหลังบ้านเก่า ภายพุ้น
อันว่าฝูงพี่น้อง พงศ์เชื้อสิ่งใด๋ บ่ฮู้
๑๕๖๙. จักว่าเป็นตายหรื่อ บ่มีเห็นพอฮู้ข่าว อวนเอ๊ย
ขอแก่ศรีแจ่มเจ้า พาน้องด่วนเมือ แด่ถ้อน
๑๕๗๐. บัดนี้ ขอแก่จอมหัวเจ้า กูณาผายโผด แด่ถ้อน

ขออนุญาตให้ พาน้องด่วนไป แด่แม
๑๕๗๑. นางก็วอนวานไหว้ หลายทีน้อมเหนี่ยว
แต่นั้น ผู้เผ่าหน้า บาท้าวอี่ดู
๑๕๗๒. ดูดั่งนางนาถน้อย น้อมเหนี่ยวหลายที มากแหล้ว
บาคานเลย อี่ดูนางน้อย
๑๕๗๓. น้องอย่าได้คึดโศกเศร้า พ้นที่สันใด๋ นั้นเนอ
เฮียมจักพาอวลไป ก็บ่ขืนใจน้อง
๑๕๗๔. เมื่อนั้น นางหอมน้อย ใจดีชมชื่น
ท้าวก็ออกปากต้าน สิไปแท้แน่นอน หั้นแหล้ว
๑๕๗๕. เมื่อนั้น เจ้าก็บอกป่าวฆ้อง เตินพลขุนใหญ่
ขุนก็มาพร่ำพร้อม โฮงท้าวนี่นัน
๑๕๗๖. ท้าวก็มีอาชญ๊ให้ ทั้งหลายขุนใหญ่
บัดนี้ เฮาจักพาแจ่มเจ้า นางน้อยด่วนไป ก่อนแหล้ว
๑๕๗๗. บัดนี้ เมืองหลวงไว้ พระยายมของเก่า เถาะเนอ
ให้เจ้าตกแต่งสร้าง เมืองบ้านดั่งหลัง เถาะเนอ
๑๕๗๘. เมื่อนั้น ค่าว ๆ หน้า เสนาขุนหมื่น
ขุนก็ฮ้องฮ่ำไห้ นำท้าวซู่คน
๑๕๗๙. บัดนี้ หวังดีได้ บุญมีเสวยราช จริงดาย
บัดนี้ สังมาว่าสิฟ้าวด่วนดั้น ไปหน้าสิ่งใด๋ นี้เด๊
๑๕๘๐. ฝูงข้าหวังสุขย้อน สมภารภูวนาถ จริงดาย
เจ้าสังมาว่าสิฟ้าวด่วนดั้น ไปหน้าพรากเมือง เจ้าเอ๊ย
๑๕๘๑. เมื่อนั้น โฉมเฉลาท้าว จาขุนกลอยกล่าว
ข้อยสิไปส่งเจ้า นางน้อยสิต่าวมา เจ้าเอ๊ย
๑๕๘๒. เมื่อนั้น ท้าวก็มีอาชญ๊ให้ ขุนหนุ่มทั้งหลาย
ให้สู่ไปเดาดาตก แต่งยนต์ยานแก้ว
๑๕๘๓. แต่นั้น ครื่น ๆ ก้อง ทั้งหลายขุนหมื่น
ขุนก็ไปแต่งห้าง ยนต์แก้วซู่คน
๑๕๘๔. เมื่อนั้น ท้าวก็จัดแจ่งช้าง ห้างเครื่องอาชะนัย
บาก็ทรงพลายสาร ชื่อดาวประกายแก้ว
๑๕๘๕. นางหอมน้อย ทั้งนายตนย่า
สองแจ่มเจ้า ทรงช้างฮ่วมกัน
๑๕๘๖. ยืด ๆ ย้าย พลหลั่งตามดิน พุ้นเยอ

สามนงแพง ออกเมืองโยงย้าย
๑๕๘๗. เสิน ๆ ย้าย ช้างใหญ่พลายสาร พุ้นเยอ
เถิงฮูหลวง จอดพลเซายั้ง
๑๕๘๘. ท้าวก็เสด็จจากช้าง ขึ้นสู่โฮงหลวง
ทั้งนางหอม ย่านายนำท้าว
๑๕๘๙. แต่นั้น เขาก็จัดแจงห้าง ยนต์ทองเชือกอู่
เขาก็ผูกอู่แก้ว ดีมั่นซู่อัน
๑๕๙๐. แต่นั้น เขาก็ทูลแจ่มเจ้า ท้าวเทศจันทร์สมุทร
ฝูงข้าเดาดาตก แต่งปูนดีแท้
๑๕๙๑. แต่นั้น ท้าวก็เสด็จจากห้อง หอหลวงหลังใหญ่
ท้าวก็ขึ้นขี่ยนต์อู่แก้ว ทั้งน้องพร่ำนาย
๑๕๙๒. เมื่อนั้น เขาก็ยออู่แก้ว แล้วหย่อนลงฮู
แซว ๆ เขา หย่อนลงยนต์แก้ว
๑๕๙๓. ครื่น ๆ ก้อง ดังปากฮูหลวง พุ้นเยอ
ทม ๆ ดัง ดั่งลมเชยไม้
๑๕๙๔. สายยนต์แก้ว ยนต์ทองเชือกหย่อน
ดังมี่ก้อง เสมอฟ้าล่วงบน
๑๕๙๕. เจ็ดวันตั้ง เจ็ดคืนเชือกหย่อน
ก็จึ่งสุดเชือกแล้ว เขาพร้อมผูกดี
๑๕๙๖. บัดนี้ สุดก็ใจเสี้ยง สายทองเชือกหย่อน
เขาก็ปูนแต่งบ้าน เป็นเจ้าปากฮู นั้นแหล้ว
๑๕๙๗. เมื่อนั้น พระยายมเจ้า เสวยเมืองของเก่า
พระก็สุขอยู่สร้าง เป็นเจ้านั่งปอง หั้นแหล้ว
๑๕๙๘. พระก็บ่โศก ฮ้อนสักสิ่งการใด๋
ยูสบายชม อเนกนองรือน้อย

ตอนนางเกศไสรกลับไปครองเมืองเก่า

๑๕๙๙. บัดนี้ จักกล่าวเถิงจันทร์สมุทร์ ท้าวทั้งนางนงถ่าว
กับทั้งนายย่าเฒ่า ลงพร้อมพร่ำหลาน
๑๖๐๐. เมื่อนั้น สามแจ่มเจ้า ขึ้นขี่ยนต์ทอง
เถิงดินเพียง ทีปคนภายพื้น
๑๖๐๑. พอเมื่อลงเถิงพื้น ดินเพียงออกอู่

สามแจ่มเจ้า เซายั้งที่สถาน
๑๖๐๒. แต่นั้น บาศรีท้าว คนิงใจจงมาก
ท้าวก็คิดใคร่ไปฮอดห้อง เถิงบ้านที่สถาน
๑๖๐๓. ท้าวก็ออกปากต้าน โพนปลวกทั้งหลาย
ให้สูเป็นพังพลาย แห่แหนกูแท้
๑๖๐๔. ท้าวก็ฮวดกิ่งไม้ ปากเป่าเป็นคน
เป็นพลหลวง แห่แหนบาท้าว
๑๖๐๕. แต่นั้น จุมปลวกเป็นฮูปช้าง สารใหญ่ทรงพระอาน
พลวงเข็นกับ พร่ำมีมวลพร้อม
๑๖๐๖. หึน ๆ พร้อม ช้างใหญ่พลายสาร พุ้นเยอ
คนหลวงหลาย เป่าเป็นพลท้าว
๑๖๐๗. จันทร์สมุทร์ท้าว ทรงพลายช้างถ่าว
อันว่านายย่าเฒ่า ทรงช้างพร่ำนาง
๑๖๐๘. ยาบ ๆ เหลื้อม คนหลายเหลือแหล่
เขาก็แหนแห่ท้าว บุญกว้างที่เซ็ง
๑๖๐๙. เป็นแต่สมภารท้าว บุญมีปากเป่า
ขุมเขือกมีไพร่พร้อม แหนเจ้าอเนกนอง มากแหล้ว
๑๖๑๐. โทด ๆ ก้อง เสียงมี่นันเนือง พุ้นเยอ
ทม ๆ ดัง ดั่งลมเชยไม้
๑๖๑๑. พอเมื่อหลายวันได้ หลายคืนเถิงเขต
ท้าวก็ใช้ล่วงม้า เถิงไท้พ่อพระยา
๑๖๑๒. แต่นั้น ขุนก็ขึ้นขี่ม้า ฟาดแล่นโดยพลัน
แถมลัวพระ ฮอดโฮงพระยาเจ้า
๑๖๑๓. ขุนก็ลงจากม้า ขึ้นสู่พระยาเมือง
ขุนก็ทูลกลอนถวาย กล่าวแหมหมายถ้อย
๑๖๑๔. บัดนี้ ลูกพระราชเจ้า ดั้นด่วนเดินมา พระเอ๊ย
ทั้งนางหอม พร่ำนายมาพร้อม
๑๖๑๕. ท้าวก็มาเถิงห้อง แดนเมืองเซาจอด พระเอ๊ย
ดูดั่งพลมากล้น ทั้งช้างอเนกนอง พระเอ๊ย
๑๖๑๖. เมื่อนั้น พระยาหลวงเจ้า ใจดีชมชื่น
พระยาฟาดฆ้อง เตินท้าวป่าวขุน
๑๖๑๗. ให้สูตกแต่งห้าง คาดเครื่องอาชะนัย

ทั้งพลายสาร คาดดีเดียวนี้
๑๖๑๘. กูจักไปฮับแจ่มเจ้า นางหอมแก้วเกศ กูพุ้น
กับทั้งบุตรราชท้าว มาตั้งนั่งเสวย
๑๖๑๙. หน ๆ พร้อม ฝูงหมู่เสนา
เขาก็เดาดาตก แต่งพังพลายห้าง
๑๖๒๐. อัสสาม้า อาชะนัยคาดเครื่อง
ชักเยื่องย้าย ดาห้างแต่งดี
๑๖๒๑. พระก็เสด็จขี่ช้าง ตัวอาจพลายสาร
เสิน ๆ ยก ย่างเชิงซำย้าย
๑๖๒๒. พลหลวงเจ้า พระยาเมืองแหนแห่
ช้างและม้า คนพร้อมครื่นเครง
๑๖๒๓. ทม ๆ ช้าง คนหลายเหลื่อแหล่
เขาก็ไปแห่เจ้า บุญกว้างเข้าสู่เมือง
๑๖๒๔. ยาบ ๆ ย้าย ช้างใหญ่เสิน ๆ พุ้นเยอ
เสิน ๆ เถิง ฮอดบาบุญกว้าง
๑๖๒๕. แต่นั้น นางหอมน้อย เห็นพ่อไปเถิง
นางมีใจยินดี ชื่นชมหัวแย้ม
๑๖๒๖. ทั้งหลายพร้อม เห็นบาชมชื่น
เขาก็เห็นหน้า เจ้าบุญกว้างต่าวมา
๑๖๒๗. เห็นทั้งพลหลวงท้าว มาหลายอนันต์เนก
เป็นที่อัศจรรย์นอ ไพร่พลมาพร้อม
๑๖๒๘. เมื่อนั้น จันทร์สมุทร์ท้าว เห็นพลพระยาพ่อ
มาฮอดแล้ว ใจห้าวชื่นชม
๑๖๒๙. แต่นั้น ท้าวก็ปากกล่าวต้าน ช่างปลวกทั้งหลาย
ให้สูหายคืนเสีย ดั่งคำกูต้าน
๑๖๓๐. กับทั้งพลไพร่พร้อม หายคืนของเก่า สูเนอ
กูจักไปอยู่สร้าง เมืองกว้างนั่งเสวย ก่อนแหล้ว
๑๖๓๑. เมื่อนั้น ช่างปลวกพร้อม ขุมเขือกหายเสีย
กับทั้งพลแพนหลายยง ก็พร่ำหายเสียเสี้ยง
๑๖๓๒. ยังแต่คนพ่อเจ้า ช้างใหญ่พลายสาร
เขาก็เห็นฤทธีท้าวบาคาน งึดระแอระอาง้อ
๑๖๓๓. เมื่อนั้น ท้าวก็เสด็จขี่ช้าง จังโกของเก่า

กับทั้งนายย่าเจ้า นางพร้อมพร่ำบา
๑๖๓๔. ฝูงหมู่ช้างพาดฆ้อง ตีเสบนันเสียง พุ้นเยอ
สวนไลเขา เป่าแถแถมห้อ
๑๖๓๕. หอยสังพร้อม แถเหินแถมปี่
เขาก็เป่าเสบเจ้า บุญกว้างครื่นเครง
๑๖๓๖. ทม ๆ ก้อง พลหลายเหลือแหล่
เขาก็แหนแห่เจ้า นางท้าวเข้าสู่เมือง
๑๖๓๗. ยืด ๆ ย้าย ช้างใหญ่พลายสาร พุ้นเยอ
เสิน ๆ ยก แกว่งกระดิงดังก้อง
๑๖๓๘. ฝูงหมู่อัสสาม้า อาชะนัยเนืองหิ่ง พุ้นเยอ
ยืด ๆ ย้าย แหนเจ้าฮอดเมือง
๑๖๓๙. เสิน ๆ เข้า เถิงในเมืองใหญ่
เขาก็ขึ้นขี่ช้างใหญ่ ย้ายเฮียงฮ้านแทบเกย
๑๖๔๐. ท้าวก็เสด็จจากช้าง ขึ้นสู่โฮงหลวง
นางหอมนำ พี่พระอวลองค์เจ้า
๑๖๔๑. แต่นั้น นายย่าเฒ่า บาคานพร้อมพร่ำ
สาวสนมหนุ่มน้อย เห็นเจ้าชื่นชม
๑๖๔๒. เขาก็สน ๆ พร้อม มุนตรีขุนหมื่น
ขุนก็เมือเฝ้าเจ้า บุญกว้างนี่นัน
๑๖๔๓. บัดนี้ จอมหัวเจ้า เดินดงมาโผด เฮาแล้ว
นัคคเรศห้อง ภายพุ้นอยู่สบาย แด่รือ
๑๖๔๔. ฝูงข้าเนาพร่ำพร้อม คองราชจอมหัว
มึนนานเหิง ก็จึ่งเห็นองค์เจ้า
๑๖๔๕. เมื่อนั้น บาศรีท้าว แถลงคำกลอยกล่าว
เฮาก็ไปพรากบ้าน เดินดั้นเถื่อนพนอม
๑๖๔๖. เฮาก็ไปเถิงแก้ว ยนต์ทองเชือกอู่
เฮาก็โจมแก่นแก้ว พระนางขึ้นก่อนอวน
๑๖๔๗. ยังมีเวรหลังข้อง สะไบนางสะเด็นหลูด ลงนั้น
ตกสู่พื้น เฮาฟ้าวฮีบลง
๑๖๔๘. ข้อยก็ลงเอาผ้าสะไบนาง ที่ปลิวหล่นลงนั้น
เขาก็ชักจ่องที้ นพระนางขึ้นก่อนอวน หั้นแหล้ว
๑๖๔๙. เฮาก็มัวเมาก้ม เอาสะไบบ่ฮู้เมื่อ

บาดว่าเงยเงิกขึ้น คัวน้องกะบ่ทัน
๑๖๕๐. เฮาก็เป็นทุกข์ไห้ หลายวันค้างเถื่อน
ก็จึงมีนกจอกฟ้า บินผ้ายผ่อเห็น
๑๖๕๑. นกก็มีคำเว้า ถามอวนแวนถี่
ข้อยจึ่งบนบอกให้ คำแจ้งแห่งสถาน เจ้าเอ๊ย
๑๖๕๒. นกจึ่งฮู้เรื่องถ้อย ที่เฮาแขไขบอก
นกจึ่งทันบริวาร พร้อมมาได้มากหลาย
๑๖๕๓. พอเมื่อมาเถิงแล้ว หัวหางสวนปีก
จัดว่าดีมั่นแล้ว เอาข้อยขี่กลาง
๑๖๕๔. นกก็พาผยองขึ้น เมือบนอากาศ
เห็นที่แปวแม่น้ำ พาขึ้นฮอดเทิง
๑๖๕๕. นกจึงเอาอวนข้าม สมุทรหลวงแปวใหญ่
ฮอดแล้วนกหมู่นั้น ลาข้อยด่วนหนี
๑๖๕๖. เฮาก็เลียบฝั่งน้ำ เหลียวล่ำคอยดู
คราวไกลสุด โยชน์ผองผายล้ำ
๑๖๕๗. เหลือหากทุกขมอดล้ำ พรากอยู่หลายวัน เจ้าเอ๊ย
ก็จึงเถิงเมืองยม ฮอดนางองค์น้อง
๑๖๕๘. พอเมื่อสองเถิงห้อง พระยายมเมืองใหญ่ ภายพุ้น
พระยาก็เต้าหมู่ช้าง พลล้านล่วงเรว แท้แหล้ว
๑๖๕๙. เฮาจึงชนระฮาบ แล้วหลูดสงคราม
โภยภัยหาย นั่งเสวยเมืองบ้าน
๑๖๖๐. เฮาก็สุขอยู่สร้าง ได้ขวบสามปี เจ้าเอ๊ย
ดูดั่งจอมพระนางคึด หุ่งหลังเหลือแม้ง
๑๖๖๑. เฮาจึงพานางเข้า ยนต์ทองของเก่า เฮียมนั้น
กับทั้งนายย่าเจ้า ตนเฒ่าด่วนมา หั้นแหล้ว
๑๖๖๒. เขาจึงชักหย่อนให้ ทั้งสามเถิงลุ่ม ภายพี้
เฮาก็จึงพาย่าเจ้า ทั้งน้องด่วนเถิง นี้แหล้ว
๑๖๖๓. พอเมื่อท้าวกล่าวแล้ว เว้าข่าวคราวหลัง
เสนาขุน อี่ดูจอมเจ้า
๑๖๖๔. ฝูงข้าบ่ฮู้เมื่อว่าจอมหัวเจ้า เป็นโพยค้างอยู่ สันนั้น
คึดฮอดแห่งห้อง พาน้องอยู่สบาย เจ้าเอ๊ย
๑๖๖๕. บัดนี้ จอมหัวเจ้า มาเถิงเสวยราช

กับทั้งนายย่าเฒ่า มาพร้อมอยู่สบาย เถาะเนอ
๑๖๖๖. เมื่อนั้น เสนาเจ้า มุนตรีแหนแห่
ท้าวก็สุขอยู่สร้าง เป็นเจ้าผ่านเมือง
๑๖๖๗. ท้าวก็บ่โศกฮ้อน จักสิ่งการใด๋
ยูสบายชม อเนกนองรือน้อย
๑๖๖๘. อันว่านายสองเฒ่า เห็นกันชมชื่น
คือดั่งเป็นแม่เจ้า บาท้าวแต่หลัง
๑๖๖๙. สองนายสุขอยู่สร้าง นำหลานพร้อมพร่ำ
สองนายเป็นแม่เลี้ยง นางแก้วยอดหอม หั้นแหล้ว
๑๖๗๐. อันว่าสองนายเจ้า มีนางมาอยู่ ดอมแหล้ว
พากันสุขอยู่สร้าง บ่มีฮ้อนฮ่อมใด๋
๑๖๗๑. ยุติการบั้น จันทร์สมุทรเสวยราช
เรื่องก็จบท่อนี้ ถวายไว้ที่ควร ฯ

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀